

โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ขงสื่อ”

Project of Globalization in the new paradigm of media

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ

ภายใต้การสนับสนุนจาก

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สทว.)

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ”

ชื่อผู้วิจัย สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ

ปีที่ทำวิจัยสำเร็จ 2567

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ร่วมกับการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วม และใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการแบบสอบถามประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม (Pre-test / Post-Test) เป็นเครื่องมือเสริมการวิจัยในครั้งนี้ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นสื่อมวลชนและผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 31 คน มีวัตถุประสงค์การวิจัย (1) เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (2) เพื่อเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่างๆของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน และ (3) เพื่อสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า (1) การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเริ่มต้นจากการออกแบบหลักสูตร โดยมีคณะกรรมการหลักสูตรดูแล ซึ่งสามารถรับประกันได้ถึงคุณภาพของหลักสูตร เนื้อหามีความครอบคลุมทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจ ความมั่นคง สภาพภูมิอากาศสอดคล้องกับหลักสูตรเป็นอย่างมาก โดยสามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นที่กลางให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐบาล ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งหมดในระบบภูมิรัฐศาสตร์และโลกทัศน์ที่เปลี่ยนไป (2) การเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน พบว่า การอบรมครั้งนี้ได้ช่วยเพิ่มทักษะความรู้สำหรับการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน โดยแบ่งความคิดเห็นของผู้อบรมออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มสื่อมวลชนพิจารณาว่าหลักสูตรนี้ทำให้เข้าใจถึงบริบท สถานการณ์มากขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ข่าวได้อย่างถูกต้อง และมีแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ ทำให้เปิดโลกมากยิ่งขึ้น ในมิติต่าง ๆ ส่วนกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ใช่สื่อมวลชน พิจารณาว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้ามอบรมในหลักสูตรนี้ คือ การเข้าใจ “เนื้อหา” มากขึ้น โดยจะช่วยในการวิเคราะห์แล้วก็มองเห็นในภาพรวม และความเชื่อมโยงมากขึ้นกว่าเดิมได้อย่างชัดเจน (3) การสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดโครงการได้มีการคละรายชื่อของผู้เข้าร่วมอบรมในกลุ่มให้มีความหลากหลายจากหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความสัมพันธ์ภายใต้ความเข้าใจในมิติทางระเบียบโลกหรือภูมิรัฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดี

Abstract

Research Title	Project of Globalization in the new paradigm of media
Author	The National Press Council of Thailand
Year	2024

This study is a mixed methods research by qualitative research It is primarily a form of participatory action research, with in-depth interviews together with observation and use quantitative research with knowledge assessment questionnaires Understanding the content before and after the training (Pre-test / Post-Test) is a tool to enhance research, by selecting a purposive sample of 31 members of the journalists and media. The research objectives are (1) To enhance knowledge about changes in the world order for Thai journalists and related agencies. (2) To increase the ability of Thai journalists to report and analyze news on movements in various corners of the world order correctly, comprehensively, and in accordance with media ethics principles. and (3) To build relationships and exchange experiences between journalists. and related agencies

The results of the study found that (1) Strengthening knowledge about changes in the world order for the Thai journalists and related agencies. It starts with designing the curriculum. It is overseen by the curriculum committee. This can guarantee the quality of this course. The information obtained from the training can be used as a medium for government agencies or the government regarding various problems that are all interconnected in the geopolitical system and changing worldviews. (2) Increasing the ability of Thai journalists to report and analyze news. Movements in various corners of the world order were accurate, comprehensive and in accordance with media ethics. It was found that this training helped increase skills and knowledge for news reporting and analysis. Movements in various corners of the world order correctly and comprehensively and in accordance with the principles of mass media ethics. 3) Relationships and exchange of experiences between the journalists and related agencies. It was found that the project was organized Mix the names of the training participants in the group to have a variety of agencies. To create relationships and exchange experiences between the media and related agencies. It creates relationships under the understanding of geopolitics very well.

สารบัญ

บทคัดย่อ	2
Abstract	3
สารบัญ	4
บทที่ 1 บทนำ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	11
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	21
บทที่ 4 ผลการศึกษา	27
บทที่ 5 สรุป และอภิปรายผลการศึกษา	64
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	89

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ความก้าวหน้าของอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกิดการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลเปลี่ยนแปลงสังคมตามมา ประเทศไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่สื่อสังคมออนไลน์เข้ามาในวิถีชีวิตของคนมากขึ้น ส่งผลการเปลี่ยนแปลงต่ออุตสาหกรรมสื่อโทรทัศน์ ขนานใหญ่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยมีผลจากเทคโนโลยีดิจิทัล หรือ Digital Disruption ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี (Technology Change) ที่เกิดขึ้นมาตลอดกับอุตสาหกรรมสื่อ แต่สิ่งที่แตกต่างจากอดีต คือ เดิมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเป็นพัฒนาการด้านผลิต ที่คนทำสื่อได้ประโยชน์ เช่น ยุคที่ยังไม่มีอินเทอร์เน็ต คนทำหนังสือพิมพ์ก็ต้องเข้าไปเขียนงานที่สำนักพิมพ์ เมื่อมีอินเทอร์เน็ตใช้ สามารถส่งข่าวจากที่ไหนก็ได้ เป็นความสะดวกทางด้านการผลิตสื่อที่ได้จากเทคโนโลยี

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนด (communication technology determinism) เชื่อว่าเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ทั้งปวง เทคโนโลยีเข้ามาเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่กระบวนการคิด ความรู้สึกและการกระทำต่าง ๆ แต่ยุคดิจิทัลดิสรรับชั้น เป็นสิ่งที่กระทบบุคคล จุดเปลี่ยนคือ “ดิจิทัล แพลตฟอร์ม” ที่ทำให้ทุกคนทำสื่อได้ และเลือกเสพสื่อได้เอง หน่วยงานต่าง ๆ มีช่องทางการสื่อสาร หรือเผยแพร่ข่าวเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เรียกว่าเป็นยุคที่ “แหล่งข่าวให้ข่าวกับผู้เสพสื่อเองโดยตรง”

ขณะเดียวกัน ในรอบที่ 3 ปีผ่านมา เกิดปัจจัยการเปลี่ยนแปลงสำคัญกับภูมิทัศน์สื่อโลกอันส่งผลต่อแวดวงสื่อมวลชน สรุปได้ คือ

1. ระเบียบโลกเปลี่ยนแปลงหลังวิกฤตโควิด-19

ระเบียบโลกไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เกิดจากประเทศที่มีอำนาจสูงสุดในแต่ละยุคสมัยเป็นผู้จัดเพื่อรักษาและส่งเสริมผลประโยชน์ให้กับตัวเอง หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำการจัดระเบียบโลก ก่อนโควิด-19 พลวัตด้านภูมิรัฐศาสตร์กำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญจากการที่ตะวันตกนำโดยสหรัฐ เปลี่ยนเป็นตะวันออกนำโดยจีน Kissinger โดนพวกขวาจัดโจมตีว่า การที่จีนผงาดขึ้นมาได้เป็นเพราะ

เขาตั้งเงินเข้ามาอยู่ในระเบียบโลก วันนี้เงินจึงกล้ามาท้าทายสหรัฐอเมริกา แต่เขาคิดต่าง (ตั้งแต่สมัยประธานาธิบดี นิกสัน) Kissinger มองว่าเงินมีศักยภาพ มีประชากรมากที่สุดในโลก การไปโตคนเดียวจีน โลกจะไม่ทางเกิดสันติภาพ เขาจึงดำเนินนโยบายทางการทูตที่ดึงมหาอำนาจให้พอใจและเห็นความชอบธรรมของระเบียบโลกที่เป็นอยู่ จะได้ไม่ท้าทาย ทำให้เกิดสันติภาพได้

2. ความผันแปรของภูมิรัฐศาสตร์/การแข่งขันทางการค้า/วิกฤตพลังงาน-อาหาร/ภาวะโลกร้อน

ภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) เป็นสาขาที่ศึกษาผลกระทบทางภูมิศาสตร์ (มนุษย์และกายภาพ) ที่มีต่อการเมืองและความสัมพันธ์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ทั้งยังเป็นศาสตร์ที่เน้นการศึกษานโยบายเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย และคาดการณ์พฤติกรรมทางการเมืองจากตัวแปรด้านภูมิศาสตร์ ที่หมายรวมถึงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ ประชากร และอำนาจ โดยที่หลายพื้นที่ในโลกยังคงถูกจำกัดด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ อาทิ การที่กลุ่มประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางต่างมีความหวาดระแวงเพราะมุมมองด้านภัยคุกคามที่มีระหว่างกัน อีกทั้งยังมีความต้องการที่จะปกป้องผลประโยชน์จากทรัพยากร เช่น น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น ทำให้ประเทศเหล่านี้ต้องเสริมและสร้างกองกำลังป้องกันดินแดนและอำนาจอธิปไตยของประเทศ รวมถึงการปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติ

เมื่อโลกต้องเปลี่ยนไปด้วยฝีมือมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของโลกเองก็จะกลับมาส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เช่นเดียวกัน แรงกดดันจากการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภาวะโลกร้อนทำให้เกิดความตึงเครียดทั้งภายในและระหว่างประเทศทั่วโลก วิกฤตสภาพอากาศเปรียบเสมือนดาบสองคมสำหรับความสัมพันธ์ของประเทศมหาอำนาจอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา จีน และรัสเซีย ด้านหนึ่งคือการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศควรเป็นตัวเร่งให้เกิดความร่วมมือระหว่างชาติมหาอำนาจ ในทางกลับกัน การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศก็ได้สร้างการแข่งขันทางเศรษฐกิจและอำนาจที่นำมาซึ่งความตึงเครียดทางสังคม ความขัดแย้งระหว่างรัฐ ที่ก่อให้เกิดความไม่เสถียรภาพทางภูมิรัฐศาสตร์ ในอนาคต พื้นที่ทางภูมิศาสตร์จะเปลี่ยนแปลงไป และเป็นความท้าทายใหม่ที่เพิ่มเติมจากประเด็นพื้นที่ทางกายภาพดั้งเดิม

3. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีผลกระทบต่อประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะเข้ามามีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศ รวมถึงการกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศของมหาอำนาจและประเทศต่าง ๆ มากขึ้น ประเทศไทยเป็นประเทศที่ค่อนข้างโชคดีที่ประชากรส่วนใหญ่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้นจริง และกำลังก่อให้เกิดปัญหามากมาย อย่างไรก็ตาม การสนทนาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมักจะเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ขณะที่องค์ความรู้และความเข้าใจไม่

จะเป็นในเรื่องผลกระทบต่าง ๆ แนวโน้มความรุนแรงของภัยที่อาจเกิดขึ้น แนวทางสำคัญที่จะมีส่วนร่วมในการชะลอภาวะโลกร้อน อาทิ การลดการใช้พลังงานฟอสซิลและการปรับตัวเพื่อลดความเสี่ยงและความเปราะบาง ตลอดจนองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อความมั่นคงของชาติและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านมุมมองภูมิรัฐศาสตร์ ในฐานะที่เป็นศาสตร์สำคัญภายใต้ร่มของภูมิศาสตร์ที่มีการบูรณาการองค์ความรู้ด้านรัฐศาสตร์และการทหารนั้น ยังไม่ค่อยเป็นที่แพร่หลายนัก

ทั้งนี้ ประเทศไทยจึงควรติดตามพัฒนาการในด้านดังกล่าวอย่างใกล้ชิด เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือและกำหนดแนวทางการปฏิสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ทั้งในการพัฒนาประเทศและการกำหนดนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและความมั่นคงต่อไป

4. สื่อมวลชนขาดความตระหนักรู้อย่างรอบด้านต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน ได้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอข่าวเพิ่มช่องทางที่สื่อมวลชนสามารถรายงานข่าวได้อย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็น สื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ทั้งเฟซบุ๊ก (Facebook) และ ทวิตเตอร์ (Twitter) พฤติกรรมในการเข้าถึงสื่อโซเชียลมีเดียส่งผลให้ “ทุกคนเป็นสื่อได้” เพราะถูกออกแบบให้ใช้งานบนโทรศัพท์มือถือ ทุกคนสามารถนำเสนอข่าวผ่านสื่อต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อดังกล่าวมีอิทธิพลเรื่องความเร็วของการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร (เทียนทิพย์ เดียวกี, 2559) นักวิชาชีพอองการสื่อมวลชนถือได้ว่าได้รับผลกระทบโดยตรงความรวดเร็วที่เกิดขึ้นทำให้การเสนอข้อมูลข่าวสารไม่มีความรอบคอบเท่าที่ควร (เทียนทิพย์ เดียวกี, 2559)

5. จำเป็นต้องเสริมความรู้ดังกล่าวให้สื่อมวลชนไทยเพื่อให้สามารถรายงานข่าวได้ถูกต้อง รอบด้าน

โลกาภิวัตน์ หมายถึง สภาพการณ์ของโลกที่มีการติดต่อสื่อสารกันทุกแห่ง การทำให้เกิดการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารความรู้ และวัฒนธรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าประเทศต่างๆทั่วโลกไม่ว่าจะมีขนาดเล็กขนาดใหญ่โต หรือมีศักยภาพทางเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างไร มีโอกาสที่จะลดความได้เปรียบที่ต่างมีต่อกันและกันลงจนกระทั่งเกือบเท่าเทียมกัน หรือที่ในทางการค้ามักจะใช้คำว่า “The playing field is being leveled.”

กระบวนทัศน์ (Paradigm) หมายถึง กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติ แนวการดำเนินชีวิตและการพัฒนาชีวิตและสังคมที่มีร่วมกันของคนกลุ่มหนึ่ง ชุมชนหนึ่งและได้ก่อตัวเป็นแบบแผน ซึ่งเมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป เราก็ต้องมีการนำกระบวนทัศน์เดิม ๆ มาทบทวนใหม่ ปรับปรุงใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยและสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน และอนาคต กระบวนทัศน์ใหม่จะเกิดขึ้น เมื่อกระบวนทัศน์เดิมไม่สามารถใช้แก้ปัญหาหรือตอบสนองการพัฒนาให้แก่มนุษย์ได้ ปรัชญา เป็นศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของสรรพวิชาการทุกอย่างในโลกใบนี้ ปรัชญาเป็นต้นกำเนิดของสรรพวิชา และเป็นฐานคิดของทุกศาสตร์ ดังนั้นการพัฒนาใด ๆ

จึงไม่อาจขาดฐานคิดหรือกระบวนทัศน์ในเชิงปรัชญาไปได้ กระบวนทัศน์ในเชิงปรัชญาจึงหมายถึง ระบบความคิด ความเชื่อพื้นฐาน ในเรื่องของสรรพสิ่งที่ เป็นไปในโลก ที่ช่วยให้มนุษย์นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการมองโลก มองสรรพสิ่ง และใช้เป็นแนวทางในการคิดเพื่อดำเนินชีวิต บทความนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอแนวคิดในเรื่องกระบวนทัศน์การพัฒนา การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ และกระบวนทัศน์เพื่อการพัฒนาในเชิงปรัชญาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของมนุษย์

สื่อมวลชนกับจริยธรรมและจรรยาบรรณในยุคหลอมรวมสื่อเป็นเรื่องที่มีการถูกตั้งคำถามเสมอมาในการทำงานหน้าที่ของสื่อ เกี่ยวกับเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชน ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชน หน่วยงานการควบคุมการเข้ามาเป็นเจ้าของสื่อของนายทุน รวมถึงการสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรมและความรับผิดชอบให้กับสื่อมวลชน มีข้อบังคับที่ชัดเจนมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสังคมสื่อที่เอื้อต่อการสร้างกรอบจริยธรรมสื่อมวลชนให้ขับเคลื่อนไปพร้อมกันทั้งสังคม

ดังนั้น จึงเป็นที่มาสำคัญในการที่ต้องการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน พร้อมนำเสนอแนวคิดหรือโครงการที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อวงการสื่อรวมถึงสังคมโดยรวม อันเป็นส่วนสำคัญในการที่ทำให้สื่อมวลชนไทยได้รับข้อมูล ข่าวสาร และแหล่งข่าวเพิ่มมากขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาและให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน

ขอบเขตด้านระยะเวลา การอบรมโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” กำหนดระยะเวลาในการอบรมรวม 4 เดือนหรือประมาณ 12 สัปดาห์ การอบรมจัดขึ้นทุกวันอาทิตย์ เวลา 09.00–16.00 น. ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร ระยะเวลาในการอบรมรวม 78 ชั่วโมง

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

องค์ความรู้ คือ ข้อมูล (Data) หรือข่าวสาร (Information) ที่สามารถอธิบายความได้ มีความสัมพันธ์กับปัญหา สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงประเด็นสำหรับสื่อมวลชน โดยในการอบรมครั้งนี้ องค์ความรู้ที่ได้นอกจากเนื้อหาจากการอบรมแล้ว ยังสามารถนำมาปรับวิธีการคิดยกระดับสู่การตระหนักรู้ ทำให้สื่อมวลชนมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยกระบวนการทำรายงานกลุ่มแล้วนำมาบูรณาการเข้าเป็นความรู้ในระดับที่สูงขึ้น

สื่อมวลชน คือ ตัวแทนของผู้เข้ารับการอบรมที่ผ่านการคัดเลือก ประกอบด้วย สื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 31 คน ประกอบด้วย ผู้สื่อข่าวอาวุโสหรือบรรณาธิการข่าวด้านต่างประเทศของสื่อมวลชนหลัก ผู้สื่อข่าวอาวุโสหรือบรรณาธิการข่าวด้านอื่น ๆ ของสื่อมวลชนหลักหรือสื่อใหม่ เจ้าหน้าที่อาวุโสหรือหัวหน้าฝ่ายของหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่อาวุโสหรือผู้จัดการฝ่ายขององค์การมหาชนหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ที่ได้เข้าร่วมอบรมในครั้งนี้

กระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ คือ การติดตั้งมุมมองความคิดใหม่ให้แก่สื่อมวลชนที่เข้าร่วมอบรม ซึ่งมาจากเนื้อหา ความรู้ที่ได้จากการอบรมตลอดโครงการ ที่มีผลต่อวิถีคิดของตนเองและต่อกระบวนการทำงาน รวมไปถึงการตกลึกทางความคิดเป็นการจัดทำรายงานกลุ่ม ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้มาจะมาจากวิธีคิดที่ถูกติดตั้งใหม่จนเกิดแตกต่างจากก่อนการเข้ารับการอบรม

โลกาภิวัตน์ คือ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมตามมา สำหรับการอบรมครั้งนี้ จึงเป็นรูปแบบของการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องทำความเข้าใจและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น

การเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก คือ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก เป็นกระบวนการวิวัฒน์หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกฎเกณฑ์ และกระบวนการดังกล่าว อันอาจเกิดจากการเปลี่ยนดุลอำนาจและ/หรือดุลยภาพระหว่างชุดความรู้ความคิด ที่ได้จัดให้กับผู้เข้าร่วมอบรม เกี่ยวกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ความผันแปรของภูมิรัฐศาสตร์/การแข่งขันทางการค้า/วิกฤตพลังงาน-อาหาร/ภาวะโลกร้อน และระเบียบโลกใหม่สัมพันธ์

ต่อการค้าโลก การเมือง เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งมีติอาณานิคมบริเวณศึกษา มิติการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

6. การเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายหลังงานวิจัยเสร็จสิ้น หรือเมื่อผลงานวิจัยถูกนำไปใช้

ทำให้สื่อมวลชนไทยได้รับข้อมูล ข่าวสาร และแหล่งข่าวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการอบรมนี้จะได้มีโอกาสรับฟัง ซักถาม แลกเปลี่ยนความรู้จากวิทยากร และผู้เข้ารับการอบรมอื่น ซึ่งไม่ใช่แค่ในแวดวงสื่อมวลชน แต่มาจากหลายองค์กร หลายหน่วยงาน การศึกษาดูงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการจัดทำรายงานกลุ่มเพื่อร่วมกันออกแบบการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้น่าสนใจและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร ได้รับประโยชน์ตามมามากยิ่งขึ้น ทั้งความครบถ้วน ถูกต้อง รอบด้าน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” จากผลการสืบค้นข้อมูลงานวิจัยใน E-library ของ สกสว. พบว่ายังไม่ม้งานวิจัยในลักษณะเดียวกันกับโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” แต่มีงานวิจัยที่มีความใกล้เคียงกัน พบจากการศึกษาของสายสกุล ฟองมูล และคณะ (2559) เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มแรงงานนอกระบบภาคการเกษตร เทศบาลตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน โดยใช้กระบวนการศึกษาด้วยการทบทวน ติดตามสถานการณ์ และรวบรวมบริบทของกลุ่มแรงงานนอกระบบภาคการเกษตรของเทศบาลตำบลต้นธง การศึกษากระบวนการและการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มแรงงานนอกระบบภาคการเกษตร เทศบาลตำบลต้นธง และพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มแรงงานนอกระบบภาคการเกษตร เทศบาลตำบลต้นธง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นกระบวนการ PAR (Participatory Action Research) ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีกระบวนการที่ใกล้เคียงกันและคาดว่าจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้

โดยแนวทางการวิจัยโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรผู้บริหารยุทธศาสตร์การสื่อสารมวลชนระดับสูง ด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (บยสส.) รุ่นที่ 2 (2564) และหลักสูตรผู้บริหารการสื่อสารมวลชนระดับกลาง ด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (บสก.) รุ่นที่ 11 (2565) โดยมูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนแห่งประเทศไทย สถาบันอิศราสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ โดยการสนับสนุนของกองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ (กทปส.) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) โดยเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้องค์กรสื่อด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ นักวิชาการ และผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และนำเสนอแนวคิดหรือโครงการที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อวงการสื่อรวมถึงสังคมโดยรวม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปได้เป็น 5 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดการเปลี่ยนแปลงสู่ระเบียบโลกใหม่ (New World Order)

ระเบียบโลกใหม่ (New World Order) เป็นคำที่มักจะถูกกล่าวถึงเสมอ ๆ เมื่อกล่าวถึงช่วงเวลาสำคัญ ๆ ในประวัติศาสตร์ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในทางการเมือง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในดุลอำนาจของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ยิ่งใหญ่และส่งผลกระทบต่อรุนแรงเกินกว่าที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถรับมือและบริหารจัดการได้โดยลำพัง ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกใหม่ได้เข้ากระทบประเทศไทยอีกระลอก การเปลี่ยนแปลงในมิติภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ รวมถึงประเด็นและปัจจัยแรงในมิติต่างๆ ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัว ปฏิรูป เปลี่ยนแปลง เพื่อจะอยู่รอดและยกระดับให้ไทยสามารถเดินหน้าได้อย่างยั่งยืน

ปิติ ศรีแสงนาม (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปใน 2 มิติ คือ มิติอาณาบริเวณศึกษา (Area Based Analysis) และมิติประเด็น (Issue Based Analysis) โดยการได้มาซึ่งประเด็นอาณาบริเวณที่วิเคราะห์มาจากการศึกษาด้วยมุมมองสหสาขาวิชาภายใต้กรอบความคิดภูมิรัฐศาสตร์-เศรษฐกิจ (Geo-Political Economy) โดยกำหนดพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่ให้ความสนใจและจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเพื่อรายงานสถานการณ์ปัจจุบัน และคาดคะเนฉากทัศน์ที่จะเกิดขึ้นในอาณาบริเวณต่าง ๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพยุโรป (และรัสเซีย) เอเชียตะวันออก (ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้) อินเดียและเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและโลกมุสลิม โลกมลายู และประชาคมอาเซียน โดยมีกรกล่าวถึง 4 มิติมุมมองหลัก อันได้แก่

1. มิติการเมือง ความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. มิติเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ
3. มิติการพัฒนาอย่างยั่งยืน และประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม
4. มิติสังคมและวัฒนธรรม

ระเบียบโลกอาจอธิบายได้ว่า หมายถึง รูปแบบของกฎเกณฑ์ และกระบวนการที่ตัวแสดงในการเมืองโลก จัดความสัมพันธ์ระหว่างกัน และจัดการกิจการร่วมกัน ซึ่งประกอบสร้างขึ้นจากดุลอำนาจระหว่างตัวแสดงเหล่านั้น และดุลยภาพระหว่างชุดความรู้ความคิด และปทัสถานในปริณิถนาการเมืองโลก ดังนั้น การเปลี่ยนผ่านระเบียบโลก จึงเป็นกระบวนการวิวัฒน์หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกฎเกณฑ์ และกระบวนการดังกล่าว อันอาจเกิดจากการเปลี่ยนดุลอำนาจ และ/หรือดุลยภาพระหว่างชุดความรู้ความคิด

2. แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน (Social responsibility of media)

สื่อมวลชนในฐานะที่เป็นผลผลิตและเป็นกระจกเงาของสังคม รวมทั้งเป็นผู้กำหนดประเด็นหัวข้อข่าวต่าง ๆ ให้ประชาชนผู้รับสารได้ทราบ โดยสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดทั้งเนื้อหาสาระในการนำเสนอ การเพิ่มหรือขยายพื้นที่ของข่าว ความถี่ในการรายงานข่าว และระยะเวลาในการนำเสนอข่าว (agenda setting) การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนแม้จะมีสิทธิ เสรีภาพ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่สื่อมวลชนก็ยังคงต้องอยู่ภายใต้จริยธรรม (ข้อพึงปฏิบัติของสื่อมวลชน) และจรรยาบรรณในวิชาชีพ (กฎเกณฑ์ความประพฤติหรือมารยาทของผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชน) ตลอดจนอยู่บนบรรทัดฐานของสื่อและสังคมที่พึงต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด

ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (The social Responsibility Theory) ของ Theodor Peterson (1973) เป็นทฤษฎีที่ทำให้สื่อมวลชนตระหนักในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น โดยมีจรรยาบรรณทางวิชาชีพเป็นกรอบหรือเสาหลักในการทำงาน มีหลักการพื้นฐาน 3 ประการ คือ 1) ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมและเลือกรับข่าวสาร 2) สื่อต้องมีอิสรภาพ และเสรีภาพในการนำเสนอข่าว 3) สื่อต้องตระหนักถึงประโยชน์ที่สังคมจะได้รับสำหรับบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

ความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน นั้น พิระ จิระโสภณ (2551) ได้สรุปเกี่ยวกับหลักการสำคัญของสื่อมวลชนไว้ ดังนี้

1. สื่อมวลชนควรจะต้องยอมรับและปฏิบัติให้ลุล่วงในภาระหน้าที่ที่เป็นพันธกิจต่อสังคม
2. สื่อมวลชนจะต้องบรรลุถึงมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน
3. สื่อมวลชนควรจะต้องควบคุมตนเองภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและสถาบันที่อ้างอยู่
4. สื่อมวลชนควรจะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งใดก็ตามที่อาจนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง หรือความไม่สงบ หรือแสดงความก้าวร้าวต่อเชื้อชาติหรือศาสนาของชนกลุ่มน้อยในสังคม
5. สื่อมวลชนโดยทั่วไปควรจะต้องเปิดกว้างและสะท้อนความหลากหลายของสังคม
6. สังคมและสาธารณะมีสิทธิที่จะคาดหวังการปฏิบัติในระดับมาตรฐานที่สูงของสื่อมวลชนและการเข้าแทรกแซงอาจจะต้องถือว่าไม่เป็นเรื่องผิด หากเพื่อความดีงามของสาธารณะ
7. นักวารสารศาสตร์และนักวิชาชีพสื่อมวลชนจะต้องเป็นที่วางใจหรือเชื่อถือได้ของสังคม

จึงพิจารณาได้ว่า มีนักวิชาการได้กล่าวถึงข้อปฏิบัติที่เป็นแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนอยู่อย่างมากมาย ส่วนใหญ่เน้นไปที่บทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนภายใต้เสรีภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีลักษณะตรงกับจรรยาบรรณทางวิชาชีพสื่อมวลชน

3. แนวคิดจรรยาบรรณทางวิชาชีพสื่อมวลชน (Media ethics)

จริยธรรมสื่อมวลชน หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของสื่อมวลชน (สมสุข หินวิมาน และคณะ, 2557)

จรรยาบรรณของสื่อมวลชน จึงหมายถึง หลักคุณธรรมของผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชน ที่มารวมตัวกันเป็นสมาคมวิชาชีพ สร้างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่ผู้ประกอบอาชีพนักสื่อสารมวลชน ให้มีความรับผิดชอบ

เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตาม หรือเพื่อกำหนดระเบียบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระหว่างบุคคลกับรัฐ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ซึ่งถือเป็นกติกาของสังคม เป็นกฎเกณฑ์ข้อบังคับสำหรับใช้ควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน ทุกคนจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

กฎหมายเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติการปฏิบัติของสมาชิกแห่งสังคมนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดความยุติธรรมก่อให้เกิดสิทธิเสรีภาพ และเพื่อป้องกันรักษาผลประโยชน์ของประชาชน กฎหมายจึงเสมือนเครื่องมือในการหล่อหลอมกลมเกลียวความประพฤติการปฏิบัติของประชาชนในสังคมไปตามความต้องการของรัฐ ซึ่งมีความสำคัญ ดังนี้

1. กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ
2. กฎหมายก่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบสุขและความยุติธรรมในประเทศ
3. กฎหมายก่อให้เกิดสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนในประเทศ
4. กฎหมายเป็นเครื่องประกันสิทธิเสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชนในประเทศ
5. กฎหมายเป็นหลักที่จะให้รัฐบาลยึดถือเป็นแนวทางในการบริหารประเทศ
6. กฎหมายเป็นกรอบแห่งความประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม

ดังนั้น นักสื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในกรอบปฏิบัติของจริยธรรมและจรรยาบรรณ ซึ่งไม่ใช่กฎหมาย ไม่มีบทลงโทษ และเป็นเพียงหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับจริยธรรม หรือใช้เป็นแนวทางในการกำหนดว่าการกระทำใดผิด ถูก หรือ เลว ดี เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกัน ความรับผิดชอบของนักข่าว ในการปฏิบัติงานข่าวทุกแขนงย่อมมีโอกาสเกิดความผิดพลาดได้ ทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ในการทำงานนี้ นักข่าวพึงต้องมีความรับผิดชอบต่อควบคู่ไปกับสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ (จักรกฤษ เพิ่มพูล, 2561, น. 164) ได้แก่

1. ความรับผิดชอบทางจริยธรรม จรรยาบรรณ (Ethics)

เป็นความรับผิดชอบที่ต้องใช้จิตสำนึก พิจารณาและใคร่ครวญถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่เป็นชาวญาติพี่น้องและครอบครัว ในแง่ของการกำกับดูแลและควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้อยู่ในกรอบของจริยธรรม จรรยาบรรณนั้น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ หรือปัจจุบันคือ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ จะเป็นองค์กรหลักในการควบคุมการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพ โดยมีข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการทำงาน นอกจากนี้ องค์กรสื่อบางแห่ง เช่น กลุ่มเนชั่น ก็ได้ตราข้อกำหนด แนวทางประพฤติปฏิบัติในเรื่องจริยธรรมเป็นลายลักษณ์อักษรแสดงรายละเอียดของการประพฤติที่พึงกระทำหรืองดเว้น เพื่อให้พนักงานใช้เป็นหลักในการทำงานด้วย

2. ความรับผิดชอบทางกฎหมาย (Law)

ในฐานะที่นักข่าวเป็นนายประตูข่าวสาร (Gatekeeper) หรือเป็นด่านแรกในการทำงานข่าว ควรจะต้องศึกษากฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น พระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยเฉพาะความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติว่าด้วยคดีเด็กและเยาวชน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความผิดฐานละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทางทำมาหาได้ ทั้งนี้เพราะความรับผิดชอบทางกฎหมายเป็นข้อจำกัดในการใช้สิทธิ เสรีภาพประการหนึ่ง ภายใต้หลักประกันสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ สำหรับความผิดทางกฎหมายที่นักข่าว หรือบรรณาธิการจะต้องเผชิญอยู่เสมอ คือความผิดฐานหมิ่นประมาท ละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทางทำมาหาได้ของบุคคลอื่น ละเมิดอำนาจศาล นักข่าวจึงต้องระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ การรายงานข่าวที่ต้องเคารพหลักการพูดความจริง

4. แนวคิดสื่อมวลชนกับการกำหนดวาระข่าวสาร ในบทบาทผู้เฝ้าประตู (Agenda Setting and Gatekeeper)

สื่อมวลชน นับเป็นผู้คัดเลือกประเด็นข่าวสารต่าง ๆ ในการนำเสนอเนื้อหาออกสู่สาธารณะ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้ข่าวสารบางส่วนไม่ถูกนำเสนอ แต่ปัจจุบันด้วยความทันสมัยของเทคโนโลยีต่าง ๆ ประชาชนได้เพิ่มบทบาทของตนเองมาเป็นผู้คัดเลือกและเขียนในประเด็นที่ตนสนใจผ่านสื่อสมัยใหม่ โดยสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลกระทบต่อบทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารของสื่อมวลชน แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทการเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสารจะยังไม่ถูกปฏิรูปจนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพราะมีปัจจัยสำคัญอยู่ 2 ประการ ที่สื่อมวลชนยังคงได้เปรียบอยู่มาก นั่นคือความน่าเชื่อถือและความเป็นมืออาชีพ (ศุภนิത്യ วงศ์ทางสวัสดิ์, 2552)

ทั้งนี้ หากกล่าวถึงการเป็นผู้คัดเลือกประเด็นข่าวสารในการนำเสนอ จะพบรายละเอียดที่น่าสนใจใน ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory) ซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับ สาร กล่าวคือหากสื่อมวลชนให้ความสำคัญกับประเด็นหรือหัวข้อข่าวเรื่องใด ๆ ก็จะมีส่วนทำให้ประชาชนได้รับ ทราบและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาตามที่นำเสนอ โดยหน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดหัวข้อข่าว หรือการกำหนดวาระสาระนั้น หมายถึง ความสามารถของสื่อมวลชนในการเป็นผู้กำหนดประเด็นหรือหัวข้อหรือ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมให้ประชาชนผู้รับข่าวสารโดยทั่วไปได้ทราบและเห็นความสำคัญจากการเสนอหรือไม่เสนอ ข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีส่วนทำให้สาธารณชนเห็นคล้อยตามกันว่า เรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มี ความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญจะนำมาคิดพิจารณาหรืออภิปรายพูดคุยกัน (กฤติยา รุจิโชค, 2553, น. 34) โดย ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อมวลชนในการทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดประเด็นให้กับสังคม โดยการนำเสนอข่าวที่ ได้มีการประเมินคุณค่าของแต่ละข่าวว่ามีความสำคัญในระดับใด และนำเสนอข่าวซ้ำหรือเผยแพร่บ่อยครั้ง ซึ่งเป็ นการทำให้ผู้รับสารตระหนักถึงความสำคัญของข่าวดังกล่าว (อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และพงศ์ภัทร อนุมัติราชกิจ, 2554, น. 72)

McCombs & Shaw (1972) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับพัฒนาการของแนวคิดเรื่องการกำหนดวาระข่าวสาร ว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค ดังนี้

1. ยุคแรกใน ปี ค.ศ. 1922 วอเตอร์ ลิปแมน (Water Lippmann) ผู้มีอาชีพเป็นนักหนังสือพิมพ์ ในยุคที่ หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่แพร่หลายและมีราคาถูก (Penny Press) ประสบการณ์จากวิชาชีพทำให้ตั้งข้อสังเกตในเรื่อง มติสาธารณะ (Public Opinion) ว่าส่วนใหญ่แล้วประชาชนมักไม่ได้พบและสัมผัสกับเหตุการณ์จริง ๆ แต่พวกเขา จะมีปฏิกริยาต่อภาพของความเป็นจริงที่อยู่ในหัวนึกคิด (หัวสมอง) มากกว่า เขาอธิบายว่าที่เป็นเช่นนั้น เพราะใน โลกแห่งความเป็นจริงทุกอย่างล้วนซับซ้อน ใหญ่โตเกินไป ดังนั้นถ้าเราจำเป็นต้องเผชิญหน้า หรือต้องตอบโต้กับ ความเป็นจริงเท่านั้น เราก็ต้องลดทอนหรือตกแต่งใหม่ให้ดูเรียบง่ายยิ่งขึ้น เพื่อที่เราจะจัดการกับมันได้ด้วยเหตุผล ดังกล่าว นั่นคือหากประชาชนกระทำการลดทอนความจริงให้เหลือแต่เรื่องที่เรียบง่ายแล้วเราก็ไม่อาจจะปล่อยให้ ประชาชนแสดงมติต่อเรื่องสาธารณะตามลำพัง นอกจากจะต้องมีองค์กรที่ประกอบด้วยผู้รู้มาช่วยชี้แนะประชาชน จึงสรุปได้ว่า ตัวช่วยที่สร้างขึ้นภายในหัวสมองให้ประชาชนเอาไว้จัดการแทนของจริงก็คือ สื่อมวลชน

2. ยุคที่สองเป็นช่วงสมัย ปี ค.ศ. 1940 ที่แนวคิดเรื่องอิทธิพลอันมหาศาลของสื่อกำลังพุ่งขึ้นสู่ความนิยม แล้วตกต่ำลงในช่วงทศวรรษ 1960 เพื่อเปิดทางให้แก่กระบวนการทัศน์ใหม่เรื่องผลอันจำกัดของสื่อ แนวคิดเรื่องการ สร้างภาพภายในหัวสมองของ ลิปแมน (Lippmann) จึงเป็นเพียงทัศนะส่วนตัวที่ยังไม่มีงานวิจัยมารองรับ

3. ยุคที่สามในระหว่างทศวรรษ 1960 เริ่มมีงานศึกษาวิจัยบางชิ้น ที่ย้อนกลับไปยังอิทธิพลของสื่อใน รูปแบบอื่น ๆ ที่มีใช้ลักษณะของทฤษฎีกระสุนปืน (Magic Bullet Theory) และทฤษฎีเข็มฉีดยา (Hypodermic Needle Theory) อันเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการรื้อฟื้นขึ้นใหม่ของแนวคิดเรื่องพลังของสื่อ แนวคิดเรื่องการ กำหนดวาระของสื่อ ก็เป็นแนวคิดหนึ่งที่ตั้งใจในพลังของสื่อ หากทว่ามีจุดต่างที่ไม่เหมือนทฤษฎีกระสุนปืน คือ

สื่ออาจจะไม่สามารถทำให้คนติดตามสื่อได้ (Think What) แต่ก็ทำให้ครุ่นคิด (Think About) เกี่ยวกับเรื่องที่สื่อชี้แนะวาระมาได้ และสื่ออาจจะไม่มีอิทธิพลที่จะปรับเปลี่ยนการกระทำของคนได้ (Performance) แต่สื่อสามารถจะตัดแปลงความเข้าใจ (Cognition) ของคนได้ ในการทำงานของสื่อมวลชนที่ต้องมีการเลือกรื่องหรือประเด็นในการนำเสนอข่าว ทำให้สื่อมีบทบาทในการเป็นผู้กำหนดกรอบของเรื่องราวที่นำเสนอ และประเด็นในการโต้แย้งแสดงเหตุผลของสังคม สื่อมวลชนจึงถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีหน้าที่กำหนดประเด็นให้แก่สังคม โดยเรื่องใดที่สื่อนำมาเผยแพร่มากก็มีน้ำหนักมาก และกลายเป็นประเด็นใหญ่ในสังคม (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2550, น. 12)

ทั้งนี้ แนวคิดและข้อสันนิษฐาน ในการคัดเลือกข่าวสารของสื่อมวลชนมานำเสนอนั้น สื่อมวลชนจะให้ความสำคัญกับความเป็นจริง โดยผู้รับสารจะไม่ได้รับข้อมูลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องรับรู้ถึงความสำคัญของข้อมูลข่าวสารนั้น ๆ ด้วย ดังนั้นการศึกษาการกำหนดวาระข่าวสาร จึงมุ่งที่จะวิเคราะห์หน้าที่ หรือผลของสื่อมวลชนในด้านข่าวสารแทนด้านการชักจูง สมมติฐานสำคัญกล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างการที่สื่อมวลชนเลือกเน้นประเด็นสำคัญของหัวข้อ หรือปัญหาในการรายงานข่าวสารกับการที่ผู้รับสารหรือมวลชนตระหนักถึงสาระสำคัญของหัวข้อประเด็น หรือปัญหานั้น ๆ ความสัมพันธ์นี้อาจกล่าวในเชิงเป็นเหตุผลได้ว่า ยิ่งสื่อมวลชนเลือกเน้นประเด็นหัวข้อ หรือปัญหาสำคัญใด ผู้รับสารก็จะตระหนักถึงสาระสำคัญของหัวข้อ หรือปัญหานั้นมากขึ้นด้วย “People tend to include or exclude from their cognitions what the media include or exclude from their content” (McCombs & Shaw, 1972) “ การที่ประชาชนจะเอาอะไรมาคิดหรือไม่เอามาคิดในสมอง ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มักเกิดจากที่สื่อมวลชนนำเสนอหรือไม่เสนอเรื่องนั้น ๆ ในทำนองเดียวกัน” จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลสำคัญประการหนึ่งของสื่อมวลชนก็คือ เป็นผู้กำหนดหรือวางระเบียบวาระการรับรู้เหตุการณ์แก่ประชาชนทั่วไป (ขจรยุทธ ต่อทรัพย์สิน, 2554, น. 24)

Cohen (1963, p. 13) ได้สรุปเกี่ยวกับการกำหนดวาระสำคัญของสื่อ นั้นเกี่ยวข้องกับ การจัดลำดับความสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. การจัดวาระจากสื่อ (Media Agenda) เป็นการจัดลำดับความสนใจในเนื้อหา หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ของสื่อ โดยยึดการพิจารณาจากความสนใจของสื่อเป็นหลัก
2. การจัดวาระของสาธารณชน (Public Agenda) เป็นการจัดลำดับเหตุการณ์ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุการณ์ที่มีผลต่อความคิดเห็นสาธารณะหรือประชาชน โดยยึดหลักความสนใจของประชาชนเป็นหลัก
3. การจัดวาระของรัฐบาล (Policy Agenda) เป็นการจัดลำดับเหตุการณ์ที่ขึ้นอยู่กับการวางนโยบายทางการเมืองที่กำหนดไว้ โดยยึดนโยบายหรือความต้องการของรัฐบาลเป็นหลัก

ทั้งนี้ จากการวางวาระ 3 ส่วน ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

- สื่อมวลชนมีอิทธิพลโดยตรงต่อการกำหนดวาระสาธารณะ ซึ่งอาจคาดเดาได้จากน้ำหนักในการให้ความสนใจ และอำนาจของสื่อแต่ละประเภทที่มีต่อความคิดเห็นของประชาชน

- ความเห็นสาธารณะ (Public Opinion) มีผลต่อการกำหนดนโยบายของนักการเมืองที่ต้องการตอบสนองจากผู้ลงคะแนนเสียงตามที่เขาต้องการ

- การจัดวาระของสื่อมักมีผลโดยอิสระไม่พึ่งพิงต่อการกำหนดวาระของรัฐ แต่นักการเมืองมักจะใช้การจัดวาระของสื่อมาเป็นตัวชี้หน้าความเห็นสาธารณะ

- ในบางเหตุการณ์ การกำหนดนโยบายของรัฐก็มีผลโดยตรงและมีผลอย่างมากต่อการกำหนดวาระของสื่อ

อย่างไรก็ดี กระบวนการกำหนดวาระข่าวสารในสังคมไม่สามารถมองง่าย ๆ ตามกระบวนการที่คุ้นเคยที่เชื่อว่าสื่อมวลชนเป็นตัวกำหนดได้เสมอไป เพราะยังมีประเด็นที่ซับซ้อนที่เป็นข้อพิจารณาเพิ่มเติมอีกหลายประการ (พีระ จิระโสภณ, 2551, น. 183-185) ดังนี้

1. แหล่งที่มาของวาระข่าวสาร ซึ่ง McQuail (1987) ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการกำหนดวาระข่าวสารนั้นเกี่ยวข้องกับวาระที่มาจาก 3 แหล่งด้วยกัน คือ (1.1) วาระเชิงนโยบายจากนักการเมืองหรือกลุ่มที่มีบทบาทในสังคม (1.2) วาระจากสื่อมวลชนในกระบวนการของการรักษาประตูที่คัดเลือกข่าวสารเหตุการณ์หรือประเด็นที่มีมูลค่าข่าว (News Values) และเป็นที่น่าสนใจของกลุ่มผู้อ่าน และ (1.3) วาระจากสาธารณชนผู้สนใจและรับรู้เรื่องราวใดสำคัญ ซึ่งอาจจะมาจากประสบการณ์ตรงจากปัญหาในสังคมหรือการรับรู้ผ่านสื่อมวลชน

2. ประเด็นใครเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสาร ตัวสื่อ มหาชนหรือสาธารณะ ซึ่ง McCombs & Shaw (1972) ได้วิจัยทดสอบ เพื่อคลี่คลายประเด็นที่ว่าสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารจริงหรือ เนื่องจากมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าแม้ที่จริงแล้วสื่อมวลชนมีกระบวนการคัดเลือกข่าวสารโดยดูที่ความสนใจของสาธารณะ ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของการทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสังคม หรือเพื่อตอบสนองตลาดผู้บริโภคก็ตาม อย่างไรก็ตามในการเลือกจะนำเสนอเรื่องใดประเด็นใดของสื่อ นั้น ปัจจัยความต้องการและความสนใจของผู้รับสารมักจะมีอิทธิพลเสมอ

3. ระดับของวาระข่าวสาร ซึ่ง McCombs & Shaw (1972) ได้เสนอวิธีวิจัยการกำหนดวาระข่าวสาร โดยในการศึกษาได้จำแนกวาระข่าวสารเป็น 2 ระดับ ในระดับแรก คือ ระดับปฐมภูมิ (First Level-of-Agenda Setting) เป็นหัวข้อหรือประเด็นหลักของข่าวสาร เช่น เรื่องเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศการจัดระเบียบสังคม สุขภาพของประชาชน เป็นต้น ประเด็นหลักเหล่านี้มีลักษณะเป็นนามธรรม บางครั้งก็กว้างเกินไปที่จะเป็นประเด็นปัญหาจริง ๆ เช่น เรื่องเศรษฐกิจ อาจไม่เป็นประเด็นปัญหาทุก ๆ เรื่อง ประเด็นปัญหาที่คนสนใจและมีความสำคัญขณะนี้ อาจเป็นเรื่องปัญหาหนี้สาธารณะ ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาความไม่สมดุลทางการค้า ฯลฯ การจำแนกประเด็นที่จำเพาะเจาะจงลงไปทำให้เห็นวาระข่าวสารที่ชัดเจนขึ้น วาระข่าวสารที่จำแนกย่อยลงมา จึงเรียกว่า การกำหนดวาระข่าวสารระดับที่ 2 หรือระดับทุติยภูมิ (Second-Level-of-Agenda Setting)

4. บทบาทผู้รับสาร แนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร ซึ่งเป็นกระบวนการที่คุ้นเคยเดิมมองว่า สื่อมวลชนมีบทบาทเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารให้เกิดขึ้นในความนึกคิดของปัจเจกบุคคล ในกลุ่มสาธารณะต่าง ๆ มักถูก

วิจารณ์ว่าละเลยบทบาทของผู้รับสาร ทั้งนี้ เพราะผู้รับสารก็มีความกระตือรือร้น (Active) ไม่ใช่เฉยชา (Passive) เสมอไป การกำหนดวาระข่าวสารอาจเกิดขึ้นไม่เท่ากัน ในลักษณะเดียวกันกับทุกคน ซึ่งปัจเจกบุคคลแต่ละคนมีความต้องการข้อมูลข่าวสารต่างกัน ซึ่งน่าจะเป็นตัวแปรกำหนดการรับรู้ของปัจเจกบุคคลว่าอะไรควรสนใจ หรือให้ความสำคัญ ซึ่งแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ระดับความต้องการข่าวสารของแต่ละคนยังขึ้นอยู่กับปัจจัยความเกี่ยวข้องโดยตรง และความไม่รู้ไม่แน่ใจที่แต่ละคนมีต่อประเด็นอื่น ๆ ยิ่งเกี่ยวข้องหรือตรงตามต้องการมาก ก็ยิ่งรับรู้ว่าเป็นข่าวสารสำคัญประกอบกับไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ด้วย ก็ยิ่งมีความต้องการข้อมูลข่าวสารสูง และนำไปสู่การรับรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นวาระข่าวสารของตน

5. วาระข่าวสารกับความเป็นจริง ซึ่งนอกจากจะสนใจความสัมพันธ์ระหว่างการเสนอข่าวของสื่อมวลชนกับการรับรู้ของผู้อ่านแล้ว ยังให้ความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเสนอวาระข่าวสารในสื่อมวลชนกับสิ่งที่เป็นจริงในสังคม (Media Agenda and Reality)

5. แนวคิดการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence)

ในยุคข้อมูลข่าวสาร สื่อใหม่ (New Media) ที่มีการหลอมรวมเทคโนโลยี อย่างเช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคมหลากหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในด้านการสื่อสาร จากคุณสมบัติดังกล่าว เป็นผลให้จำนวนผู้ใช้สื่อใหม่ในยุคการหลอมรวมเทคโนโลยีเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเป็นสื่อใหม่ที่ผู้ใช้มีเสรีภาพสูงในการกำหนดเนื้อหา และรูปแบบการใช้ประโยชน์ หากมีการนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมอันก่อให้เกิดความเสียหายกระทบกระเทือนต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของรัฐ รวมทั้งความสงบสุขและศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงน่าจะเป็นจุดเร่งให้เกิดกฎหมายใหม่สำหรับสื่อใหม่ในยุคการหลอมรวมเทคโนโลยี และการสื่อสารผ่านคอมพิวเตอร์

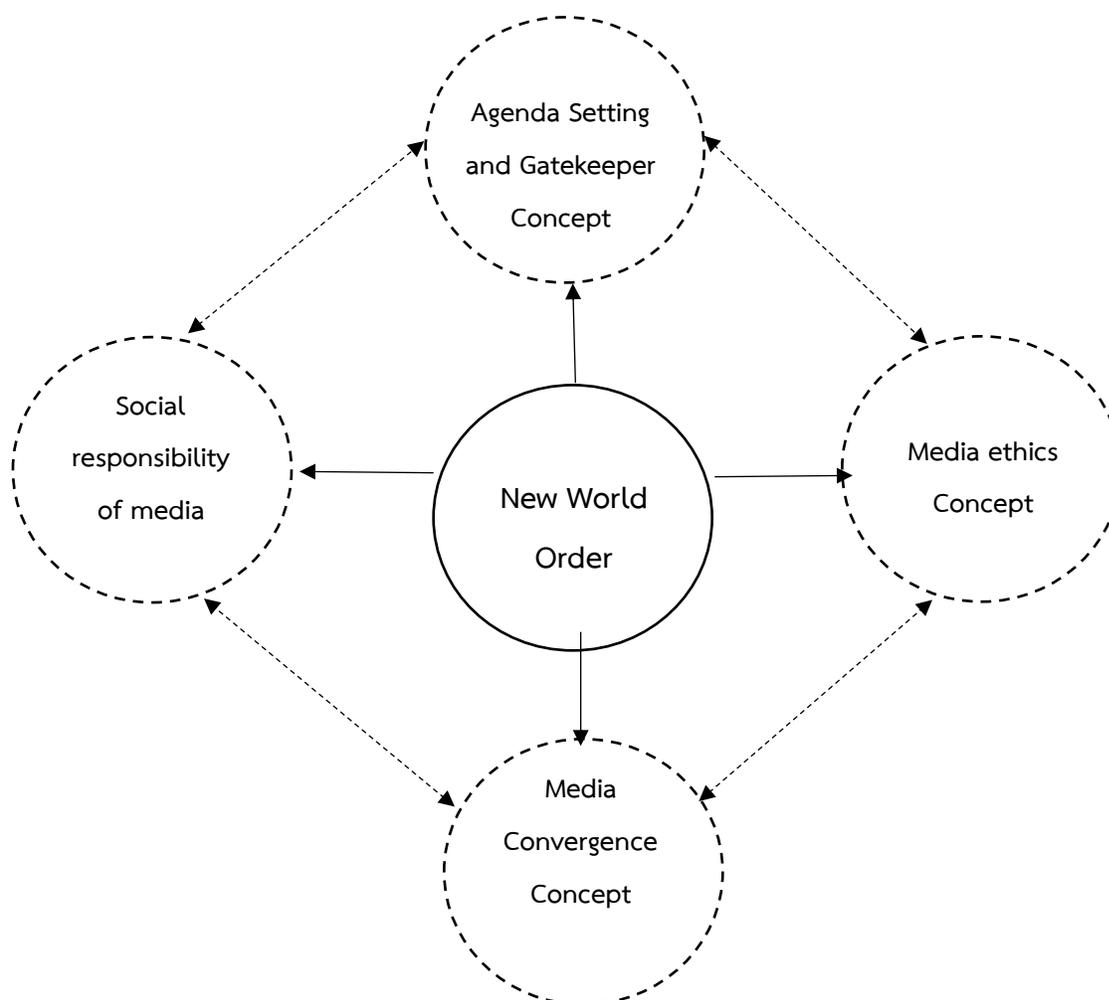
Convergence Technology Media ของการสื่อสารหมายถึงเทคโนโลยีการขับเคลื่อนการรวมกันของช่องทางสื่อ หลายปีที่ผ่านมาสื่อสารมวลชนมีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถแยกออกจากกันอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นสื่อโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ หนังสือ วิดีโอและภาพยนตร์ ฯลฯ แม้แต่เพลงที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ต และวิธีการทางดิจิทัลอื่น ๆ ไม่เพียงแต่หมายความว่ารูปแบบที่แตกต่างกันของสื่อที่จะบรรจบกัน แต่ยังรวมถึงการสื่อสารโทรคมนาคมที่จะบรรจบกัน

สื่อใหม่ (New Media) เป็นทั้งสังคมเทคโนโลยี เป็นสื่อบนพื้นที่สาธารณะ หรือเป็นพื้นที่ส่วนตัว เทคโนโลยีการสื่อสารที่กำลังผสมผสานกันอย่างรวดเร็วเพื่อก้าวไปสู่การเป็นสื่อใหม่ในยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ เช่น การฟังเพลงในรูปแบบเดิมจากแผ่นซีดีเปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบของไฟล์เสียงที่ถูกบีบอัดให้มีขนาดเล็กแต่คุณภาพเสียงคงเดิม ที่ผู้ฟังสามารถเปิดฟังผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือได้ เป็นต้น

Straubhaar และ LaRose (2000) ได้ให้ความหมายของ การหลอมรวมสื่อว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปสู่ยุค สังคมสารสนเทศ (Information Society) เนื่องจากความก้าวหน้าของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารโทรคมนาคม ทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนหรือการหลอมรวมกันของสื่อต่าง ๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ โทรศัพท์ และคอมพิวเตอร์ ซึ่งไม่สามารถแบ่งแยกความแตกต่างของสื่อเหล่านั้นได้ การหลอมรวมของสื่อ (Media Convergence) ทำให้เกิดบริการใหม่ ๆ ที่ใช้เทคโนโลยี ดังกล่าวอย่างมากมาย

ยุคแห่งการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ที่สื่อมวลชนยังคงมีเสรีภาพภายใต้ความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร แม้โลกของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงแพลตฟอร์มไป ไม่ได้ยู่แค่สื่อดั้งเดิม แต่ก้าวเข้าสู่โลกออนไลน์แล้ว (Campbell, 1999)

ทั้งหมดนี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดที่เกี่ยวข้องสำหรับการนำมาเป็นแนวทางในการประกอบการศึกษา อภิปรายผลการวิจัยในโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ครั้งนี้ โดยสามารถพิจารณาเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ดังภาพ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” เป็นรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วม รวมถึงการประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม (Pre-test / Post-Test) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นสื่อมวลชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 31 คน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การบรรยายและอภิปรายในห้องเรียน ซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม 8 สัปดาห์
 2. การศึกษาดูงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อให้ได้รับข้อมูลและความรู้โดยตรงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง 2 สัปดาห์
 3. การจัดทำรายงานกลุ่มเพื่อร่วมกันออกแบบการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้น่าสนใจ และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร 2 สัปดาห์
 4. การประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ก่อนเข้ารับการอบรม (Pre-test) 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 1
 5. การประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา หลังเข้ารับการอบรม (Post-Test) 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 8
- รวม 4 เดือน หรือประมาณ 12 สัปดาห์

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ประกอบด้วย สื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับด้านต่างประเทศของสื่อมวลชนหลัก ชาวต่างชาติ ของสื่อมวลชนหลักหรือสื่อใหม่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่อาวุโสหรือผู้จัดการฝ่ายขององค์กรมหาชนหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 31 คน ประกอบด้วย

1. ผู้สื่อข่าวอาวุโสหรือบรรณาธิการชาวต่างชาติต่างประเทศของสื่อมวลชนหลัก จำนวน 10 คน
2. ผู้สื่อข่าวอาวุโสหรือบรรณาธิการชาวต่างชาติอื่น ๆ ของสื่อมวลชนหลักหรือสื่อใหม่ จำนวน 11 คน
3. เจ้าหน้าที่อาวุโสหรือหัวหน้าฝ่ายหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

4. เจ้าหน้าที่อาวุโสหรือผู้จัดการฝ่ายขององค์การมหาชน หรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

คุณลักษณะการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย

การใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เข้าร่วมอบรมทั้งหมด มีลักษณะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) พิจารณา ประกอบด้วย

1. ผู้สื่อข่าวอาวุโสหรือบรรณาธิการข่าวด้านต่างประเทศของสื่อมวลชนหลักที่มีอายุงานไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. ผู้สื่อข่าวอาวุโสหรือบรรณาธิการข่าวด้านอื่น ๆ ของสื่อมวลชนหลักหรือสื่อใหม่ที่มีอายุงานไม่น้อยกว่า 5 ปี
3. เจ้าหน้าที่อาวุโสหรือหัวหน้าฝ่ายของหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์การอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่มีอายุงานไม่น้อยกว่า 10 ปี
4. เจ้าหน้าที่อาวุโสหรือผู้จัดการฝ่ายขององค์การมหาชนหรือองค์การเอกชนที่เกี่ยวข้อง ที่มีอายุงานไม่น้อยกว่า 10 ปี

จึงมีการคัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์และเข้ารับการเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทย จำนวน 31 คน ประกอบด้วย

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงาน
1	นายกันณพงศ์ ก.บัวเพชร	นครเชียงรายนิวส์
2	นายกิตติกร แสงทอง	สำนักข่าวอิศรา
3	นางสาวจรรุพร โอภาสรัตน์	องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)
4	ดร.ฉัตรฉวี คงดี	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
5	นายชนาภัทร กำลั้งหาญ	The Nation (บริษัท เนชั่น กรุ๊ป (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน))
6	นายณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ	บริษัท เดอะสแตนดาร์ด จำกัด
7	นายณัฐพล สมุหเสณีโต	กรมประชาสัมพันธ์
8	นางสาวณัฐยา เมืองแมน	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
9	นางสาวดวงกมล เจนจบ	องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ แห่งประเทศไทย (Thai PBS)
10	นางสาวดารินทร์ หอวัฒนกุล	บริษัท เนชั่น ทิว จำกัด

11	อาจารย์ต้นฝน ทรัพย์นิรันดร์	วิทยาลัยนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
12	นางธัญดา วาณิชฤดี	ธนาคารแห่งประเทศไทย
13	นายนครินทร์ ศรีเลิศ	บริษัท กรุงเทพธุรกิจ จำกัด ในเครือ บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
14	นางสาวนิธิปริยา จันทวงษ์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
15	นางสาวเนาวรัตน์ เสือสอาด	แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
16	นายปรัชญา ชีพเจริญรัตน์	บริษัท เดอะ วัน เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด (มหาชน)
17	นายพงษ์ธร กิจเจริญยิ่ง	บริษัท ไทย เวิลด์ มีเดีย จำกัด (ผู้จัดการออนไลน์)
18	นางสาวมนกนก ภาณุสิทธิกร	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)
19	นางสาววนิดา เพ็งจันทร์	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
20	นายวรพล เพชรสุทธิ	บริษัท สี่พระยาการพิมพ์ จำกัด (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)
21	นางสาววรางคณา จำปาทอง	บริษัท เซียน ทวี จำกัด
22	นายวิชัย สอนเรือง	บริษัท สยามรัฐ จำกัด
23	ผศ.วิภาวี วีระวงศ์	คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
24	นายวีรยุทธ แก้วจินดา	บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)
25	นายวีระพันธ์ โตมีบุญ	สถานีวิทยศึกษา
26	นายศราวุธ ดีหมื่นไวย	บริษัท เทรนต์ วีจี 3 จำกัด (ไทยรัฐออนไลน์)
27	นางสาวศิดาพัทธ์ ศักดิ์บุญญารัตน์	บริษัท ไทย นิวส์ เน็ตเวิร์ค (ทีเอ็นเอ็น) จำกัด (TNN 16)
28	นายศุภเกษม เกษมศรี ณ อยุธยา	มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
29	นางสาวสรลาลี แซ่เตี๋ยว	บจก.เชียงใหม่รายวัน จำกัด
30	นางสาวสุนนขยา จีงเจริญศิลป์	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)
31	นางสาวอาทิตย์ญา ทาแปง	บริษัท วัชรพล จำกัด (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)

2. เครื่องมือวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงผสมวิธี (Mixed Method) ใช้การออกแบบเชิงซ้อน (Embedded Design) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) เป็นหลักด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) กับกลุ่มสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับด้านต่างประเทศของสื่อมวลชนหลัก ข่าวด้านอื่น ๆ ของสื่อมวลชนหลักหรือสื่อใหม่ ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วม โดยมีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการแบบสอบถามประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม (Pre-test / Post-Test) เป็นเครื่องมือเสริมการวิจัยหลักในครั้งนี้

ลักษณะของเครื่องมือวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วม รวมถึงใช้แบบสอบถามประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม (Pre-test / Post-Test) เป็นเครื่องมือเสริม

3. การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ในรูปแบบการเปรียบเทียบและตรวจสอบความแน่นอนของข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้มา (Data Triangulation) การเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลหลายวิธีการ (Methods Triangulation) และการใช้มุมมองของทฤษฎีต่าง ๆ มาพิจารณาข้อมูลชุดเดียวกัน (Theory Triangulation) เพื่อให้ผลการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ (credibility)

4. การดำเนินการวิจัย/การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาเอกสารต่าง ๆ ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและความเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์สื่อ และเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษา และพิจารณาปัญหานำการวิจัย
2. เริ่มต้นแนวคิดจากกระบวนการจัดตั้งกรรมการหลักสูตร ออกแบบหลักสูตร
3. การเปิดรับสมัครสื่อมวลชนผู้เข้าร่วมโครงการ และทำการพิจารณาคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายผู้เข้าร่วมโครงการตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 31 คน

5. ก่อนเริ่มการอบรม โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” มีการประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาก่อนการเข้ารับการอบรม (Pre-test)
6. เริ่มการอบรม โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” รวม 4 เดือนหรือประมาณ 12 สัปดาห์ โดยมีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในทุกสัปดาห์ของการอบรม
7. ในระหว่างการอบรม ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรับฟังข้อมูลจากผู้เข้าอบรมโดยตรง เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ผลการศึกษาก่อนการเพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนต่อไป
8. เข้าร่วมสังเกตการณ์กับกิจกรรมกลุ่ม และการนำเสนอรายงาน รวมถึงประมวลผลจากรายงานกลุ่มของผู้เข้าร่วมอบรม และวิเคราะห์ตัวบทเอกสาร รวมถึงการประเมินก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม
9. ภายหลังกการอบรมในสัปดาห์สุดท้ายของ โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” มีการประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาหลังการเข้ารับการอบรม Post-Test
10. ผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลจากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย มาสรุป และอภิปรายผลการศึกษา ภายใต้งานคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการศึกษา โดยในทุกขั้นตอนของการศึกษา ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารสำคัญต่าง ๆ ประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้วิเคราะห์ และประกอบการนำเสนอข้อมูลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาเอกสารทั้งหมดนั้น ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดรวบรวมและแบ่งหมวดหมู่แยกประเภทของข้อมูลจากขอบเขตของงานวิจัย โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) ประกอบกับการบรรยายขั้นตอน หรือวิธีการต่าง ๆ โดยการนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

6. จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การศึกษานี้ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาด้านจริยธรรมของการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการพิจารณาตามกระบวนการครบถ้วนทุกประการ ได้รับการพิจารณาจริยธรรมโครงการวิจัย (Expedited Review) และได้รับความยินยอมจากผู้เข้าร่วมการวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลข COA-2-007/2024

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาของ โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” สามารถแบ่งออกได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1. การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาในส่วนนี้ จะประมวลตั้งแต่กระบวนการการออกแบบหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทย ไปจนถึงการบรรยายและอภิปรายในห้องเรียน ชักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของวิทยากรและผู้เข้ารับการอบรม 8 สัปดาห์ โดยผลการศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1.1 การออกแบบหลักสูตร

โครงการได้มีการจัดตั้งกรรมการหลักสูตรขึ้นมา จำนวน 9 คน เพื่อดำเนินการออกแบบหลักสูตร และพิจารณาคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษารายงานกลุ่ม ดังนี้

1. กรรมการหลักสูตร จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

1. ดร.พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์	ประธานกรรมการหลักสูตร
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ	
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ	
2. นายกวี จงกิจถาวร	กรรมการหลักสูตร
คอลัมน์นิสต์อิสระ, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ	
3. นายเกียรติชัย พงษ์พาณิชย์	กรรมการหลักสูตร
อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต	
4. นายเทพชัย หย่อง	กรรมการหลักสูตร

อดีตประธานสมาพันธ์นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

5. รศ.ดร.จิตติภัทร พูนขำ

กรรมการหลักสูตร

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

6. นางสาวปรางทิพย์ ดาวเรือง

กรรมการหลักสูตร

สื่อมวลชนและนักวิจัยอิสระ สมาชิกเครือข่ายผู้สื่อข่าวสืบสวนสอบสวนนานาชาติ

(International Consortium of Investigative Journalists: ICIJ)

7. ว่าที่ ร.ต.เสกสรร อานันทศิริเกียรติ

กรรมการหลักสูตร

ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ สมาคมไทยคดีศึกษาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (KATS), นักวิจัย

เชิงยุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (ISC)

8. นายธีรณัย จารุวัสเตอร์

กรรมการหลักสูตร

ผู้สื่อข่าว Prachatai English และ HaRDstories

9. ผศ.ดร.ประกายกาวิล ศรีจินดา

กรรมการและเลขานุการหลักสูตร

กรรมการหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต

วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. อาจารย์ที่ปรึกษารายงานกลุ่ม จำนวน 5 คน ตามจำนวนกลุ่ม ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา และ
ข้อเสนอแนะต่อประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอบรมสนใจ และสามารถพัฒนาเป็นหัวข้อของการทำรายงานได้ ภายใต้ระเบียบ
วิธีการศึกษาที่ชัดเจน มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำผลงานที่ได้ไปเผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ ทั้งเชิงวิชาการและ
วิชาชีพได้ต่อไป ประกอบด้วย

1. นายสฤกษ์เดช มฤคทัต อดีตบรรณาธิการข่าวดิจิทัลบางกอกโพสต์
2. รศ.สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ อาจารย์ประจำวิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. ดร.วิทย์ สิทธิเวคิน พิธีกรและผู้ดำเนินรายการ เดอะ สแตนด์บายด์
4. อาจารย์จิตติรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. ดร.อนุชา เจริญโพธิ์ บรรณาธิการข่าวบางกอกโพสต์

1.2 กรอบแนวคิดในการออกแบบหลักสูตร

ทั้งนี้ กรอบแนวคิดที่กรรมการหลักสูตรได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหลักสูตรของโครงการ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. โลกาภิวัตน์และการขับเคลื่อนในทางตรงกันข้าม

โลกาภิวัตน์ คือ ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมตามมา สำหรับการอบรมครั้งนี้ จึงเป็นรูปแบบของการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องทำความเข้าใจและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ดังนั้น แนวทางการออกแบบหลักสูตรจึงจำเป็นที่จะต้องให้เนื้อหาสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างร่วมสมัยและทันต่อสถานการณ์

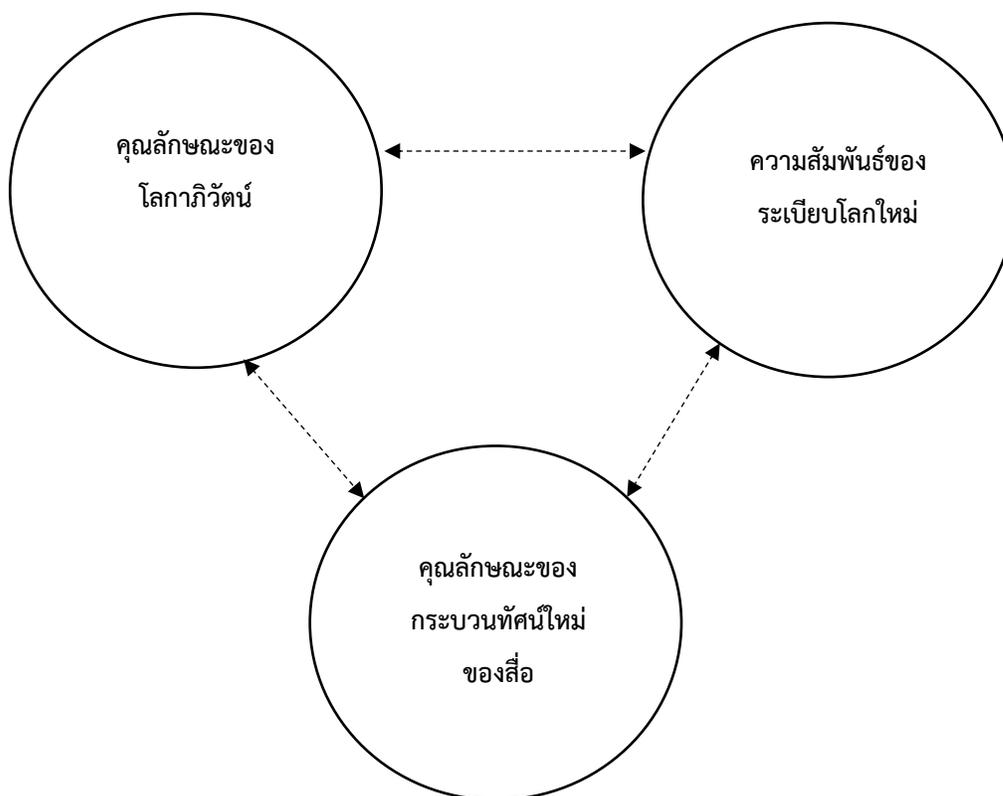
2. ความสัมพันธ์ของระเบียบโลกใหม่ ต่อการค้าโลก การเมือง เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งมิติอาณานิคมศึกษา มิติการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านระเบียบโลก เป็นกระบวนการวิวัฒน์หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกฎเกณฑ์และกระบวนการดังกล่าว อันอาจเกิดจากการเปลี่ยนดุลอำนาจ และ/หรือดุลยภาพระหว่างชุดความรู้ความคิด ที่ได้จัดให้กับผู้เข้าร่วมอบรม เกี่ยวกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ความผันแปรของภูมิรัฐศาสตร์/การแข่งขันทางการค้า/วิกฤตพลังงาน-อาหาร/ภาวะโลกร้อน และระเบียบโลกใหม่สัมพันธ์ต่อการค้าโลก การเมือง เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งมิติอาณานิคมศึกษา มิติการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น หลักสูตรจึงแบ่งออกเป็นกลุ่มวิชา แยกเป็น 4 หมวด รวม 48 ชั่วโมง ประกอบด้วย

1. การเมืองและความมั่นคงโลก จำนวน 15 ชั่วโมง
2. เศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ จำนวน 12 ชั่วโมง
3. วิกฤตพลังงาน อาหารและภาวะโลกร้อน จำนวน 12 ชั่วโมง
4. ประเด็นร่วมสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบันและการจัดทำรายงานกลุ่ม จำนวน 9 ชั่วโมง

3. คุณลักษณะของกระบวนการทัศนใหม่ของสื่อ

จากการประมวลข้อมูลทั้งสองส่วน กรรมการหลักสูตรต้องการที่จะหาหลักคิดใหม่ให้แก่สื่อมวลชนที่เข้าร่วมอบรม ผ่านหัวข้อการอบรมต่าง ๆ ที่มาจากเนื้อหา ความรู้จากการอบรมตลอดโครงการ เพื่อให้ตกผลึกเป็นการจัดทำรายงานกลุ่มที่มาจากตัวผู้เข้าอบรมเองทั้งสิ้น

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการออกแบบหลักสูตรแสดงองค์ประกอบ 3 ส่วน

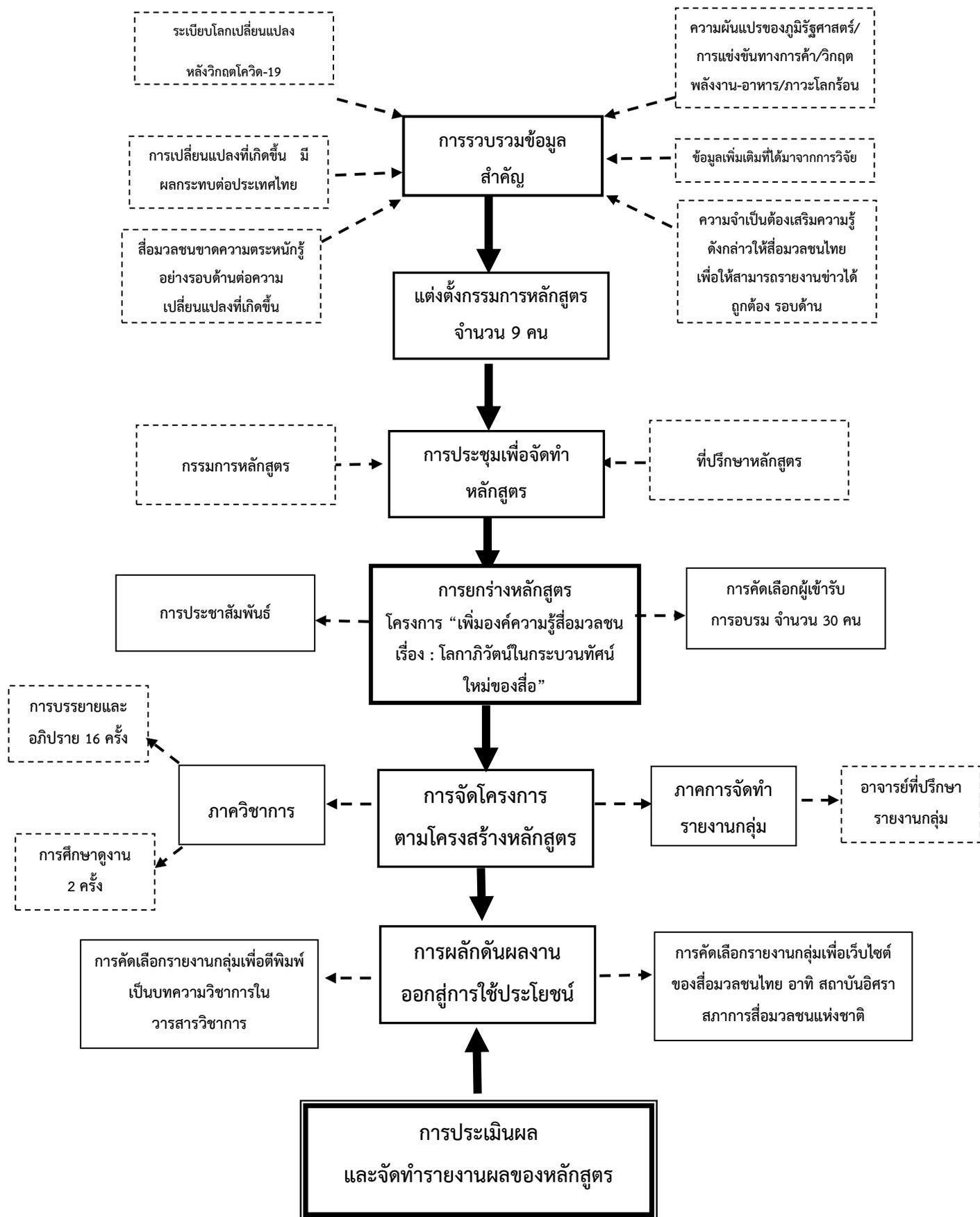
การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเริ่มต้นจากการออกแบบหลักสูตร ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการหลักสูตรดูแล

1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

หมวดที่ 1 การเมืองและความมั่นคงโลก จำนวน 15 ชั่วโมง ประกอบด้วย

- 1.1. ภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลก จำนวน 3 ชั่วโมง
- 1.2. การเมืองและความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจ จำนวน 3 ชั่วโมง
- 1.3. สงครามรัสเซีย-ยูเครนกับผลกระทบตุลอำนาจทางการเมืองโลก จำนวน 3 ชั่วโมง
- 1.4. การเมืองและความมั่นคงในประเทศโลกซีกใต้และภูมิภาคอินโดแปซิฟิก จำนวน 3 ชั่วโมง
- 1.5. แนวโน้มสื่อโลกและความท้าทายภายใต้ความเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ทางไซเบอร์ จำนวน 3 ชั่วโมง

1.4 กรอบแนวคิดในการดำเนินงานหลักสูตร

1.5 กระบวนการเตรียมการรับสมัคร เปิดรับสมัคร และคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม

1. การเปิดรับสมัคร ทำการประชาสัมพันธ์ โดยการส่งจดหมายเชิญไปยังองค์กรสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง และประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ
2. การคัดเลือกผู้เข้าอบรม โดยคัดเลือกจากเอกสารใบสมัคร และองค์กรที่ส่งผู้สมัครมาโดยตรง
3. การประกาศรายชื่อผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการผ่านทางจดหมาย Website E-mail

1.6 การดำเนินการจัดอบรม การอบรมจัด 1 วันใน 1 สัปดาห์ต่อเนื่องกันไปรวม 12 สัปดาห์ โดยกรรมการหลักสูตรจะกำหนดหัวข้อการอบรม การบรรยายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทั้งในช่วงเช้าและช่วงบ่ายของวันอบรม ให้เกิดความหลากหลาย และต้องเท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกในช่วงเวลานั้น ๆ ด้วย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การอบรม ระยะเวลาการอบรมประมาณ 4 เดือน หรือ 12 สัปดาห์ (78 ชั่วโมง)

ครั้งที่ 1 วันอาทิตย์ที่ 26 พฤศจิกายน 2566

เช้า : ภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลก จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : การเมืองและความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจ จำนวน 3 ชั่วโมง

ครั้งที่ 2 วันอาทิตย์ที่ 17 ธันวาคม 2566

เช้า : สงครามรัสเซีย-ยูเครนกับผลกระทบต่อนานาชาติทางการเมืองโลก จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : แจกโจทย์การทำรายงานกลุ่มและพบอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 3 ชั่วโมง

ครั้งที่ 3 วันอาทิตย์ที่ 24 ธันวาคม 2566

เช้า : การเมืองและความมั่นคงในประเทศโลกซีกใต้และภูมิภาคอินโดแปซิฟิก จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : แนวโน้มสื่อโลกและความท้าทายภายใต้ความเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ทางไซเบอร์ จำนวน 3 ชั่วโมง

ครั้งที่ 4 วันอาทิตย์ที่ 7 มกราคม 2567

เช้า : ภูมิเศรษฐศาสตร์โลกยุคปัจจุบัน จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : ไทยกับระบบเศรษฐกิจพหุภาคีในระบบโลก จำนวน 3 ชั่วโมง

ครั้งที่ 5 วันอาทิตย์ที่ 14 มกราคม 2567

เช้า : เทคโนโลยี และนวัตกรรม เปลี่ยนโลก? จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : ซอฟต์แวร์เวอร์กับพลังอำนาจทางวัฒนธรรม จำนวน 3 ชั่วโมง

ครั้งที่ 6 วันอาทิตย์ที่ 21 มกราคม 2567

เช้า : วิฤตพลังงานโลก จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : โอกาสและแนวโน้มการขาดแคลนอาหารในโลกอนาคต จำนวน 3 ชั่วโมง

ครั้งที่ 7 วันอาทิตย์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2567

เช้า : การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศกับภาวะโลกร้อน จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : SDGs กับการตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน 3 ชั่วโมง

ครั้งที่ 8 วันอาทิตย์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2567

เช้า : ประเด็นร่วมสมัยตามสถานการณ์ จำนวน 3 ชั่วโมง

บ่าย : การนำเสนอร่างรายงานแก่อาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 3 ชั่วโมง

2. การปฐมนิเทศ เปิดการอบรม

วันอาทิตย์ที่ 19 พฤศจิกายน 2566 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร

3. การปัจฉิมนิเทศ การรายงานผลงานกลุ่ม ปิดการอบรม

วันอาทิตย์ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร

1.7 ระยะเวลาและขอบเขตของการอบรม

การอบรมโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกวิถีต้นในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” กำหนดระยะเวลาในการอบรมรวม 4 เดือนหรือประมาณ 12 สัปดาห์ การอบรมจัดขึ้นทุกวันอาทิตย์ เวลา 09.00–16.00 น. ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร ระยะเวลาในการอบรมรวม 78 ชั่วโมง ดังนี้

1. **ภาควิชาการ** ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องเข้ารับการอบรมในชั้นเรียนทุกวันอาทิตย์ การอบรมจะเป็นรูปแบบของการบรรยาย การอภิปรายและการสัมมนา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้ารับการอบรมสามารถร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกันตามหัวข้อที่กำหนด ประกอบด้วย

1.1 ภาคการบรรยายและอภิปราย จำนวน 8 ครั้ง รวม 48 ชั่วโมง

2. ภาคการจัดทำรายงานกลุ่ม ผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งจะแบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน โดยในระหว่างการอบรมนั้น ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงสามารถออกแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทยุคโลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อได้อย่างน่าสนใจ สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร เกิดองค์ความรู้ที่ยั่งยืนซึ่งจะเป็น “ความหวังใหม่” รับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนมีความหลากหลายรอบด้าน น่าสนใจและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร ภายใต้กรอบจริยธรรมที่ดีของสื่อมวลชน โดยจะต้องจัดทำรายงานกลุ่มเพื่อนำเสนอในชั้นเรียนและคณะกรรมการที่ปรึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

2.1. การนำเสนอหัวข้อและเค้าโครงรายงานกลุ่ม

2.2. การปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อติดตามความก้าวหน้าในการทำรายงานกลุ่ม

2.3. การนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการและผู้เข้าอบรม กลุ่มละไม่เกิน 20 นาที โดยมี คณะอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิพากษ์และผู้เข้าอบรมกลุ่มอื่น ๆ ร่วมเสนอแนะ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเป็น เอกสารรายงานกลุ่มฉบับสมบูรณ์เพื่อเสนอคณะกรรมการหลักสูตรและที่ปรึกษาพิจารณา ก่อนการอนุมัติขั้นสุดท้ายโดยกรรมการหลักสูตร

2.4. การผลักดันผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์ ด้วยการพิจารณาคัดเลือกเผยแพร่ผลงาน การศึกษารายกลุ่มจากการอบรมสู่การตีพิมพ์เป็นบทความวิชาการในวารสารวิชาการระดับชาติ และเว็บไซต์ของ สื่อมวลชนไทย เพื่อขยายผลการรับรู้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในวงกว้างต่อไป

1.8 การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาควิชาการ (อบรม สัมมนา)

ผลการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าอบรม พบว่า จากการอบรมโครงการเพิ่มองค์ความรู้ สื่อมวลชนฯ ผู้เข้ารับการอบรมจะต้องเข้ารับการอบรมในชั้นเรียนทุกวันอาทิตย์ เกี่ยวกับรูปแบบของการบรรยาย การอภิปรายและการสัมมนา หัวข้อความรู้และแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับนั้น ผู้เข้าอบรมให้ข้อมูลว่า โครงการฯ มีการจัดหัวข้อเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรม มองว่าไม่น่าเบื่อ มีความรู้ ความสนุกมากกว่าหลักสูตรอื่น โดยที่การตั้งหัวข้อในแต่ละสัปดาห์ ๆ ละ 2 หัวข้อ ผู้เข้าอบรมมองว่ามีความครอบคลุม ทั้งในเรื่องของ เศรษฐกิจ ความมั่นคง สภาพภูมิอากาศสอดคล้องกับหลักสูตรเป็นอย่างมาก โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าสามารถนำ ข้อมูลไปต่อยอดเป็นสื่อกลาง ให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐบาล ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งหมดในระบบภูมิรัฐศาสตร์และโลกทัศน์ที่เปลี่ยนไป

นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรที่อาจจะมีการให้น้ำหนักไปในส่วนของเนื้อหาที่มีความกระจายกันอย่างทั่วถึงในทุกประเด็น รวมถึงการให้น้ำหนักกับการศึกษาดูงานนอกสถานที่มากยิ่งขึ้น

“เรื่องหัวข้อเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรม มองว่าไม่น่าเบื่อ มีความรู้ ความสนุก ดีกว่าหลักสูตรอื่น เพราะว่าหลักสูตรบางที่ เรียนไปแล้วไม่ค่อยได้เอามาปรับกระบวนการคิด แต่หลักสูตรนี้ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก พลังงานยั่งยืน AI หรือแม้กระทั่งเทคโนโลยี ที่ปัจจุบันมีส่วนในการชีวิตประจำวัน ท่านดร.พิเชษฐก็ได้นำข้อมูลมานำเสนอให้ความรู้ แบ่งปันให้ผู้อบรมได้รับรู้”

วรพล เพชรสุทธิ์ (ประธานรุ่น)

หัวหน้าข่าวภูมิภาค บริษัทสี่พระยาการพิมพ์จำกัด (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)

“การตั้งหัวข้อสัปดาห์ละ 2 หัวข้อ มองว่าครอบคลุมมาก ๆ ทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจ ความมั่นคง สภาพภูมิอากาศ สอดคล้องกับหลักสูตรเป็นอย่างมาก มองว่าสามารถนำข้อมูลไปต่อยอดเป็นสื่อกลาง ให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐบาล ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มันเชื่อมโยงกันทั้งหมดในโลกใบนี้”

ศิดาพัทธ์ ศักดิ์บุญญารัตน์ (ตัวแทนกลุ่มที่ 1)

บรรณาธิการการเมือง บริษัท ไทยนิวส์ เน็ตเวิร์ค (TNN) จำกัด

“รูปแบบของแต่ละสัปดาห์ค่อนข้างเป็น Combination ระหว่างเลคเชอร์แล้วก็มีเรื่อง Season ให้ตามต่อให้แลกเปลี่ยนความเหตุการณ์ มองว่าในเรื่องของรูปแบบนี้เหมาะสม 1 หัวข้ออยู่ที่ครั้งวันก็ยังสามารถจะ Cover หัวข้อสำคัญ ๆ ในความสนใจของผู้อบรมได้ดี”

ณัฐยา เมืองแมน (ตัวแทนกลุ่มที่ 2)

รองผู้อำนวยการอาวุโส ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

“ถ้าเป็นไปได้ อยากให้จัดน้ำหนักการบรรยายในห้องเรียนกับการลงไปในพื้นที่จริงให้มีสัดส่วนมากกว่านี้”

วีระพันธ์ โทมัยบุญ (ตัวแทนกลุ่มที่ 3)

ผู้ดำเนินรายการวิทยุ สถานีวิทยุศึกษา

“จริง ๆ โดยส่วนตัวรู้สึกได้ความรู้มาก ประเด็นที่น่าเสนอในแต่ละสัปดาห์ วิทยากรในบางเนื้อหาอาจจะยังไม่ได้เหมาะสม หมายความว่า เวลาพูดถึงอะไรที่มันเป็นเรื่องใหม่ ๆ แต่วิทยากรยังเป็นคนเก่า ๆ ทำให้ดูมีความ

ขัดแย้งกันเอง สิ่งที่น่าเสียดายอาจจะได้ทันสมัย หรือว่าเป็นสมัยใหม่ หรือทันสมัยการณ แล้วก็วิทยากรจะเน้น
 ย้ำไปเรื่องทฤษฎี หรือความเป็นไปความเป็นมาในหลาย ๆ หัวข้อ”

เนาวรัตน์ เสือสอาด (ตัวแทนกลุ่มที่ 4)

ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กร แอมเนสตี อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

“เรื่องเนื้อหา หัวข้อ หลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นประเด็นใหญ่ๆ เช่น ภูมิรัฐศาสตร์โลก พลังงานโลก ประเทศ
 ที่เป็นมหาอำนาจ ถือว่าเป็นหัวข้อที่ดี น่าสนใจ รวมถึงวิทยากร ทำให้เราได้เติมความรู้มากขึ้นแต่ในอีกมุมหนึ่ง
 ในกลุ่มเรามีการสะท้อนออกมาว่า เนื้อหาช่วง ๆ แรกจะซ้ำซ้อนกัน”

ณัฐพล สมุทเสณีโต (ตัวแทนกลุ่มที่ 5)

นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี

1.9 การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชน ไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในภาคการจัดทำรายงานกลุ่ม

ผลการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าอบรม พบว่า ในการจัดทำรายงานกลุ่มๆ ละ 6 คน นั้น
 กระบวนการและวิธีการจัดทำ รวมถึงการพิจารณาอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่ม ผู้เข้าอบรมพิจารณาว่า การจัดทำรายงาน
 กลุ่มเป็นสิ่งที่ดี มีกระบวนการทำงานร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม มีการพัฒนาต่อยอดในการทำรายงานกลุ่ม
 จนกระทั่งมีการสรุปผลรายงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ซึ่งการทำรายงานกลุ่มสนุกมากกว่าการ
 ทำรายงานเดี่ยว ต่างคนต่างแบ่งปันประเด็น ความรู้ ซึ่งกันและกันผ่านประสบการณ์ของตัวเองเอามาเติมเต็มให้
 งานกลุ่มมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ส่วนประเด็นการนำเสนอและอาจารย์ที่ปรึกษากลุ่ม ด้วยความที่หลักสูตรระยะสั้นแล้วเนื้อหาอัดแน่น
 อาจารย์ที่ปรึกษาบางท่านไม่มีเวลาให้คำแนะนำ อยากให้กรรมการหลักสูตรพิจารณาเลือกผู้ที่มีความพร้อมทั้ง
 ความรู้และเวลา จะช่วยให้สามารถให้คำแนะนำได้อย่างเต็มศักยภาพและความสามารถ

“การจัดทำรายงานกลุ่ม มองว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะมีกระบวนการทำงานร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม มีการพัฒนาต่อยอดในการทำรายงานกลุ่ม จนกระทั่งมีการสรุปผลรายงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จนคิดว่ารายงานกลุ่มมันสนุกกว่ารายการเดี่ยว ต่างคนต่างเอามาแชร์ซึ่งกันและกันเอาประสบการณ์ของตัวเองเอามาเติมเต็มช่วยกัน”

“ด้วยความที่หลักสูตรระยะสั้นแล้วเนื้อหาอัดแน่น อาจารย์ที่ปรึกษาบางท่านไม่มีเวลาให้คำแนะนำ อยากให้เจ้าของหลักสูตรลองไปวางแผนใหม่ว่าผู้ท้ออาจารย์ที่พร้อมทั้งความรู้ พร้อมทั้งเวลาดีกว่าเอามาให้คำแนะนำ”

วรพล เพชรสุทธิ (ประธานรุ่น)

หัวหน้าข่าวภูมิภาค บริษัทสี่พระยาการพิมพ์จำกัด (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)

“การให้โจทย์ในการทำหัวข้อรายงานที่ดีเป็นการ Open ให้เราได้คิด ยิ่งสำคัญว่านั่นก็คือการทำรายงานกลุ่ม เวลามันกระชั้นชิดเป็นความท้าทาย เพราะแต่ละคนไม่รู้จักกันเลย เรามารวมกลุ่มแล้วต้องทำงานด้วยกันในกรอบเวลาที่จำกัด เพราะฉะนั้นการแบ่งงาน การให้โจทย์ของแต่ละคนไปหาข้อมูลก่อนที่จะมารวบรวม เป็นความท้าทาย เป็นความร่วมมือความสามัคคีมาก ๆ ที่จะให้งานออกมาได้ 1 ชิ้น ไม่ใช่แค่ 1 ชิ้นด้วยเพราะเราต้องทำทั้ง Report เราต้องทำตัวสลับที่เป็นคลิป ทำให้เรามีความรับผิดชอบมากขึ้น มีความสามัคคีมากขึ้น มีความเสียสละมากขึ้น สิ่งที่มีมองเห็นได้ก็คือ ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล”

ศิดาพัทธ์ร์ ศักดิ์บุญญารัตน์ (ตัวแทนกลุ่มที่ 1)

บรรณาธิการการเมือง บริษัท ไทยนิวส์ เน็ตเวิร์ค (TNN) จำกัด

“มองว่าแต่ละกลุ่มมี Combination ที่ดี จำนวน องค์ประกอบ ที่ทางหลักสูตรเลือกมาลงในกลุ่ม อันนี้เป็นองค์ประกอบที่เหมาะสม คิดว่าเหมาะสมแล้ว เรื่องการรายงานกลุ่ม หรือบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ต้องเรียนว่าด้วยความที่หลักสูตรนี้ ทุกคนก็ค่อนข้างจะมีบทบาท มีความรับผิดชอบมีหน้าที่ที่ค่อนข้างเยอะ จะประชุมจะอะไรก็ยาก เพราะฉะนั้นบางทีเราก็ไม่ได้ Endgenage อาจารย์ที่ปรึกษาของกลุ่มมากเท่าที่ควร จริง ๆ คิดว่าควรจะคุยกันมากกว่านี้ แต่ด้วยความที่ว่าทุกคนก็มีหน้าที่การงานค่อนข้างเยอะ วิธีการในการทำงานกลุ่มนี้ก็ต้องบอกว่ามันค่อนข้างแน่น ไม่รู้ว่าเป็นไปได้ไหม ถ้าจะมีบางวันบางสัปดาห์ เรียนช่วงเช้า แต่ช่วงบ่ายเปิดให้เป็น Station ทำงานกลุ่ม อาจจะแบบเดือนละครั้งหรืออะไรแบบนี้ มันก็จะทำให้ Flow ได้ง่ายมากขึ้น”

ณัฐยา เมืองแมน (ตัวแทนกลุ่มที่ 2)

รองผู้อำนวยการอาวุโส ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

“ส่วนตัวมองว่า ด้วยวิธีการในการจัดวางคน คือ เราไม่ได้หาเอง แต่ว่ากรรมการหลักสูตรคัดคนมาให้เรา อยู่ร่วมกัน ซึ่งมันก็จะได้เกิดความหลากหลายที่เขาคงจะมีหลักในเรื่องประสบการณ์ เรื่องอายุ เป็นจุดเด่นเป็นข้อดี ที่ทำให้เกิดการทำงาน ต่างคนต่างเอาประสบการณ์ เอาศักยภาพของตัวเองออกมาใช้งานได้อย่างเต็มที่ ส่วนอาจารย์ที่ปรึกษายังไม่ค่อยชัดเจนที่ว่าเราสามารถปรึกษาได้มากน้อยแค่ไหน รวมไปถึงการขาดการพูดคุย ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เข้าร่วมอบรม”

วีระพันธ์ โทมิมบุญ (ตัวแทนกลุ่มที่ 3)

ผู้ดำเนินรายการวิทยุ สถานีวิทยุศึกษา

“การทำรายงานกลุ่ม สำหรับโครงการนี้เป็นสิ่งที่ดีมาก ในแง่ที่ไม่ต้องทำรายงานเดี่ยว พอสนิทกันมากขึ้น เราคิดหัวข้อมาร่วมกัน แต่ก็ต่างสะท้อนมุมมองกันอย่างหลากหลาย ช่วยกันคิดช่วยกันทำ แต่สิ่งที่กลุ่มกังวล คือ การมอบหมายงานและโจทย์ของผู้รับผิดชอบโครงการที่ไม่ชัดเจน ทำให้ผู้เข้าอบรมสับสน”

เนาวรัตน์ เสือสอาด (ตัวแทนกลุ่มที่ 4)

ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กร แอมนেসตี้ อินเทอร์เน็ตเซ็นแนล ประเทศไทย

“ในมุมมองส่วนตัว มองว่าชอบการทำรายงานกลุ่ม เพราะทำให้ได้วิธีคิด มุมมองใหม่ ๆ ได้นำสิ่งที่เรียนมา ประมวลข้อมูลของกลุ่ม รวมถึงได้รู้สึกถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ ได้มิติที่น่าสนใจมากขึ้น ในส่วนอาจารย์ที่ปรึกษา เป็นสิ่งที่ดีที่ช่วยเติมเต็ม ให้ข้อเสนอแนะที่สมาชิกกลุ่มตกลงไป ทำให้งานวิจัยออกมาสมบูรณ์ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การชี้แจงที่ชัดเจนตั้งแต่แรกทำให้เราเรียนรู้เร็ว และทำตามโจทย์ที่ทางโครงการมอบหมายได้ดี”

ณัฐพล สมุทเสนีโต (ตัวแทนกลุ่มที่ 5)

นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี

2. การเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่างๆของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน

ผลการศึกษาในส่วนนี้ จะประมวลจากการบรรยายและอภิปรายในห้องเรียน รวมถึงการศึกษาดูงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เพื่อให้ได้รับข้อมูลและความรู้โดยตรงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนผู้เข้ารับการอบรม โดยผลการศึกษา แบ่งออกเป็น ส่วน ๆ ดังนี้

2.1 กำหนดการอบรมหลักสูตร

ผลการศึกษาส่วนนี้ พบว่า หลักสูตรโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” กำหนดระยะเวลาการอบรมประมาณ 4 เดือน หรือ 12 สัปดาห์ (78 ชั่วโมง) แบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ในแต่ละสัปดาห์ ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 วันอาทิตย์ที่ 19 พฤศจิกายน 2566	
	การปฐมนิเทศโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร
สัปดาห์ที่ 2 วันอาทิตย์ที่ 26 พฤศจิกายน 2566	
(หัวข้อที่ 1)	ภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลก โดย รศ.ดร.จิตติภัทร พูนขำ
(หัวข้อที่ 2)	การเมืองและความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจ โดย ผศ.ดร.จิราพร ร่วมพงษ์พัฒนนะ, ดร.อาร์ม ตั้งนิรันดร
วันอาทิตย์ที่ 3 ธันวาคม 2566	
	งดบรรยาย เนื่องจากอยู่ในช่วงวันหยุดวันพ่อแห่งชาติ
วันอาทิตย์ที่ 10 ธันวาคม 2566	
	งดบรรยาย เนื่องจากเป็นวันหยุดวันรัฐธรรมนูญ

สัปดาห์ที่ 3 วันอาทิตย์ที่ 17 ธันวาคม 2566	
(หัวข้อที่ 3)	สงครามรัสเซีย-ยูเครน กับผลกระทบต่อนานาชาติทางการเมืองโลก โดย รศ.ดร.ณัฐนันท์ คุณมาศ, ดร.อดุลย์ กำไลทอง
(หัวข้อที่ 4)	แจกโจทย์การทำรายงานกลุ่มและพบอาจารย์ที่ปรึกษา
สัปดาห์ที่ 4 วันอาทิตย์ที่ 24 ธันวาคม 2566	
(หัวข้อที่ 5)	การเมืองและความมั่นคงในประเทศโลกซีกใต้และภูมิภาคอินโดแปซิฟิก โดย ว่าที่ ร.ต.เสกสรร อานันทศิริเกียรติ
(หัวข้อที่ 6)	แนวโน้มสื่อโลกและความท้าทายภายใต้ความเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ ทางไซเบอร์ โดย นายกวี จงกิจถาวร, นางสาวปรานค์ทิพย์ ดาวเรือง
วันอาทิตย์ที่ 31 ธันวาคม 2566	
	งดบรรยาย เนื่องจากเป็นวันหยุดสิ้นปี
สัปดาห์ที่ 5 วันอาทิตย์ที่ 7 มกราคม 2567	
(หัวข้อที่ 7)	ภูมิเศรษฐศาสตร์โลกยุคปัจจุบัน โดย ดร.กิริฎา เกาพิจิตร
(หัวข้อที่ 8)	ไทยกับระบบเศรษฐกิจพหุภาคีในระบบโลก โดย ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล
สัปดาห์ที่ 6 วันอังคารที่ 9 มกราคม 2567	
	ศึกษาตุงานส่วนกลาง ช่วงเช้า กระทรวงการต่างประเทศ ช่วงบ่าย องค์การสหประชาชาติ (กรุงเทพฯ)

สัปดาห์ที่ 7 วันอาทิตย์ที่ 14 มกราคม 2567	
(หัวข้อที่ 9)	เทคโนโลยี และนวัตกรรม เปลี่ยนโลก? โดย ดร.พิเชษฐ ดุรงค์เวโรจน์
(หัวข้อที่ 10)	ซอฟต์แวร์พาวเวอร์กับพลังอำนาจทางวัฒนธรรม โดย ศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข
สัปดาห์ที่ 8 วันอาทิตย์ที่ 21 มกราคม 2567	
(หัวข้อที่ 11)	วิกฤตพลังงานโลก โดย นายวิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ , นางชื่นชม สง่าราศรี กริเชน
(หัวข้อที่ 12)	โอกาสและแนวโน้มการขาดแคลนอาหารในโลกอนาคต โดย ดร.ธมน เล็กปรีชากุล
สัปดาห์ที่ 9 วันศุกร์ที่ 26-วันเสาร์ที่ 27 มกราคม 2567	
	ศึกษาดูงานส่วนภูมิภาค จังหวัดเชียงราย และแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว
วันอาทิตย์ที่ 28 มกราคม 2567	
	งดบรรยาย
สัปดาห์ที่ 10 วันอาทิตย์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2567	
(หัวข้อที่ 11)	การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศกับภาวะโลกร้อน โดย นางสาวนารีรัตน์ ณะเกษม, นายธารา บัวคำศรี
(หัวข้อที่ 12)	SDGs กับการตบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน โดย ดร.เดชรัต สุขกำเนิด
สัปดาห์ที่ 11 วันอาทิตย์ที่ 11 กุมภาพันธ์ 2567	

สัปดาห์ที่ 12 วันอาทิตย์ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567	
	การปัจฉิมนิเทศ การรายงานผลงานกลุ่ม ปิดการอบรม ณ โรงแรมรอยัล ริเวอร์ กรุงเทพมหานคร
(หัวข้อที่ 11)	ความหลากหลายทางเพศในยุค Multipolar World (ประเด็นร่วมสมัยตามสถานการณ์ ผู้เข้ารับการอบรมเลือกประเด็น) โดย คุณณัฏยา สุภาพิ่ง , คุณภาคภูมิ พันธวงศ์ (ปาหนัน พันธวงศ์)
(หัวข้อที่ 12)	การนำเสนอรายงานแก่อาจารย์ที่ปรึกษา โดย ผู้เข้าอบรม

2.2 สรุปการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม

จากการแจกแบบสอบถามเพื่อประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม ผลการประเมิน “ก่อน” การอบรม โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "ก่อน" การเข้าอบรม ร้อยละ 90 ของจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม พบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผลการประเมิน “หลัง” การอบรมโครงการฯ ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "หลัง" การเข้าอบรม ร้อยละ 100 ของจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม พบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ในระดับมาก และมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น ระดับมาก 22 คน คิดเป็นร้อยละ 70.96 และระดับมากที่สุด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 35.45 สะท้อนความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมที่ได้รับจากโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” อันเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ

2.3 สรุปประเด็นจากการศึกษาดูงานของหลักสูตร

ผลการศึกษานี้ สรุปประเด็นจากการศึกษาดูงานของผู้อบรม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ครั้ง คือ การศึกษาดูงานครั้งที่ 1 ส่วนกลาง คือ กระทรวงการต่างประเทศ/องค์การสหประชาชาติ ในวันที่ 9 มกราคม 2567 และ

การศึกษาดูงานครั้งที่ 2 ส่วนภูมิภาค ที่จังหวัดเชียงราย และแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ในวันศุกร์ที่ 26-วันเสาร์ที่ 27 มกราคม 2567 สรุปผลการศึกษาจากผู้เข้าร่วมอบรม ดังนี้

การศึกษาดูงานครั้งที่ 1 ส่วนกลาง (กระทรวงการต่างประเทศ/องค์การสหประชาชาติ)

การศึกษาดูงานในส่วนกลาง ณ กระทรวงการต่างประเทศ และองค์การสหประชาชาติ ในวันที่ 9 มกราคม 2567 โดยผู้เข้าอบรมฯ ได้ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการต่างประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก ให้กับสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงความสามารถของสื่อมวลชนในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน

โดยประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาดูงานในครั้งนี้ **ประการแรก** ได้รับฟังบรรยายและแลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางนโยบายต่างประเทศ โดยนางกาญจนา ภัทรโชค อธิบดีกรมสารนิเทศ ในฐานะโฆษก กระทรวงการต่างประเทศ ให้การต้อนรับและบรรยายพิเศษ โดยได้ให้แนวทางการรายงานข่าวด้านการต่างประเทศ ของสื่อมวลชนไทย ตลอดจนบทบาทและภารกิจของกระทรวงการต่างประเทศ และจุดเน้นด้านการต่างประเทศ ของรัฐบาล ทั้งนี้ อธิบดีกรมสารนิเทศ ได้เน้นความสำคัญของสื่อมวลชนในการสร้างองค์ความรู้ด้านการ ต่างประเทศต่อสาธารณชน การสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ในเวลาที่เหมาะสม รวมถึงยังได้ แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารในช่วงวิกฤต และการสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน **ประการที่สอง** ได้รับฟังบรรยายในหัวข้อ “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” จากผู้แทนประจำองค์การสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย องค์การสหประชาชาติมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 เป้าหมาย โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนเชิงพื้นที่ (SDG localization) เพื่อนำวาระการพัฒนาระดับโลกสู่ ชุมชนท้องถิ่นให้บรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาดูงานครั้งที่ 2 ส่วนภูมิภาค (จังหวัดเชียงราย/แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว)

ในการศึกษาส่วนภูมิภาค ระหว่างวันที่ 26 –27 มกราคม 2567 ณ จังหวัดเชียงราย และแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาวนั้น ผู้เข้าอบรมฯ ได้ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านตลาดการค้าชายแดน สปป.ลาว – ประเทศไทย โดยประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาดูงานครั้งนี้ **ประการแรก** ได้รับฟังบรรยายในหัวข้อ “สถานการณ์ การเมือง-เศรษฐกิจชายแดน” จากนางสาวผกายมาศ เวียร์รา รองประธานหอการค้าจังหวัดเชียงราย สิ่งที่ได้รับ คือ การได้รับรู้ถึงบริบทพื้นที่การค้าชายแดน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของ จังหวัดเชียงรายกับประเทศเพื่อนบ้าน เชียงรายนับเป็นจังหวัดการค้าชายแดนที่สำคัญของประเทศไทยมีการค้า ชายแดนมาอย่างยาวนาน ถือเป็นประตูการค้าที่สำคัญสู่ประเทศเพื่อนบ้าน คือ เมียนมา และ สปป.ลาว รวมถึง

การค้าผ่านแดนไปยังมณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ของจีน โดยจังหวัดเชียงรายมีจุดผ่านแดนถาวร 6 แห่ง และจุดผ่อนปรนตลอดแนวชายแดนของจังหวัดอีก 9 แห่ง โดยรัฐบาลได้กำหนดให้จังหวัดเชียงราย เป็น 1 ใน 5 จังหวัดนำร่องการเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสร้างฐานการผลิตเชื่อมโยงกับอาเซียนและพัฒนาเมืองชายแดน รวมถึงการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาคโดยใช้โอกาสจากอาเซียน ลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่บริเวณชายแดน เพิ่มความสามารถในการแข่งขันและการเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน แสดงให้เห็นถึงศักยภาพด้านการค้าและการลงทุนของจังหวัดเชียงราย โดยจังหวัดได้พัฒนาในทุกๆ มิติอย่างต่อเนื่อง มีระบบการขนส่งเพื่อรองรับกิจกรรมการค้าที่สมบูรณ์ทั้งทางน้ำ ทางบก และทางอากาศ เช่น สะพานมิตรภาพ ไทย-ลาว แห่งที่ 4 ท่าเรือพาณิชย์และท่าเรือท่องเที่ยวที่อำเภอเชียงแสน ท่าอากาศยานแม่ฟ้าหลวง การปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งภายในจังหวัด และยังคงตระหนักถึงความสำคัญของระบบโลจิสติกส์ที่จะมีส่วนสนับสนุนให้การค้ากับประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงขยายตัวเพิ่มขึ้น

ประการสอง ได้มีโอกาสข้ามฝั่งโขงไปศึกษางานดูงาน ณ แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว โดยมีท่านไพฑูณ พิลาทอง รองอธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกรมการท่องเที่ยว แห่ง สปป.ลาว ให้การต้อนรับ และนายสีสุพรรณ สีสิงค์ ประธานสภาอุตสาหกรรมและการค้าแขวงบ่อแก้ว บรรยายหัวข้อ “อุตสาหกรรมและการค้าแขวงบ่อแก้ว” สิ่งที่ได้จากบรรยายในประเด็นดังกล่าว คือได้รับรู้ว่า แขวงบ่อแก้ว เป็นแขวงที่สำคัญของ สปป.ลาว ในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าชายแดน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของ สปป.ลาว ติดกับแม่น้ำโขงฝั่งตรงข้ามคือ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย โดยสามารถเดินทางจากไทยสู่แขวงบ่อแก้วได้ 3 เส้นทาง ได้แก่ ทางบก คือ สะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 4 (ห้วยทราย-เชียงของ) เชื่อมต่อกับเส้นทาง R3A (เชื่อมโยงระหว่าง ไทย-ลาว-จีน) ทางอากาศ คือ สนามบินนานาชาติบ่อแก้ว และทางน้ำ คือ เส้นทางแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นใจกลางการขนส่งสินค้าและการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ แขวงบ่อแก้ว ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาด้วยกัน 7 ด้าน เริ่มด้วย เรื่องความสุขและความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่แขวงบ่อแก้วดำเนินการสืบต่อมาตั้งแต่ในอดีต การพัฒนาเส้นทาง การขนส่ง และการคมนาคม ทั้งทางบกผ่านเส้นทางยุทธศาสตร์ R3A และทางน้ำผ่านลุ่มแม่น้ำโขง การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยจะสัมพันธ์กับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่การท่องเที่ยว นอกจากนี้มีเรื่องการพัฒนาไฟฟ้า เพื่อตอบสนองแก่การผลิตในอุตสาหกรรมต่าง ๆ การพัฒนาสินค้ากรรม โดยส่งเสริมการผลิตสินค้า มีกลไกการจัดตั้งและแลกเปลี่ยนสินค้าทดแทนและส่งออก รวมถึงสนับสนุนการผลิตภายในแขวง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสังคม โดยบุคลากรจะต้องมีความเด็ดขาด โปร่งใส และมีอาชีพ และสุดท้าย คือ การทำให้เศรษฐกิจเป็นใจกลาง ต้องมีเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง มีกำลังทรัพย์และความสามารถในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของแขวงบ่อแก้ว โดยด้านที่สำคัญในการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ให้

บรรลุลผล คือ ด้านโยธาธิการและการขนส่ง ดูแลการพัฒนาเส้นทางการคมนาคม แผนกกลไกกรรม ส่งเสริมการผลิต เพื่อทดแทนการส่งออกสินค้า แผนกการค้า ซึ่งอำนวยความสะดวกในการค้าขายทั้งในและนอกประเทศ รวมถึงด้านการท่องเที่ยว ที่มีบทบาทส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว เศรษฐกิจและสังคมของแขวงบ่อแก้ว

2.4 การเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน

ผลการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าอบรม พบว่า การอบรมครั้งนี้ได้ช่วยเพิ่มทักษะความรู้สำหรับการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน โดยแบ่งความคิดเห็นของผู้อบรมออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มสื่อมวลชน พิจารณาว่าหลักสูตรนี้ทำให้เข้าใจถึงบริบท สถานการณ์มากขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ข่าวได้อย่างถูกต้อง และมีแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ ทำให้เปิดโลกมากยิ่งขึ้นในมิติต่าง ๆ โดยช่วยเพิ่มมุมมองต่าง ๆ ที่ไม่เคยรับรู้ให้ได้ทราบชุดข้อมูลจากนักวิชาการที่ถูกต้อง ครบถ้วน รวมถึงตัววิทยากรที่ไม่ได้สอนแค่ทฤษฎีของตัวเองอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนมุมมองส่วนตัวให้ผู้เข้าอบรมฟังด้วย ซึ่งสอดคล้องกับจริยธรรมในการสื่อสารของสื่อมวลชน ในการที่จะใช้การสื่อสารในทุกแพลตฟอร์มจะต้องมีการอ้างอิงให้เกิดความน่าเชื่อถือและถูกต้องตามหลักความเป็นจริง

กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ใช่สื่อมวลชน พิจารณาว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้าอบรมในหลักสูตรนี้ คือ การเข้าใจ “เนื้อหา” มากขึ้น โดยช่วยในการวิเคราะห์แล้วก็นำไปใช้ในภาพรวม และความเชื่อมโยงมากขึ้นกว่าเดิมได้ชัดเจน ทำให้เข้าใจมิติทางระเบียบโลกหรือภูมิรัฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดี หลักสูตรนี้ทำให้เข้าใจว่าเวลาเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ณ สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ทำให้รู้จักแหล่งข่าวใหม่ ๆ ที่น่าสนใจมากขึ้น มุมมองใหม่ ๆ ที่ครอบคลุมทุกด้าน ส่งผลให้เกิดมุมมองความคิดระดับสากล และวิธีคิดใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากที่เคยเป็นมา

“การเรียนหลักสูตรนี้ ช่วยเพิ่มมุมมองต่าง ๆ ที่เราไม่เคยรับรู้ได้ทราบชุดข้อมูลจากนักวิชาการที่ถูกต้อง ครบถ้วน หลักสูตรนี้เราสามารถมองเรื่องราวได้รอบโลกว่ามีการพัฒนาอย่างไร มีการนำเอาพลังงานที่ยั่งยืนมาพัฒนาอย่างไร เอาแหล่งพลังงานมาทำอะไร หรือแม้กระทั่งเศรษฐกิจโลกของทั้งจีน อเมริกา ไต้หวัน วันนี้เราเห็นแล้วว่าแต่ละประเทศวางแผน มีแนวทางอย่างไรบ้าง อนาคตเราสามารถนำความรู้ไปต่อยอดในวิชาชีพของเราได้”

วรพล เพชรสุทธิ (ประธานรุ่น)

หัวหน้าชาวภูมิภาค บริษัทที่พระยาการพิมพ์จำกัด (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)

“อันดับแรกเลย คือ มีประโยชน์มาก เพราะได้รู้ว่าการที่เราจะเล่นข่าวใดหนึ่ง ข่าวที่เกี่ยวกับประเทศไทย และก็สถานะของโลกใบนี้ เราจะต้องมีที่มาแหล่งอ้างอิง เพราะว่าอาจารย์ที่มาสอนแต่ละหัวข้อ คือ เชื่อว่าเป็นระดับผู้เชี่ยวชาญ เช่น เรื่องของตะวันออกกลาง ภูมิรัฐศาสตร์ ความมั่นคง และเศรษฐกิจ เราต้องตระหนักว่าเวลาเราจะสื่อสารข้อมูลใดจากข้อมูลหนึ่ง ถ้าเราไม่สามารถหาข้อมูลจากแหล่งไหนได้เลย อย่างน้อยเราก็สอบถามนักวิชาการเหล่านี้ เพื่อที่จะเสริมในคำพูด หรือตัวสถิติที่ได้มีการศึกษาวิจัยมาในการนำเสนอข่าว จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งมันก็จะสอดคล้องกับการสื่อสาร สอดคล้องกับจริยธรรมในการสื่อสารของเราด้วย เพราะว่าถ้าเราสื่อสารมาได้ทุกแพลตฟอร์มเราต้องมีที่มาอ้างอิง”

ศิดาพัทธ์ ศักดิ์บุญญารัตน์ (ตัวแทนกลุ่มที่ 1)

บรรณาธิการการเมือง บริษัท ไทยนิวส์ เน็ตเวิร์ค (TNN) จำกัด

“ในมุมมองตัวเป็น Corporate คือ ไม่ได้เป็นสื่อ เพราะฉะนั้นคิดว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้ามาอบรมในหลักสูตรนี้ คือ การเข้าใจ Content มากขึ้น แล้วก็อย่างที่บอก คือ ช่วยในการวิเคราะห์แล้วก็มองเห็นในภาพรวมและความเชื่อมโยงมากขึ้นกว่าเดิมได้ชัดเจน”

ณัฐยา เมืองแมน (ตัวแทนกลุ่มที่ 2)

รองผู้อำนวยการอาวุโส ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

“สิ่งที่เราได้จากการอบรมในครั้งนี้ คือ มุมมองระดับสากล วิธีคิดใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างจากเดิมที่เคยทำมาในเรื่องจริยธรรมสื่อเป็นเรื่องเน้นย้ำอยู่เสมอ เช่น ได้มาซึ่งของข้อมูลที่ไปเก็บ หรือสัมภาษณ์บุคคล วิดีโอ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เราจะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มาก”

วิระพันธ์ โทมิบุญ (ตัวแทนกลุ่มที่ 3)

ผู้ดำเนินรายการวิทยุ สถานีวิทยุศึกษา

“ในมุมมองของกลุ่มเรา มองว่าทำให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจมิติทางระเบียบโลกหรือภูมิรัฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดี หลักสูตรนี้ทำให้เข้าใจว่าเวลาเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ณ ที่ใดที่หนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อที่อื่น ๆ ด้วย ทำให้เรารู้แหล่งข่าวใหม่ ๆ ที่น่าสนใจมากขึ้น มุมมองใหม่ ๆ ที่ครอบคลุมทุกด้าน”

เนาวรัตน์ เสือสอาด (ตัวแทนกลุ่มที่ 4)
ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กร แอมนেসตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

“หลักสูตรนี้ทำให้เข้าใจถึงบริบท สถานการณ์มากขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ข่าวได้อย่างถูกต้อง และมีแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ ทำให้เปิดโลกมากยิ่งขึ้น ในมิติต่าง ๆ รวมถึงตัววิทยากรที่ไม่ได้สอนแค่ทฤษฎีของตัวเองอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนมุมมองส่วนตัวให้ผู้เข้าอบรมฟังด้วย”

ณัฐพล สมุหเสนีโต (ตัวแทนกลุ่มที่ 5)
นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี

2.5 การเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทย โดยพิจารณาจากการจัดทำรายงานกลุ่ม

ผลจากการเข้าไปมีส่วนร่วม และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าอบรม พบว่า การอบรมครั้งนี้ได้ช่วยเพิ่มทักษะความรู้สำหรับการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน โดยแบ่งความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมออกเป็น 5 หัวข้อประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 หัวข้อ ศักยภาพผู้สูงอายุไทยที่ไม่มีวัน...เกษียณ แก่ใจท้อแรงงานไทย หยุดตีกรอบวัยทำงาน สร้างทางเลือกหลังเกษียณ

กลุ่มที่ 2 หัวข้อ โอกาสและการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงไทย

กลุ่มที่ 3 หัวข้อ “วิกฤตการเกิด” เรื่องกำเนิด...ใครกำหนด?

กลุ่มที่ 4 หัวข้อ วิกฤตฝุ่นพิษ “ข้ามแดน” ปัญหาไร้ทางออก?

กลุ่มที่ 5 หัวข้อ ฝิ่นย่องออก “Made in Thailand” ผลผลิตจากสังคมไทยไร้โอกาส

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแผนในการผลักดันข้อมูลจากการศึกษารายงานกลุ่มเพื่อเผยแพร่ผลงาน ออกสู่การใช้ประโยชน์ หรือให้สาธารณชนรับรู้ในวงกว้าง พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน คือ ต้องการให้ประเด็นรายงานกลุ่มนี้ ถูกผลักดันไปสู่เชิงนโยบาย เพราะปัญหาทั้ง 5 ประเด็นนี้ เป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบกับสังคมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง

“เรามีแผนที่จะนำรายงานกลุ่มออกเผยแพร่ แต่เนื่องจากเราทำเป็นสื่อบทที่ออกเป็นวิดีโอ หรือวิดีโอที่มีที่มา จากที่อื่นบ้าง ถ้าไปนำเสนอในช่องทางของสำนักข่าว หรือตรงส่วนอื่น เรากลัวคำว่าลิขสิทธิ์เรากลัวแค่นั้น แต่เรื่อง การเผยแพร่คิดว่าถ้าเป็นเอกสาร สามารถที่จะเอาไปเผยแพร่ได้ แต่ขอดูก่อนว่าสำนักข่าวไหนหรือตรงไหนที่เราจะ ช่วยเหลือเอาไปนำเสนอได้”

วรพล เพชรสุทธิ (ประธานรุ่น)

หัวหน้าข่าวภูมิภาค บริษัทสี่พระยาการพิมพ์จำกัด (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)

“การทำรายงานชิ้นนี้ นอกจากเราทำเพื่อที่จะส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ก็ให้คณะกรรมการได้ดูด้วย วัตถุประสงค์เราไม่ได้ทำแค่นั้น เพราะว่าแหล่งข่าวที่เราสัมภาษณ์มาอย่างน้อยถ้าเป็นตัว Report ที่มันเป็นเพจบวก กับตัวสื่อบทที่มันดูง่ายในระยะเวลาแค่ 3 นาทีครึ่ง เราตั้งใจที่อยากจะให้รัฐบาลได้ตระหนักว่านโยบายของรัฐบาล ควรที่จะเป็นอย่างไร เพราะว่าในรายงานของเรา สัมภาษณ์ทางผู้สูงวัยที่ทำงานหลังเกษียณ บริษัทเอกชนที่รับผู้สูง วัยไปทำงานอย่างบริษัทที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ระดับ รัฐมนตรี พม. ซึ่งอันนี้เราก็อยากจะสื่อสารให้รู้ว่ารัฐบาลไม่ได้ทอดทิ้ง คุณ รัฐบาลเขามีนโยบาย 1 2 3 4 เขามีการวางไหมไลน์ในการดูแลผู้สูงวัยหลังเกษียณตลอดระยะเวลาที่เขาดำรง ตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีใน 4 ปีนี้ สามารถเผยแพร่ในทุกแพลตฟอร์มทั้ง YouTube tiktok Facebook เปิดสาธารณะคนก็ สามารถเข้ามาดูได้ด้วย”

ศิดาพัทธ์ ศักดิ์บุญญารัตน์ (ตัวแทนกลุ่มที่ 1)

บรรณาธิการการเมือง บริษัท ไทยนิวส์ เน็ตเวิร์ค (TNN) จำกัด

“ส่วนแรก เรากำลังมองว่าอาจจะจัดทำขึ้นมาเป็นเอกสารคล้าย ๆ กับเป็น policy 1 ชิ้น อันนี้ก็อาจจะ สามารถ distribute ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

ส่วนที่สอง กำลังดูว่า ถ้าผลงานที่ออกมาดูแล้วล้นกรองแล้ว น่าสนใจ สามารถจะเผยแพร่ผ่านสื่อหลักใน บางสื่อได้ อาจจะต้องคุยกับสื่อในเรื่องของเนื้อหาต่อไป แต่ก็ดูว่าน่าจะมีควมน่าสนใจเพียงพอที่จะเผยแพร่ได้”

ณัฐยา เมืองแมน (ตัวแทนกลุ่มที่ 2)

รองผู้อำนวยการอาวุโส ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

“สิ่งแรกที่กลุ่มเน้นย้ำ คือ การทำสื่อเพื่อจะเผยแพร่ผลงาน กลุ่มเราให้ความสำคัญสื่อภาพเคลื่อนไหวเป็นหลัก เพราะส่วนนี้จะเข้าถึงผู้รับสารได้ง่าย อย่างกว้างขวาง รวดเร็วที่สุด ขณะเดียวกันเราก็มีเอกสารเผยแพร่ประกอบด้วย”

วีระพันธ์ โทม์บุญ (ตัวแทนกลุ่มที่ 3)
ผู้ดำเนินรายการวิทยุ สถานีวิทยุศึกษา

“ประเด็นนี้ตอนแรกกลุ่มเราคิดว่า ให้เผยแพร่ภายในช่องทางที่โครงการจัดไว้ให้ แต่ตอนนี้ก็ต้องมาปรับแผนในการเผยแพร่ข้อมูลออกไปใหม่ โดยเน้นไปที่สื่อวิดีโอที่เข้าใจง่าย และเข้าถึงประชาชนทุกระดับ เพราะเรื่องที่เราทำเป็นเกี่ยวกับผลกระทบจากภายในประเทศที่ประชาชนต้องได้รับรู้ และเข้าใจปัญหาดังกล่าว”

เนาวรัตน์ เสือสอาด (ตัวแทนกลุ่มที่ 4)
ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กร แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

“กลุ่มเรามีความตั้งใจมาก เริ่มตั้งแต่การกำหนดแหล่งข่าวให้ครอบคลุมทุกมิติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่ตรงจุดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วน คิดว่าชุดข้อมูลที่จะนำไปเผยแพร่ข้างนอกจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน โดยตั้งใจจะนำไปเผยแพร่ทางช่องของสภาสื่อมวลชนแห่งชาติ รวมถึงช่องทางของสมาชิกในกลุ่มที่มาจากสื่อช่องข่าวต่าง ๆ โดยไม่ให้กระทบกับข้อมูลที่เราได้มาจากบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ (ผีน้อย)”

ณัฐพล สมุหเสนีโต (ตัวแทนกลุ่มที่ 5)
นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรียุติธรรม

3. การสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาในส่วนนี้ ประมวลจากการมีส่วนร่วมของสื่อมวลชน ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงกระบวนการในการจัดทำรายงานกลุ่ม เพื่อร่วมกันออกแบบการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้น่าสนใจและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยผลการศึกษา แบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การแบ่งกลุ่มทำรายงานกลุ่ม

ผลการศึกษา พบว่า โครงการได้แบ่งกลุ่มทำรายงานออกเป็น 5 กลุ่ม โดยใช้วิธีการกระจายชื่อผู้เข้าอบรมในกลุ่มให้มีความหลากหลายจากหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มที่ 1

1. นางสาวศิดาพัทตร์ ศักดิ์บุญญารัตน์	บริษัท ไทย นิวิส เน็ตเวิร์ค (ทีเอ็นเอ็น) จำกัด (TNN16)
2. นางสาวรวงคณา จำปาทอง	บริษัท เซียน ทีวี จำกัด
3. นายศราวุธ ดีหมื่นไวย์	บริษัท เทรนต์ วิจิ3 จำกัด (ไทยรัฐออนไลน์)
4. อาจารย์ต้นฝน ทรัพย์นิรันดร์	วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
5. นางสาววนิดา เพ็งจันทร์	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)
6. นายศุภเกษม เกษมศรี ณ ออยุธยา	มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
7. นายชนาภัทร กำลังหาญ	The Nation (บริษัท เนชั่น กรุ๊ป (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน))

กลุ่มที่ 2

1. นายปรัชญา ชีพเจริญรัตน์	บริษัท เดอะ วัน เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด (มหาชน)
2. นายกันณพงศ์ ก.บัวเกษร	นครเชียงใหม่
3. นางสาวจรรุพร โอภาสรัตน์	องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (Thai PBS)
4. นายกิตติกร แสงทอง	สำนักข่าวอิศรา
5. ดร.ฉัตรฉวี คงดี	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
6. นางสาวณัฐยา เมืองแมน	ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กลุ่มที่ 3

1. นายวีระพันธ์ โตมีบุญ	สถานีวิทยุศึกษา

2. นางสาวดวงกมล เจนจบ	องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะ
แห่งประเทศไทย (Thai PBS)
3. นายวีรยุทธ แก้วจินดา	บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน)
4. นางสาวอาทิตญา ทาแปง	บริษัท วัชรพล จำกัด (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ)
5. นางธัญดา วาณิชฤดี	ธนาคารแห่งประเทศไทย
6. นางสาวสุนนชยา จิ้งเจริญศิลป์	บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน)

กลุ่มที่ 4

1. นายวรพล เพชรสุทธิ	บริษัท สี่พระยาการพิมพ์ จำกัด
(หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)
2. นายนครินทร์ ศรีเลิศ	บริษัท กรุงเทพธุรกิจ จำกัด ในเครือ
บริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
3. นายณรงค์กร มโนจันทร์เพ็ญ	บริษัท เดอะสแตนดาร์ด จำกัด
4. นางสาวสรลีสี่ แซ่เตี้ยว	บจก.เชียงใหม่รายวัน จำกัด
(สำนักข่าวเชียงใหม่นิวส์)
5. นางสาวเนาวรัตน์ เสือสอาด	แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
6. ผศ.วิภาวี วีระวงศ์	คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

กลุ่มที่ 5

1. นายวิชัย สอนเรือง	บริษัท สยามรัฐ จำกัด
2. นางสาวดารินทร์ หอวัฒนกุล	บริษัท เนชั่น ทวี จำกัด
3. นายณัฐพล สมุทเสนีโต	กรมประชาสัมพันธ์
4. นายพงษ์ธร กิจเจริญยิ่ง	บริษัท ไทย เวิลด์ มีเดีย จำกัด (ผู้จัดการออนไลน์)
5. นางสาวนิธิปรียา จันทวงษ์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม
6. นางสาวมนกนก ภาณุสิทธิกร	บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน)

3.2 กระบวนการพิจารณาประเด็นในการจัดทำรายงานกลุ่ม

ผลการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าอบรม พบว่า ในการจัดทำรายงานกลุ่มๆ ละ 6 คน นั้น ในการพิจารณาเลือกหัวข้อและประเด็นรายงานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนที่พัฒนาหรือได้แรงบันดาลใจจากหัวข้อหรือเนื้อหาการอบรมในหลักสูตรทั้งสิ้น ซึ่งการคัดเลือกหัวข้อของแต่ละกลุ่มมาจากการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยการเข้าอบรมทำให้ผู้เข้าอบรมเปลี่ยนมุมมอง เปลี่ยนวิธีคิดจากเดิม โดยการพิจารณาเลือกประเด็นที่สนใจและพิจารณาเปรียบเทียบในระดับสากลไปด้วย ดังนั้น ส่วนสำคัญคือทำให้สื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จนนำไปสู่การแลกเปลี่ยน และสะท้อนมุมมองต่อประเด็นที่สนใจอันนำไปสู่หัวข้อของรายงานกลุ่มที่เกิดจากมติร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

“ในประเด็นนี้ กลุ่มของเราจะช่วยกันคิดอยู่แล้ว ค่อยเอานำมาตีเบตกัน ว่าแต่ละคนอยากทำหัวข้อนี้เพราะอะไร เนื่องจากอะไร แล้วก็เอามาแชร์ประสบการณ์กัน แชร์ความคิดกัน ตอนแรกจะทำทุนจีนสีเทาแต่ความยากมันเกิดขึ้น ถ้าสมมุติการทำรายงานกลุ่มผู้ทำรายงานแบบที่มันเข้าถึงได้ เข้าใจได้ และเข้าถึงแหล่งข่าวได้ คนสามารถตอบได้มันจะสนุก และด้วยเราเป็นนักข่าว ช่วยกันเอาแหล่งข่าวของตัวเองแต่ละคนมาใช้ คิดว่ามันสนุกและทำทนายดี”

นายวรพล เพชรสุทธิ (ประธานรุ่น)

หัวหน้าข่าวภูมิภาค บริษัทสี่พระยาการพิมพ์จำกัด (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)

“การเลือกหัวข้อถามว่าได้แรงบันดาลใจกับหลักสูตรที่เรียนมาอย่างไร ได้แรงบันดาลใจมาก เพราะว่าถ้าเราอยู่เฉย ๆ เราจะรู้ไหมว่าผู้สูงวัยหรือว่าคนเกษียณไปแล้ว เขาควรจะทำอาชีพอะไร พอเรามาเรียนเรื่องของโลกาภิวัตน์ เราถึงรู้ว่าไม่ใช่แค่ตัวเรา ไม่ใช่แค่ประเทศเรา แต่มันเป็นเรื่องของโลก และไม่ใช่ประเทศไทยที่มีผู้สูงอายุที่เกษียณไปแล้วไม่มีงานทำ เป็นภาระรัฐบาล เป็นภาระครอบครัว ดิดเดียว แต่พอเรามาเรียนแล้วเรารู้เลยว่าเขาก็เป็นเหมือนกับเรา ไม่ได้อยู่อันดับ 1 หรือว่าเราไม่อยู่อันดับต้นๆของโลก ยังมีญี่ปุ่น เยอรมัน เพราะตรงนี้เป็นแรงบันดาลใจให้เรารู้สึกว่าเราจะอยู่ส่วนไหน ผู้สูงวัยประเทศไทยจะอยู่ตรงไหนของโลกใบนี้ เลยทำให้เรารู้สึกว่าเราก็คงต้องดูแลผู้สูงวัยใกล้ตัวเราก็คือพ่อแม่ แล้วก็ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผู้สูงอายุมีศักยภาพด้วย”

ศิดาพัทธ์ร์ ศักดิ์บุญญารัตน์ (ตัวแทนกลุ่มที่ 1)

บรรณาธิการการเมือง บริษัท ไทยนิวส์ เน็ตเวิร์ค (TNN) จำกัด

“ตอนแรกที่เรากำลังคิดว่าจะทำงานกลุ่มหัวข้ออะไร ณ ตอนนั้น กลุ่มเราทำเรื่อง Soft Power เรียกว่าเป็นประเด็นฮอตที่ควรจะทำอยู่แล้ว และน่าสนใจในช่วงเวลานั้น ๆ ประกอบกับว่าเป็นหนึ่งในหัวข้อในการเรียนด้วย แต่ก็ต้องมองว่าอยู่ในหัวข้อการเรียนการสอน แต่ว่ากว่าจะได้ทำงานกลุ่ม ก็เรียนไปเกินกว่า 50-60% แล้วเพราะฉะนั้นจะบอกว่าแรงบันดาลใจของเนื้อหาจากกลุ่มมาจากการอบรมหรือเปล่าอาจจะไม่ใช่ เพียงแต่เราได้นำเนื้อหาบางส่วนจากการอบรมเข้ามาใส่ในรายงานของเราเข้ามาผสมผสานกัน”

ณัฐยา เมืองแมน (ตัวแทนกลุ่มที่ 2)

รองผู้อำนวยการอาวุโส ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

“ในประเด็นนี้ ทำให้เราเปลี่ยนมุมมอง เปลี่ยนวิธีคิด จากเดิมเราเป็นนักข่าว เราจะไปหาแหล่งข่าวเพื่อมาอ้างอิงข่าว แต่ส่วนการเลือกประเด็นรายงานกลุ่ม เราต้องเลือกหัวข้อและเปรียบเทียบกับระดับสากลไปด้วย ทำให้เราเปลี่ยนเปิดโลกทัศน์ใหม่ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในทีม จนนำไปสู่การแลกเปลี่ยน และสะท้อนมุมมองต่อประเด็นหัวข้อ”

วิระพันธ์ โทม์มิบุญ (ตัวแทนกลุ่มที่ 3)

ผู้ดำเนินรายการวิทยุ สถานีวิทยุศึกษา

“มันไม่ใช่แค่ทำรายงานที่ส่งผลกระทบแค่ในประเทศ แต่ต้องเป็นผลกระทบที่เชื่อมโยงกันในระดับโลกให้คิดนอกประเทศนอกรอบ เพราะว่าเราเรียนเป็น Global มุมมองที่มาในการทำรายงาน ต้องมีมุมมองต่างประเทศ มุมมองของ Global ด้วย เพราะฉะนั้นเวลาคิดรายงานแน่นอน ต้องเอาเรื่องสถานการณ์ภายในประเทศมาเป็นตัวตั้ง แต่ว่าเวลาเราเขียนข่าว หรือเขียนรายงาน เราจะมองแค่ในประเทศไม่ได้จะต้องไปมองว่าต่างประเทศมีมาตรฐานอย่างไร มีข้อตกลงร่วมกันในระหว่างประเทศอย่างไรบ้าง”

เนาวรัตน์ เสือสอาด (ตัวแทนกลุ่มที่ 4)

ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กร แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

“ในประเด็นการเลือกหัวข้อ ได้แรงบันดาลใจจากการฟังบรรยาย จากการอบรม โดยกลุ่มเราได้ร่วมกันแชร์หัวข้อ แล้วได้สรุปประเด็นกันทำให้ได้หัวข้อแรงงานไทยในต่างประเทศ (ผีน้อย) ถือว่าเป็นไอเดียจากที่เรียนเป็นสารตั้งต้นให้ได้ทำเกี่ยวประเด็นดังกล่าว”

ณัฐพล สมุทเสนีโต (ตัวแทนกลุ่มที่ 5)

นักร้องสารมวลชนชำนาญการ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรี

3.3 ประเด็นสำคัญจากการจัดทำรายงานกลุ่ม

ผลจากการเข้าไปมีส่วนร่วม และเก็บข้อมูลจากการสังเกตการณ์การนำเสนอรายงานกลุ่มผู้เข้าอบรม พบว่า การอบรมครั้งนี้ได้ช่วยเพิ่มทักษะความรู้สำหรับการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน โดยแบ่งความคิดเห็นของผู้อบรมออกเป็น 5 หัวข้อ ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 หัวข้อ ศักยภาพผู้สูงอายุไทยที่ไม่มีวัน...เกษียณ แก่ใจทย์แรงงานไทย หยุดตีกรอบวัยทำงาน สร้างทางเลือกหลังเกษียณ

พบว่ารูปแบบการจัดทำรายงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ การที่สมาชิกทุกคนในผู้เข้าอบรมได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ประชุม และแบ่งหน้าที่กันทำได้อย่างดี

โดยกลุ่มนี้ ผู้รับผิดชอบเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาชื่อ คุณศุภชัยเดช มฤคทัต อดีตบรรณาธิการเว็บไซต์ บางกอกโพสต์ ยังเป็นอาจารย์พิเศษในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งมีความเป็นนักวิชาชีพผสมผสานกับนักวิชาการ รูปแบบการให้ข้อเสนอแนะในการทำงานกลุ่มจึงเป็นในลักษณะของภาคปฏิบัติ แต่มีการค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยประเด็นสำคัญที่ได้จากการจัดทำรายงานกลุ่ม คือ การนำข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุในระดับสากล มาอภิปรายร่วมกับการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของสารคดีสั้น จากนโยบายการดูแลผู้สูงอายุในหลายประเทศ จะเห็นว่าต่างให้ความสำคัญกับศักยภาพของแรงงานมากกว่าตัวเลขอายุที่เพิ่มขึ้น หากผู้สูงอายุยังมีแรง มีกำลัง ความคิด ความสามารถ ที่ตอบโจทย์การทำงานก็สามารถกลับเข้าสู่ระบบแรงงานได้เช่นเดิม ซึ่งประเด็นผลจากการจัดทำรายงานกลุ่ม ได้เสนอทางออกเชิงนโยบาย ที่รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินคู่ขนานอย่างน้อย 6 เรื่อง ประกอบด้วย

1. สร้างสวัสดิการพัฒนาทักษะแรงงานตลอดชีวิต
2. ให้แรงงานสูงอายุมียังมีทักษะเพียงพอทำงานต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ห้ามกำหนดอายุสูงสุดที่ผู้สูงอายุสามารถสมัครงานได้
4. ให้แรงงานสูงอายุมียุติการจ้างงานได้โดยไม่ต้องถูกเลิกปฏิบัติ
5. ให้นายจ้างภาครัฐปรับสภาพการจ้างให้ยืดหยุ่น กำหนดตำแหน่งหน้าที่ เวลาทำงาน และค่าตอบแทนของลูกจ้าง ให้เหมาะสมกับขีดความสามารถของลูกจ้าง

6. ยกระดับเงินประกันการว่างงานให้เพียงพอ-ทั่วถึงเพื่อเป็นหลักประกันรายได้ในระหว่างที่แรงงานสูงอายุยังไม่มีงานทำ

ผลสรุปของรายงานกลุ่ม เสนอแนะว่า ปัญหาสังคมผู้สูงอายุ เป็นเรื่อง que ไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้หากอัตราการเกิดใหม่ถดถอยลงอย่างมีนัยสำคัญเช่นปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อเล็งเห็นถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ควรเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างเกราะกำบังทางเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคงและแข็งแกร่งตั้งแต่วันนี้ เป็นหน้าที่สำคัญที่ภาครัฐจะต้องเป็นผู้นำที่พร้อมก่อนจะสาย เพราะแรงงานผู้สูงอายุที่มีศักยภาพได้รับโอกาสในการกลับเข้าสู่ระบบแรงงานของไทยจะกลายเป็นฟันเฟืองสำคัญที่กลับมาในระบบเศรษฐกิจและสังคมให้เดินต่อไปได้อย่างมีคุณภาพในอนาคต

จากการนำเสนอของกลุ่มที่ 1 อาจารย์ที่ปรึกษา คุณศุภกัญญาเดช มฤคทัต ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

“ภาพรวมของรายงานแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการทำงาน มีการแบ่งทีมไปหาข้อมูลเชิงลึก ซึ่งอยากให้ทุกครั้งที่ในการทำงานข่าวจริงทำได้แบบนี้ ประเด็นไหนที่ขาดหายไป ควรนำข้อมูลมาใส่ให้สมบูรณ์ ในบางข้อมูลอาจจำเป็นที่จะต้องเรียบเรียงให้กระชับมากขึ้น แต่ถือเป็นการทำข่าวเชิงลึกที่ดีชิ้นหนึ่ง”

ศุภกัญญาเดช มฤคทัต

อาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2 หัวข้อ โอกาสและการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงไทย

พบว่า รูปแบบการจัดทำรายงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยที่กลุ่มได้พิจารณาเลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่ทางหลักสูตรได้กำหนดไว้ โดยเนื้อหาของกลุ่มที่ 2 นี้ สอดคล้องกับหัวข้อการบรรยาย “ซอฟต์แวร์กับพลังอำนาจทางวัฒนธรรม” โดย ศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข กลุ่มนี้ ผู้รับผิดชอบเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รศ.สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ อาจารย์ประจำวิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ซึ่งมีความเป็นนักวิชาการ ดังนั้น วิธีการให้คำแนะนำ ตลอดจนรายละเอียดของการทำงาน จึงเป็นลักษณะของงานกึ่งวิชาการ แต่ทั้งนี้ ท้ายที่สุดนอกจากรายงานแล้วผู้เข้าร่วมอบรมยังสามารถผลิตเป็นสารคดีสั้นออกมาได้ 1 ชิ้น

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรายงานกลุ่มที่ 2 กล่าวถึง ซอฟต์แวร์ ไม่ใช่เรื่องใหม่ในประเทศไทย และแม้ประเทศไทยจะมีศักยภาพในด้านซอฟต์แวร์หลายด้านเป็นต้นทุนเดิม แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ให้ได้ผลลัพธ์อย่างที่ควรจะเป็น ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายมิติ ไม่ว่าจะเป็น การที่สังคมไทยยังขาดความเข้าใจในเรื่องซอฟต์แวร์ ทั้งในแง่ นิยาม แหล่งที่มา ประโยชน์ด้านการใช้สร้างอำนาจ ไปจนถึงตัวชี้วัดความสำเร็จ ทำ

ให้นำหน้าในการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ในภาพใหญ่ขาดหายไป การถูกนำไปผูกโยงกับการเมือง ที่ผ่านมามีพรรคการเมืองหลายพรรคต่างประกาศเป็นนโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย เป็นซอฟต์แวร์ ซึ่งมักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นเพียงนโยบายหวังคะแนนนิยม ไม่ได้มีความตั้งใจจริง ทำให้นโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาถูกลดทอนความสำคัญลง ไปจนถึงประเทศไทยขาดการบูรณาการและวางแผนระยะยาว รวมถึงการขาดเป้าหมายที่ชัดเจน และขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งอุปสรรคเหล่านี้เองที่ทำให้ซอฟต์แวร์ของไทยยังไม่สามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางที่เหมาะสมมากพอ

ผลสรุปของรายงานกลุ่ม สรุปว่า ภาพรวมในการผลักดันซอฟต์แวร์ของไทยให้เข้มแข็ง และได้รับการยอมรับในวงกว้าง จำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของซอฟต์แวร์ เพื่อให้เข้าใจจุดอ่อนและจุดแข็งของซอฟต์แวร์ในประเทศ โดยอาศัยการขับเคลื่อนจากทั้งเอกชนและภาครัฐอย่างจริงจัง โดยการขับเคลื่อนจากภาคเอกชนปัจจุบันได้ขับเคลื่อนด้วยตนเองแล้ว ผ่านกลยุทธ์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นด้านสินค้าและบริการ การสนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม รวมไปถึงการสื่อสารผ่านสื่อ โดยใช้สื่อเป็นสื่อกลางที่มีพลังสำคัญในการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ของประเทศไปสู่สายตาชาวโลก ผ่านรูปแบบเนื้อหาที่หลากหลาย เพื่อสร้างการรับรู้อย่างกว้างขวาง

จากการนำเสนอของกลุ่มที่ 2 อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

“ภาพรวมของรายงานค่อนข้างดี แต่อยากให้เพิ่มเติมเนื้อหาที่เคยพูดกันในกลุ่มให้ครอบคลุมทุกมิติ โดยในหัวข้อนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องนโยบายรัฐบาล มีความสำคัญและสอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ ประเด็นไหนที่ขาดหายไป ควรนำข้อมูลมาใส่ให้สมบูรณ์ เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลบางส่วนยังไม่ชัดเจน ข้อเสนอแนะไม่ชัด ขาดการสังเคราะห์ข้อมูลโดยรวม จึงอยากให้เชื่อมโยงเนื้อหา เพื่อให้ผู้อ่านรายงานเข้าใจง่าย เป้าหมายเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่นำไปสู่ข้อเสนอแนะที่จะเกิดประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ”

รศ.สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ

อาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3 หัวข้อ “วิกฤตการเกิด” เรื่องกำเนิด...ใครกำหนด?

พบว่า รูปแบบการจัดทำรายงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมี ดร.วิทย์ สิทธิเวคิน พิธีกรและผู้ดำเนินรายการ เดอะ สแตนดาร์ด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษารายงาน ดังนั้น วิธีการทำงาน และมุมมองของกลุ่มตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะโดยอาจารย์ที่ปรึกษา จึงเป็นลักษณะของการระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อพัฒนาผลงานออกมาในรูปแบบของสารคดีข่าวสั้น ที่นำเอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญในอนาคตอันใกล้มาใช้ในการสื่อสารผ่านรายงานกลุ่ม

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรายงานกลุ่มที่ 3 กล่าวถึง บริบทของเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบันที่คนรุ่นใหม่ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นภาระค่าใช้จ่าย ปัญหาสังคม ความต้องการใช้ชีวิตอิสระ การจذبกับความก้าวหน้าในอาชีพการงาน รวมไปถึงความหลากหลายทางเพศที่มีมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการมีลูกลดลง จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่ทางกลุ่มทำการศึกษาถึงแนวทางการเพิ่มอัตราการเกิดและจำนวนประชากรของทั้งสองกลุ่มประเทศ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและพบกับความล้มเหลว เพื่อถอดบทเรียนสำคัญและนำมาปรับใช้กับไทยต่อไป

ผลสรุปของรายงานกลุ่ม สรุปว่า อัตราการเกิดที่ต่ำจะกระทบต่อการบริโภค โดยจะทำให้การจับจ่ายใช้สอยขยายตัวได้ไม่มากเท่าในอดีต และกระทบต่อภาคแรงงาน เนื่องจากจะมีจำนวนแรงงานน้อยลง ไม่มีคนมาทดแทน ดังนั้น หากไม่เร่งปรับทักษะแรงงาน หรือให้คนมีความรู้ความสามารถจากต่างประเทศเข้ามาทำงาน จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยโดยตรง การแก้ปัญหาเด็กเกิดน้อยในเวลานี้ หรือแม้แต่การแก้ปัญหาระยะสั้นเพื่อหวังเพิ่มจำนวนประชากรไทย อาจต้องทำให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป วางแผนนโยบายอย่างรอบคอบและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ รวมไปถึงการให้ความสำคัญของรัฐบาลเพื่อผลักดันให้เป็น “วาระแห่งชาติ” ต่อไป

จากการนำเสนอของกลุ่มที่ 3 อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.วิทย์ สิทธิเวคิน ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

“ในแง่ของการลำดับเรื่องเล่าทำได้ดีมาก เข้าประเด็นได้อย่างชัดเจน การมีแนวความคิด แนวนโยบาย หลักวิชาการเข้ามาเกี่ยวข้องทำให้ชิ้นงานมีความสมบูรณ์ มีการเปรียบเทียบข้อมูลระดับประเทศ ทำให้มีความน่าเชื่อถือ การใช้ศัพท์ในการสื่อสารบางประเด็นเข้าใจยาก อยากให้กลับไปพิจารณาตรงนี้เพิ่มเติม การตัดต่อวิดีโอนำเสนอทำออกมาได้ดี เรียบเรียงเนื้อหาได้เป็นอย่างดี ภาพรวมการนำเสนอข้อมูลทำได้ดีมาก ๆ มีการเปรียบเทียบข้อมูลให้ภาพในเชิงคุณภาพและปริมาณ”

ดร.วิทย์ สิทธิเวคิน

อาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มที่ 3

กลุ่มที่ 4 หัวข้อ วิกฤตฝุ่นพิษ “ข้ามแดน” ปัญหาไร้ทางออก?

พบว่า รูปแบบการจัดทำรายงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมี อาจารย์รัฐดิรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษารายงาน ดังนั้น วิธีการทำงานและมุมมองของกลุ่ม ตลอดจนการให้ข้อเสนอแนะโดยอาจารย์ที่ปรึกษา จึงเป็นลักษณะของการระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อพัฒนาผลงานออกมาในรูปแบบของสารคดีข่าวสั้น ที่นำเอาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและเป็นประเด็นที่

กำลังถูกพูดถึงและให้ความสำคัญในขณะนี้ ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมร่วมสมัยนำมาใช้ในการสื่อสารผ่านรายงานกลุ่ม

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรายงานกลุ่มที่ 4 กล่าวถึง ปัญหาฝุ่น PM 2.5 เป็นปัญหาที่หลายประเทศได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง แต่มีบางประเทศที่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างได้ผล ประเทศไทยสามารถที่จะเรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาเรื่องนี้ เพื่อมาปรับใช้ในการแก้ปัญหานี้ได้เช่นกัน โดยผลกระทบจาก PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างครอบคลุมหลายมิติ ทำให้ภาครัฐกำหนดมาตรการในการแก้ปัญหานี้ รวมทั้งประกาศให้การแก้ปัญหฝุ่น PM 2.5 เป็นวาระแห่งชาติ โดยรัฐบาลปัจจุบันประกาศมาตรการแก้ปัญหฝุ่น PM 2.5 หลายด้าน

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจาก PM 2.5 ทั้งในแง่ของสุขภาพ และเศรษฐกิจ นายแพทย์อรรถพล แก้วสัมฤทธิ์ รองอธิบดีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ให้สัมภาษณ์กับสำนักข่าว ‘Hifocus’ ของมูลนิธิวิถีวัฒนธรรมสุขภาพไทยว่า ประเทศไทยมีผู้ป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี 2566 มีผู้ป่วย 16,123 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ที่มีผู้ป่วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ 10,522 คน หรือเพิ่มขึ้นมากกว่า 5,600 คนใน 3 ปี ขณะที่จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน แม้ว่าในทางการแพทย์โรคมะเร็งปอดไม่ได้เกิดจากฝุ่นพิษอย่างเดียว แต่อาจเกิดได้จากความผิดปกติของยีนหรือพฤติกรรม เช่น การสูบบุหรี่ หรือการสูดดมควันบุหรี่มือ 2 แต่การได้รับฝุ่น PM 2.5 ก็เป็นตัวกระตุ้นที่เพิ่มความเสี่ยงให้เกิดมะเร็งปอดได้

ผลสรุปของรายงานกลุ่ม สรุปว่า ปัจจุบันหลายภาคส่วนมีความพยายามในการเร่งแก้ไขปัญหฝุ่น PM 2.5 อย่างไม่รู้จบ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมาย, นโยบาย, แผนยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติตามมาตรฐานสากลของ WHO แต่การแก้ไขปัญหานี้ให้ได้สำเร็จยั่งยืน จำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งจากภาครัฐ, ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงความร่วมมือในระดับนานาชาติ เพื่อแก้ปัญหฝุ่น PM 2.5 ที่เป็นมลพิษข้ามแดนให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง

จากการนำเสนอของกลุ่มที่ 4 อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์รัฐิธีรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

“ข้อดี ทำงานกับข้อมูลดีมาก ๆ ตอบเป้าหมายที่คุยกันไว้อย่างดี ขอชื่นชมการจัดการข้อมูลการนำเสนอ และการเชื่อมโยงข้อมูล ถ้าทำให้เห็นเป็นรูปธรรมจะเป็นประโยชน์มาก ทำให้คนเห็นภาพได้อย่างชัดเจน เป้าหมายของเราคือ แนวทางการแก้ไขและข้อเสนอเชิงนโยบาย การสื่อสารประเด็นต้องให้เข้าใจง่าย การเชื่อมโยงข้อมูล สถิติ ข้อมูลระหว่างประเทศอยากให้เชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับร่าง พ.ร.บ. ที่กำลังเป็นประเด็นสังคม พร้อมเพิ่มข้อเสนอแนะในการติดตาม ตรวจสอบ และมาตรการภาครัฐในเชิงเทคโนโลยี”

รัฐิธีรัตน์ ทิพย์สัมฤทธิ์กุล

กลุ่มที่ 5 หัวข้อ ฝิ่นน้อยส่งออก “Made in Thailand” ผลผลิตจากสังคมไทยไร้โอกาส

พบว่า รูปแบบการจัดทำรายงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมี ดร.อนุชา เจริญโพธิ์ บรรณาธิการข่าวบางกอกโพสต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษารายงาน เนื่องจากเป็นนักข่าว จึงมีความพิถีพิถัน ละเอียดรอบคอบในประเด็นการให้ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติในการทำรายงานกลุ่ม โดยจะเห็นว่า มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่ได้อบรมไปเกี่ยวกับนโยบายระหว่างประเทศและปัญหาเชิงโครงสร้างทางสังคมและปัญหาระหว่างประเทศ

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับรายงานกลุ่มที่ 5 กล่าวถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นท่ามกลางสถานการณ์ฝิ่นน้อยไทยในเกาหลีใต้ที่จำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยความอิสระในการทำงาน ค่าตอบแทนที่สูงกว่า สามารถย้ายงานได้ตามต้องการ ไม่ต้องผูกติดกับนายจ้างที่มีสิทธิซึ่งเป็นชีวิต ปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ จึงสะท้อนถึงโจทย์สำคัญของประเทศไทยที่ต้องเร่งวางแผนในระยะยาว ผลการศึกษาได้พบว่าภาครัฐควรผลักดันให้เรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ ทำอย่างไรให้แรงงานไทยไม่ย้ายออกนอกประเทศ มีความเชื่อมั่นว่าสามารถมีงานที่ดี ดูแลครอบครัวได้ แม้อยู่ในไทย เพื่อช่วยกันขับเคลื่อนประเทศที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมีความเสี่ยงขาดแคลนแรงงานในอนาคต โดยในสายตาของตลาดแรงงานโลกหลายประเทศมองแรงงานไทยมีฝีมือ โดยเฉพาะก่อสร้าง เกษตร และงานบริการ รวมถึงชื่นชมว่าแรงงานไทยขยัน อดทน แต่ข้อจำกัดของภาษาที่ใช้เป็นใบเบิกทางของการทำงานกลายเป็นอุปสรรค ทำให้ขาดพลังในการต่อรอง หลายประเทศมีกฎระเบียบว่าอย่างน้อยจะต้องผ่านเกณฑ์ภาษา สื่อสารได้รู้เรื่องระดับหนึ่ง แม้เราอยากส่งออกแรงงานแต่ทักษะทางภาษาอาจเป็นข้อจำกัดสำคัญที่สกัดไม่ให้แรงงานไทยไปได้ไกลกว่าที่เป็นอยู่

ผลสรุปของรายงานกลุ่ม สรุปว่า นอกจากการเพิ่มทักษะที่เพิ่มมูลค่าให้แรงงาน บทบาทของกรมการจัดหางานก็มีส่วนสำคัญในการขยายโอกาสให้กับแรงงานไทยสู่ตลาดโลก ซึ่งเสี่ยงสะท้อนจากหลายฝ่าย ถึงทางแก้ ทางออก ยิ่งตอกย้ำว่า ปัญหา “ฝิ่นน้อย” ไม่สามารถแก้ไขได้เพียงแค่จากหน่วยงานใดเพียงหน่วยงานเดียว แต่ต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันหลายหน่วยงาน ในการแก้ทั้งต้นทางและปลายทาง รวมทั้งต้องใช้ความร่วมมือทั้งจากไทยและเกาหลีใต้

สอดคล้องกับ ดร.อนุชา เจริญโพธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษากลุ่ม ได้เสนอแนะในการนำเสนอเค้าโครง ดังนี้

“ชื่นชมการเรียงลำดับเนื้อหาได้อย่างดี โดยที่กลุ่มได้เพิ่มการจำกัดความหมาย เพิ่มการอธิบายเนื้อหาที่ชัดเจน และถูกต้อง การนิยามศัพท์ ถูกต้อง รายละเอียดของเรื่องทำออกมาได้ดี อยากให้ใส่ตัวเลขสถิติเข้าไป

แต่ขอเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถิติข้อมูลแรงงานที่ผิดกฎหมายมีเท่าไรควรเขียนให้ชัด โดยข้อมูลเชิงตัวเลข ต้องตรงกันทั้งในรายงานและสื่อการนำเสนอ การได้ข้อมูลของแรงงานที่อยู่ต่างประเทศ ทำออกมาได้และเป็น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยตรง เพิ่มนักวิชาการแรงงาน สัมภาษณ์เชิงนโยบาย เชิงภาครัฐ และอยากให้มีสถิติ เกี่ยวกับนโยบายขับเคลื่อนแรงงานของเอเชียในเชิงเปรียบเทียบข้อมูล โดยขอเสนอแนะ แนวทางการแก้ไข อยาก ให้มีความชัดเจนมากกว่า ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยส่วนสำคัญที่สุดคือภาคการเมืองต้องเสนอส่งเสริมเชิง นโยบาย”

ดร.อนุชา เจริญโพธิ์

อาจารย์ที่ปรึกษา กลุ่มที่ 5

โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับแผนในการผลักดันข้อมูลจากการศึกษารายงานกลุ่มเพื่อ เผยแพร่ผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์หรือให้สาธารณชนรับรู้ในวงกว้าง พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความคิดเห็นสอดคล้อง กัน คือต้องการให้ประเด็นที่กำลังทำรายงานกลุ่มนี้ ถูกผลักดันไปสู่เชิงนโยบาย เพราะประเด็นต่าง ๆ ทั้ง 5 เรื่องที่ ถูกนำมาพิจารณาทำรายงานกลุ่มนี้ มีความร่วมสมัยและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ในมิติของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ที่กระทบต่อวิถีชีวิตของคนในทุกด้าน และเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ท่ามกลางความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคม ทั้งนี้ การที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญกับประเด็นข่าวในเชิงลึกที่ให้ ความสำคัญกับ “เนื้อหา” และการเข้าถึงข้อมูลที่ “ครบถ้วน” “ถูกต้อง” และ “รอบด้าน” ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในสิ่ง สำคัญของจรรยาวิชาชีพที่สื่อมวลชนควรจะมี โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ภูมิทัศน์สื่อและนิเวศสื่อมีการเปลี่ยนแปลงไป ตามกระแสเทคโนโลยีในปัจจุบัน จะสะท้อนสู่หัวใจของคำว่า “จริยธรรมสื่อมวลชน”

3.4 การจัดทำรายงานกลุ่ม ที่สร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง สื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าอบรม พบว่า ในการจัดทำรายงานกลุ่มๆ ละ 6 คน หลังจากร่วมอบรมในโครงการนี้ได้สร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าอบรมอย่างมาก โดยการอบรมครั้งนี้นอกจากจะได้รับองค์ความรู้ใหม่ ๆ แล้ว ยังได้รู้จักหน่วยงานที่ตนเองไม่เคยรู้จักมาก่อน ทำให้ได้รู้จักกับสื่อมวลชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ด้วย กิจกรรมที่จัดให้ส่งเสริมให้รู้จักกันได้ ในระยะเวลาอันสั้น ทำให้แต่ละคนได้เพื่อนใหม่ที่มีความหลากหลาย ได้หลักคิดมุมมองที่แตกต่างกันออกไป เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มและขยายไปสู่ผู้เข้าอบรมทั้งหมด 31 คน

“จำนวนผู้เข้าร่วมอบรม 31 คน ทำให้เราสนิทสนมกัน ส่วนตัวมองว่าควรออกต่างจังหวัด เพื่อสร้างกิจกรรมสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ ยกตัวอย่างไปดูงานที่จังหวัดเชียงรายและสปป.ลาว ช่วงแรก ๆ ก็ไม่ค่อยสนิทกัน พอไปเชียงรายกันปุ๊บ ทุกคนรู้จักกันหมด ทุกคนมีความสุข ในฐานะประธานรุ่น เราเห็นว่าช่วงไปเชียงรายแต่ละคน Enjoy แต่ละคนมีความสุขสนุกสนานในการที่แบบได้ไปเที่ยว ได้ไปสร้างความสัมพันธ์กัน หลักสูตรนี้ดีมีทั้งสื่อมวลชนจากภาคเอกชน และภาครัฐเข้ามาทำให้มันมีความสุข Enjoy ซึ่งกันและกัน ไม่ได้มีติดขัดอะไร”

นายวรพล เพชรสุทธิ (ประธานรุ่น)

หัวหน้าข่าวภูมิภาค บริษัทที่พระยาการพิมพ์จำกัด (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์)

“ส่วนตัวดูแลข่าวการเมือง เศรษฐกิจ และต่างประเทศก็จริง แต่ว่าพอเราได้มาได้อบรมครั้งนี้ เราก็เพิ่งจะรู้ว่าหน่วยงานสำนักวิจัย นอกจากที่ตีอาร์ไอ ก็ยังมีสทสว. อันดับแรกเราได้รู้ชื่อขององค์กรที่จัดงานนี้ ที่เขาให้ความสำคัญกับโครงการนี้ นอกเหนือจากนั้น เราก็ยังได้รู้จักในส่วนของคนอื่น เช่น เราได้รู้จักแอมเนสตี้ที่มาร่วมอบรมหลักสูตรนี้ ได้รู้จักช่องอื่นในส่วนของคนทำงานด้านกราฟิก ไม่ได้เกี่ยวอะไรกันเลยแต่ทำไมเขาต้องมา ซึ่งก็ทำให้เรารู้ว่ากราฟิกก็ต้องลื้อไปกับ Content เวลาเราเขียน Content เรื่องของภาวะโลกร้อน ภาวะโลกเดือด เรื่องของสงครามอิสราเอล แล้วเขาก็ต้องมาช่วย Support ไม่ให้ภาพมันน่ากลัว กราฟิกออกแบบแทน Insert ทำให้เรามีความรู้มากขึ้นทำให้เรารู้ว่าการเขียนข่าวไม่ได้มีแขนงเดียวมีหลายแขนง และที่สำคัญก็ยิ่งรู้ว่าสำนักวิจัยอย่างสทสว. เขาจะให้ความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องนี้ด้วย”

ศิดาพัทธ์ ศักดิ์บุญญารัตน์ (ตัวแทนกลุ่มที่ 1)

บรรณาธิการการเมือง บริษัท ไทยนิวส์ เน็ตเวิร์ค (TNN) จำกัด

“ในเรื่องของความสัมพันธ์ที่ได้จากการอบรม คือ ถ้าเต็ม 10 ให้แบบร้อย เพราะว่าป็นหลักสูตรที่ดีแล้วก็ทำให้ได้รู้จักกับสื่อมวลชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ด้วยกิจกรรมที่จัดส่งเสริมให้รู้จักกัน ในระยะเวลาอันสั้น ๆ คือ ไม่ว่าจะป็นเรื่องของงานกลุ่มก็ทำให้ได้รู้จักกันได้ทำงานร่วมกัน และกิจกรรมที่ทำกลุ่มใหญ่ ก็ถือว่ามีส่วนช่วยค่อนข้างเยอะ รวมทั้งการที่ได้มารู้จักกันในการอบรมแบบนี้ ไม่มี agenda ใด ๆ ทุกคนสามารถเปิดกว้างแลกเปลี่ยนความเห็นกันได้เต็มที่”

ณัฐยา เมืองแมน (ตัวแทนกลุ่มที่ 2)

รองผู้อำนวยการอาวุโส ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

“นอกเหนือจากการผลิตผลงานตามโจทย์ที่ได้รับแล้ว เรายังได้เพื่อนร่วมงานที่หลากหลาย ได้หลักคิด มุมมองที่แตกต่างกันออกไป เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม”

วีระพันธ์ โทมี่บุญ (ตัวแทนกลุ่มที่ 3)
ผู้ดำเนินรายการวิทยุ สถานีวิทยุศึกษา

“นอกจากความรู้ที่ได้จากหลักสูตรนี้ ยังได้ฟังเนื้อหา ประเด็นใหม่ๆที่ทำให้เราได้สร้างความสัมพันธ์และ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้เรารู้จักนักข่าวมากขึ้นในมิติต่าง ๆ ทำให้เราเรียนรู้และเข้าใจแง่มุม หลากหลาย”

เนาวรัตน์ เสือสอาด (ตัวแทนกลุ่มที่ 4)
ผู้จัดการฝ่ายสื่อสารองค์กร แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย

“ในประเด็นนี้ นอกจากได้ความรู้แล้ว ยังได้ความสัมพันธ์ที่ดีอีกด้วย ได้รู้จักสื่อเยอะมาก ทำให้เราได้รู้จัก กัน ถามงานกัน ได้เห็นวิธีการทำงานของแต่ละหน่วยงานมากยิ่งขึ้น สะท้อนบทบาทของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี”

ณัฐพล สมุทเสนีโต (ตัวแทนกลุ่มที่ 5)
นักสื่อสารมวลชนชำนาญการ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักนายกรัฐมนตรีน

บทที่ 5

สรุป และอภิปรายผลการศึกษา

โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” เป็นรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสังเกตการณ์ (Observation) แบบมีส่วนร่วม รวมถึงการประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา ก่อนและหลังการเข้ารับการอบรม (Pre-test / Post-Test) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นสื่อมวลชนและตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 31 คน จากที่งานวิจัยครั้งนี้ มีจุดหมายสำคัญที่ต้องการจะทำให้สื่อมวลชนไทยได้รับข้อมูล ข่าวสาร และแหล่งข่าวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการอบรมนี้จะได้ออกแบบ สักถาม แลกเปลี่ยนความรู้จากวิทยากร และผู้เข้ารับการอบรมอื่น ซึ่งไม่ใช่แค่ในแวดวงสื่อมวลชน แต่มาจากหลายองค์กร หลายหน่วยงาน การศึกษาดูงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการจัดทำรายงานกลุ่มเพื่อร่วมกันออกแบบการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้น่าสนใจและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร ได้รับประโยชน์ตามมามากยิ่งขึ้น ทั้งความครบถ้วน ถูกต้อง รอบด้าน

สรุปผลการศึกษา

1. การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่าการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเริ่มต้นจากการออกแบบหลักสูตร โดยมีคณะกรรมการหลักสูตรดูแล ซึ่งหลักสูตรประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ อันสามารถรับประกันได้ถึงคุณภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมา

จากการอบรมโครงการเพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนฯ ผู้เข้าอบรมจะต้องเข้าอบรมในชั้นเรียนทุกวันอาทิตย์เกี่ยวกับรูปแบบของการบรรยาย การอภิปรายและการสัมมนา หัวข้อความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับนั้น ผู้เข้าอบรมให้ข้อมูลว่า โครงการฯ จัดหัวข้อเกี่ยวกับรูปแบบของการอบรม มองว่าไม่น่าเบื่อ มีความรู้ สนุกมากกว่าหลักสูตรอื่น การตั้งหัวข้อในแต่ละสัปดาห์ ๆ ละ 2 หัวข้อ ผู้เข้าอบรมมองว่าครอบคลุมมาก ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ ความมั่นคง สภาพภูมิอากาศสอดคล้องกับหลักสูตรเป็นอย่างมาก โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติม

ว่าสามารถนำข้อมูลไปต่อยอดเป็นสื่อกลาง ให้กับหน่วยงานภาครัฐหรือรัฐบาล ถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งหมดในระบบภูมิรัฐศาสตร์และโลกทัศน์ที่เปลี่ยนไป นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรที่อาจจะมีการให้นำหนักไปในส่วนของเนื้อหาให้กระจายกันอย่างทั่วถึงในทุกประเด็น รวมถึงการให้นำหนักกับการศึกษาดูงานนอกสถานที่มากยิ่งขึ้น

2. การเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่างๆของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน

ผลการศึกษาพบว่า มีผู้สนใจโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกทัศน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” จำนวนมาก จึงได้พิจารณาผู้สมัครเข้ารับการอบรมหลักสูตร จำนวน 31 คน โดยได้กำหนดระยะเวลาการอบรมประมาณ 4 เดือน หรือ 12 สัปดาห์ (78 ชั่วโมง) แบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ในแต่ละสัปดาห์ โดยได้ศึกษาดูงานของผู้เข้าอบรม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ครั้ง คือ การศึกษาดูงานครั้งที่ 1 ส่วนกลาง คือ กระทรวงการต่างประเทศ/องค์การสหประชาชาติ ในวันที่ 9 มกราคม 2567 และการศึกษาดูงานครั้งที่ 2 ส่วนภูมิภาค ที่จังหวัดเชียงราย และแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ในวันศุกร์ที่ 26-วันเสาร์ที่ 27 มกราคม 2567

จากการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม ผลการประเมิน “ก่อน” การอบรมโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกทัศน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "ก่อน" การเข้าอบรม ร้อยละ 90 ของจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกทัศน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผลการประเมิน “หลัง” การอบรมโครงการฯ ในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "หลัง" การเข้าอบรม ร้อยละ 100 ของจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม พบว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกทัศน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ในระดับมาก และมากที่สุด โดยแบ่งออกเป็น ระดับมาก 22 คน คิดเป็นร้อยละ 70.96 และ ระดับมากที่สุด 11 คน คิดเป็นร้อยละ 35.45 สะท้อนความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรม

การอบรมครั้งนี้ช่วยเพิ่มทักษะความรู้สำหรับการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน โดยแบ่งความคิดเห็นของผู้อบรมออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มสื่อมวลชน พิจารณาว่าหลักสูตรนี้ทำให้เข้าใจถึงบริบท สถานการณ์มากขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ข่าวได้อย่างถูกต้อง และมีแหล่งข่าวที่น่าเชื่อถือ ทำให้เปิดโลกมากยิ่งขึ้น ในมิติต่าง ๆ โดยช่วยเพิ่มมุมมองต่าง ๆ ที่ไม่เคยรับรู้ให้ได้ทราบชุดข้อมูลจากนักวิชาการที่ถูกต้อง ครบถ้วน รวมถึงตัววิทยากรที่ไม่ได้สอนแค่ทฤษฎีของตัวเองอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนมุมมองส่วนตัวให้ผู้เข้าร่วมอบรมฟังด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการสื่อสาร

สอดคล้องกับจริยธรรมในการสื่อสารของสื่อมวลชน ในการที่จะใช้การสื่อสารในทุกแพลตฟอร์มจะต้องอ้างอิงให้เกิดความน่าเชื่อถือและถูกต้องตามหลักความเป็นจริง ส่วนกลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่ใช่สื่อมวลชน พิจารณาว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้ามาอบรมในหลักสูตรนี้ คือ การเข้าใจ “เนื้อหา” มากขึ้น โดยจะช่วยในการวิเคราะห์ แล้วก็มองเห็นในภาพรวม และความเชื่อมโยงมากขึ้นกว่าเดิมได้ชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจมิติทางระเบียบโลก หรือภูมิรัฐศาสตร์ได้เป็นอย่างดี หลักสูตรนี้ทำให้เข้าใจว่าเวลาเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ก็จะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย ทำให้รู้จักแหล่งข่าวใหม่ ๆ ที่น่าสนใจมากขึ้น มุมมองใหม่ ๆ ที่ครอบคลุมทุกด้าน โดยส่งผลให้เกิดมุมมองความคิดระดับสากล และวิธีคิดใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากที่เคยเป็นมา

ผลจากการเข้าไปมีส่วนร่วม และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เข้าอบรม พบว่า การอบรมครั้งนี้ได้ช่วยเพิ่มทักษะความรู้สำหรับการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน โดยแบ่งความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมออกเป็น 5 หัวข้อ ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ศักยภาพผู้สูงอายุไทยที่ไม่มีวัน...เกษียณ แก่ใจหทัยแรงงานไทย หยุดดีกรอบวัยทำงาน สร้างทางเลือกหลังเกษียณ กลุ่มที่ 2 โอกาสและการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงไทย กลุ่มที่ 3 “วิกฤตการเกิด” เรื่องกำเนิด...ใครกำหนด? กลุ่มที่ 4 วิกฤตฝุ่นพิษ “ข้ามแดน” ปัญหาไร้ทางออก? และกลุ่มที่ 5 ฝืนน้อยส่งออก “Made in Thailand” ผลผลิตจากสังคมไทยไร้โอกาส โดยผู้เข้าอบรมมีแผนในการผลักดันข้อมูลจากการศึกษารายงานกลุ่มเพื่อเผยแพร่ผลงานออกสู่การใช้ประโยชน์ หรือให้สาธารณชนรับรู้ในวงกว้าง โดยต้องการให้ประเด็นที่ทำรายงานกลุ่มนั้น ถูกผลักดันไปสู่ในเชิงนโยบาย

3. การสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า การจัดโครงการได้แบ่งกลุ่มทำรายงานออกเป็น 5 กลุ่ม โดยใช้วิธีการคละรายชื่อของผู้เข้าอบรมในกลุ่มให้มีความหลากหลายจากหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยในการจัดทำรายงานกลุ่ม ๆ ละ 6 คนนั้น ในการพิจารณาเลือกหัวข้อและประเด็นของรายงานกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนที่พัฒนา หรือได้แรงบันดาลใจมาจากหัวข้อหรือเนื้อหาการอบรมในหลักสูตรทั้งสิ้น ซึ่งการคัดเลือกหัวข้อของแต่ละกลุ่มมาจากการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันภายในกลุ่ม โดยการเข้าอบรมทำให้ผู้เข้าอบรมเปลี่ยนมุมมอง เปลี่ยนวิธีคิด จากเดิมโดยการพิจารณาเลือกประเด็นที่สนใจ และทำการพิจารณาเปรียบเทียบในระดับสากลไปด้วย ดังนั้น ส่วนสำคัญคือทำให้สื่อมวลชนและหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องเกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น จนนำไปสู่การแลกเปลี่ยน และสะท้อนมุมมองต่อประเด็นที่สนใจอันนำไปสู่หัวข้อของรายงานกลุ่มที่เกิดจากมติร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

ภายหลังจากร่วมอบรมในโครงการนี้ได้สร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าอบรมอย่างมาก การอบรมครั้งนี้ นอกจากจะได้รับความรู้ใหม่ ๆ แล้วยังได้รู้จักหน่วยงานที่ตนเองไม่เคยรู้จักมาก่อน ทำให้ได้รู้จักกับสื่อมวลชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ด้วยกิจกรรมที่ส่งเสริมให้รู้จักกันได้ในระยะเวลายาวนาน ทำให้แต่ละคนได้เพื่อนร่วมงานใหม่ที่มีความหลากหลาย ได้หลักคิดมุมมองที่แตกต่างกันออกไป เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มและขยายไปสู่ผู้เข้าอบรมทั้งหมด 31 คน

อภิปรายผลการศึกษา

1. การเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกใหม่ได้ถาโถมเข้ามากระทบประเทศไทยอีกระลอก การเปลี่ยนแปลงในมิติภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ รวมถึงประเด็นและปัจจัยแรงในมิติต่าง ๆ ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัว ปฏิรูปเปลี่ยนแปลง เพื่อจะอยู่รอดและยกระดับให้ไทยสามารถเดินหน้าได้อย่างยั่งยืน เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษา เกี่ยวกับการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปิติ ศรีแสงนาม (2563) ศึกษาเกี่ยวกับ 'โครงการศึกษาทิศทางการเปลี่ยนแปลงสู่ระเบียบโลกใหม่' (New World Order) โดยระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปใน 2 มิติ คือ มิติอาณาบริเวณศึกษา (Area Based Analysis) และมิติประเด็น (Issue Based Analysis) โดยการได้มาซึ่งประเด็นอาณาบริเวณที่วิเคราะห์มาจากการศึกษาด้วยมุมมองสหสาขาวิชาภายใต้กรอบความคิดภูมิรัฐศาสตร์-เศรษฐกิจ (Geo-Political Economy) โดยกำหนดพื้นที่หรืออาณาบริเวณที่ให้ความสนใจและจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเพื่อรายงานสถานการณ์ปัจจุบัน และคาดคะเนฉากทัศน์ที่จะเกิดขึ้นในอาณาบริเวณต่าง ๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน สหภาพยุโรป (และรัสเซีย) เอเชียตะวันออก (ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้) อินเดียและเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและโลกมุสลิม โลกมลายู และประชาคมอาเซียน โดยมีกรกล่าวถึง 4 มิติมุมมองหลัก อันได้แก่

1. มิติการเมือง ความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
2. มิติเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ
3. มิติการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม

4. มิติสังคมและวัฒนธรรม

ซึ่งสอดคล้องกับการออกแบบหลักสูตรโดยเน้นความรู้เกี่ยวกับ “การเปลี่ยนผ่านระเบียบโลก” เป็นกระบวนการวิวัฒน์หรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบของกฎเกณฑ์ และกระบวนการดังกล่าว อันอาจเกิดจากการเปลี่ยนดุลอำนาจ และ/หรือดุลยภาพระหว่างชุดความรู้ความคิด ที่ได้จัดให้กับผู้เข้าร่วมอบรม เกี่ยวกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ความผันแปรของภูมิรัฐศาสตร์/การแข่งขันทางการค้า/วิกฤตพลังงาน-อาหาร/ภาวะโลกร้อน และระเบียบโลกใหม่สัมพันธ์ต่อการค้าโลก การเมือง เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งมิติอาณานิคมศึกษา มิติการเปลี่ยนแปลงทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น หลักสูตรจึงแบ่งออกเป็นกลุ่มวิชาแยกเป็น 4 หมวด ประกอบด้วย

1. การเมืองและความมั่นคงโลก
2. เศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ
3. วิกฤตพลังงาน อาหารและภาวะโลกร้อน
4. ประเด็นร่วมสมัยกับสถานการณ์ปัจจุบันและการจัดทำรายงานกลุ่ม

ภายใต้ปรากฏการณ์ทางการสื่อสารในยุคดิจิทัล เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีการสื่อสารกับสังคมมนุษย์ได้อย่างชัดเจนเพราะการสื่อสารถือเป็นกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ การที่เทคโนโลยีได้สร้างสรรค์ความก้าวหน้าด้านการสื่อสาร สังคมมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ไม่ว่าจะเป็นเส้นทางเลือกในการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสารใหม่ ๆ รูปแบบการสื่อสาร พฤติกรรมในการสื่อสาร รวมไปถึงวัฒนธรรมการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป จึงกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางทางการสื่อสารของสังคมมนุษย์ล้วนเป็นผลพวงแห่งการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบและการใช้ประโยชน์จากความต้องการ ความสนใจ และกิจกรรมของสังคมมนุษย์ในขณะเดียวกันเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงไป มนุษย์ก็จะตอบรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ด้วยพฤติกรรมวัฒนธรรม และค่านิยมเช่นกัน นับเป็นพลวัตแห่งการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาซึ่งกันและกัน ไม่สามารถตัดปัจจัยตัวใดตัวหนึ่งออกไปได้

เมื่อ คำว่า “โลกาภิวัตน์” เป็นความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมตามมา สำหรับการอบรมครั้งนี้ จึงถูกถ่ายทอดออกมาผ่านรูปแบบของการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ อันเป็นผลมาจากการค้าระหว่าง

ประเทศ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องทำความเข้าใจและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ดังนั้น แนวทางการออกแบบหลักสูตรจึงจำเป็นต้องให้เนื้อหาสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างร่วมสมัยและทันต่อสถานการณ์ ดังนั้น ความสัมพันธ์ของระเบียบโลกใหม่ ต่อการค้าโลก การเมือง เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทั้งมิติอาณานิคมศึกษา มิติการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงมีความสัมพันธ์กันกับรายละเอียดของเนื้อหาที่หลักสูตรออกแบบขึ้นเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก ในแต่ละหมวด และเนื้อหาของการอบรม

หมวดที่ 1 การเมืองและความมั่นคงโลก ประกอบด้วย

- 1.1. ภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลก
- 1.2. การเมืองและความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจ
- 1.3. สงครามรัสเซีย-ยูเครนกับผลกระทบดุลอำนาจทางการเมืองโลก
- 1.4. การเมืองและความมั่นคงในประเทศโลกซีกใต้และภูมิภาคอินโดแปซิฟิก
- 1.5. แนวโน้มสื่อโลกและความท้าทายภายใต้ความเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ทางไซเบอร์

หมวดที่ 2 เศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย

- 2.1. ภูมิเศรษฐศาสตร์โลกยุคปัจจุบัน
- 2.2. ซอฟต์แวร์เวอร์กับพลังอำนาจทางวัฒนธรรม
- 2.3. เทคโนโลยี และนวัตกรรม เปลี่ยนโลก
- 2.4. ไทยกับระบบเศรษฐกิจพหุภาคีในระบบโลก

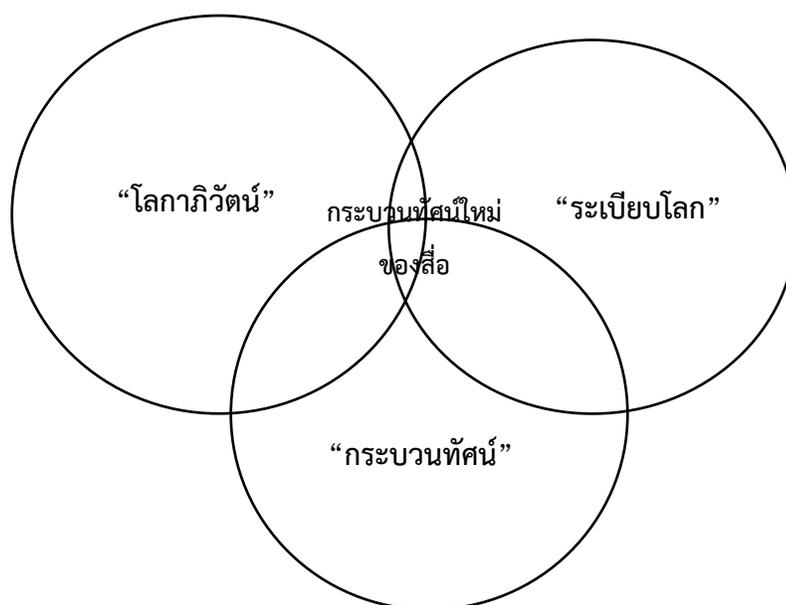
หมวดที่ 3 วิกฤตพลังงาน อาหารและภาวะโลกร้อน ประกอบด้วย

- 3.1. วิกฤตพลังงานโลก
- 3.2. โอกาสและแนวโน้มการขาดแคลนอาหารในโลกอนาคต
- 3.3. การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศกับภาวะโลกร้อน
- 3.4. SDGs กับการตบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน

หมวดที่ 4 ประเด็นร่วมสมัยตามสถานการณ์ ประกอบด้วย

- 4.1. ประเด็นร่วมสมัยตามสถานการณ์ “ความหลากหลายทางเพศในยุค Multipolar World”

ทั้งนี้ การอบรมไม่ใช่เพียงการที่ผู้อบรมได้รับข้อมูลความรู้เท่านั้น แต่เป็นการติดตั้งวิธีคิดแบบใหม่เปรียบเสมือนการปรับมุมมองและสร้าง “กระบวนทัศน์ใหม่” ให้แก่ผู้เข้าอบรม

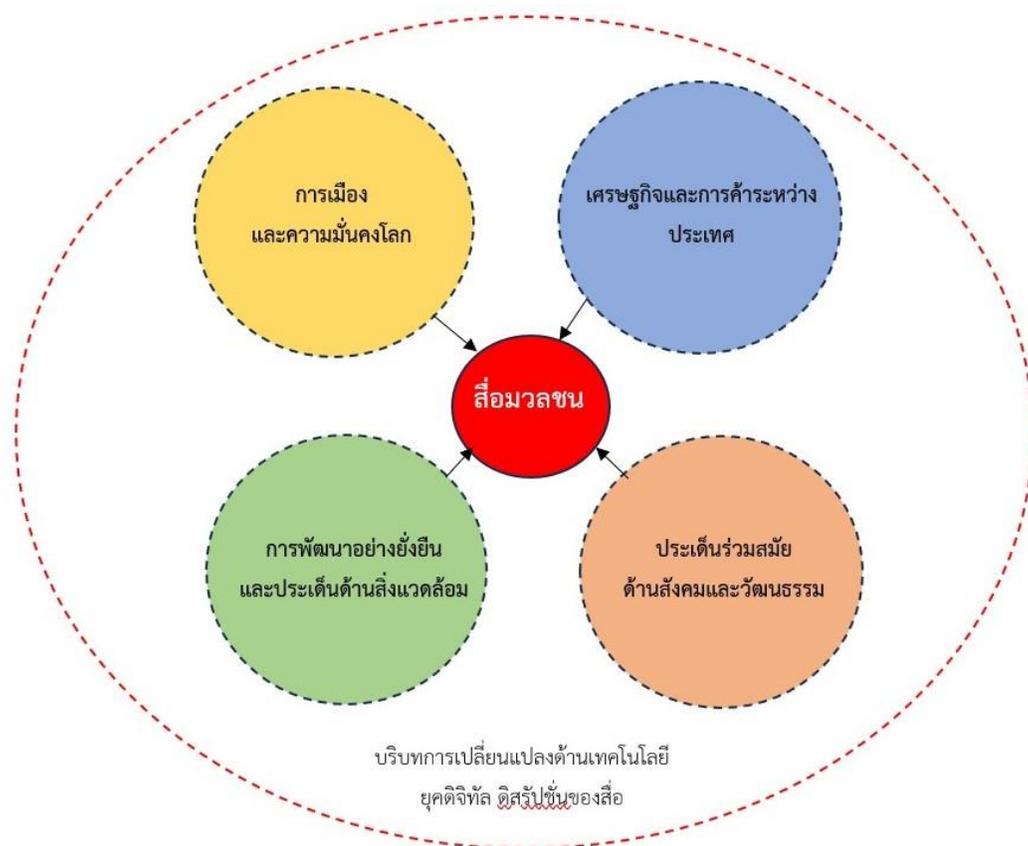

ภาพที่ 2 แสดงการอธิบายกรอบแนวคิดที่นำมาใช้เป็นการออกแบบหลักสูตรของโครงการ

ดิสรัปชัน (Disruption) ในความหมายของวิชาทฤษฎีในภาคการผลิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่พัฒนาขึ้นมาจนถึงจุดที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ครอบคลุมไปถึงผลิตภัณฑ์และบริการแพลตฟอร์ม และโมเดลธุรกิจแบบใหม่ ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อมูลค่าของสินค้าและบริการที่มีอยู่ในตลาด ทำให้การทำงานและการใช้งานเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของผลิตภัณฑ์และบริการเดิมที่มีอยู่ ทำให้ธุรกิจหรือวิชาทฤษฎีต่าง ๆ ต้องเปลี่ยนแปลงตนเองให้ทันต่อเทคโนโลยี มิฉะนั้นอาจต้องเลิกกิจการได้ ทั้งหมดนี้คือความหมายในเบื้องต้นของปรากฏการณ์ disruption ในโลกยุคใหม่ Digital Disruption จะเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัลที่ได้พัฒนาขึ้นจนถึงจุดที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้น ซึ่งครอบคลุมไปถึงนวัตกรรมการทำธุรกิจในรูปแบบใหม่ ๆ ส่งผลกระทบต่อมูลค่าของสินค้าและบริการที่มีอยู่ในตลาด จนถึงระดับที่จะไม่สามารถไปต่อได้หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงตนเองให้ทันต่อความท้าทายอุบัติใหม่นี้ ยกตัวอย่างเช่น พฤติกรรมของลูกค้าและผู้บริโภคยุคใหม่ที่ใช้ platform หรือ application ออนไลน์ต่าง ๆ บน smartphone เพื่อการจับจ่ายใช้สอยสั่งซื้อสินค้าและบริการ เป็นต้น Digital Disruption จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล รูปแบบธุรกิจที่เกิดขึ้นใหม่ แพลตฟอร์ม และนวัตกรรมต่าง ๆ ที่อิงเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วน โดยเฉพาะธุรกิจเดิม และผลิตภัณฑ์เดิม ตลอดจนมูลค่าของผลิตภัณฑ์และบริการเดิมที่มีอยู่

สอดคล้องกับ พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ (2566) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมสื่อว่า ดิจิทัล ดิสรัปชัน ถือเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี (Technology Change) ที่เกิดขึ้นเสมอมา กับ อุตสาหกรรมสื่อ แต่สิ่งที่แตกต่างจากอดีต คือ เดิมการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีเป็นพัฒนาการด้านผลิต ที่คนทำสื่อ ได้ประโยชน์ แต่ยุคดิจิทัล ดิสรัปชัน เป็นสิ่งที่กระทบบุคคล จุดเปลี่ยนคือ “ดิจิทัล แพลตฟอร์ม” ที่ทำให้ทุกคนทำ สื่อได้ ใช้สื่อเป็น และเลือกเสพสื่อได้เอง ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ มีช่องทางการสื่อสาร หรือเผยแพร่ข่าวเองผ่านโซเชียล มีเดีย เช่น เฟซบุ๊กของการรถไฟแห่งประเทศไทย ที่อัปเดตข่าวสารการเดินทางทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว โดยที่สื่อไม่ต้องลงพื้นที่ไปทำข่าว หรือธนาคารแห่งประเทศไทย ใช้ Facebook Live แลกข่าวและชี้แจงประเด็นต่าง ๆ ที่เป็น กระแสสังคม เรียกว่าเป็นยุคที่ “แหล่งข่าวให้ข่าวกับผู้เสพสื่อเองโดยตรง”

โดยองค์ความรู้ ที่เกิดขึ้นจากการอบรมครั้งนี้ ผู้เข้าอบรมซึ่งเป็นสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อ ได้เรียนรู้ความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้ง 4 ส่วน โดยมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงประเด็นดังกล่าว ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ยุคดิจิทัล ดิสรัปชัน โดยพิจารณาจากรูปที่ 3

จากรูปที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก ให้กับสื่อมวลชนไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมาจาก 4 มิติ คือ การเมือง ความมั่นคงโลก เศรษฐกิจ การค้า

และการลงทุนระหว่างประเทศ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และประเด็นร่วมสมัยด้านสังคม และวัฒนธรรม โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเป็นบริบทในการเปลี่ยนแปลงกำกับองค์ความรู้ดังกล่าวของสื่อมวลชน

2. การเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว เคลื่อนไหวในมุมต่างๆของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน

จากความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมคนในสังคมยุคดิจิทัลและลักษณะการทำข่าวแบบคอนเวอร์เจนซ์ในปัจจุบัน พบว่าสาธารณชนมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลทั่วไปค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีช่องทางเปิดให้ผู้รับสารกับองค์กรสื่อมีช่องทางปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ (interactive) ทำให้คนในสังคมเข้าถึงสื่อได้หลากหลายประเภทและช่องทางมากขึ้น ยุคข่าวสารไร้พรมแดนที่ผู้รับสารสามารถตัดสินใจเลือกรับสารได้ตามความพอใจของตนเอง (Active audience) (Little John, 1999) ทำให้การบริโภคเนื้อหาข่าวสารมีความหลากหลาย องค์กรสื่อลดบทบาทของสื่อในการเป็นนายทวารข่าวสารหรือ Gatekeeper และบทบาทในการกำหนดสิ่งที่ประชาชนจะรับรู้ผ่านสื่อในการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ เกิดการพัฒนารูปแบบข่าวและการเล่าเรื่องที่ใช้เทคโนโลยีมีลติมีเดียมากขึ้นจนเกิดการตั้งคำถามเรื่องจริยธรรมจรรยาบรรณของสื่อ

เสรีภาพบนความรับผิดชอบในวิชาชีพสื่อมวลชน เป็นข้อปฏิบัติสำคัญที่สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบพึงกระทำ ได้แก่ สื่อจะต้องรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริงอย่างละเอียด รอบด้าน และตรวจสอบอย่างรอบคอบ โดยพิจารณาดูบริบทที่เหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้นสื่อมวลชนจะต้องสร้างเวทีแห่งการแสดงและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงเป็นช่องทางที่จะแสดงความคิดเห็นของสาธารณะ สื่อมวลชนจะต้องเป็นตัวแทนของคนทุก ๆ กลุ่มในสังคม และจะต้องนำเสนอเป้าหมายและคุณค่าของสังคมอย่างชัดเจน (กาญจนา แก้วเทพ, 2556)

พีระ จิระโสภณ (2551) ได้สรุปเกี่ยวกับหลักการสำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ไว้ดังนี้

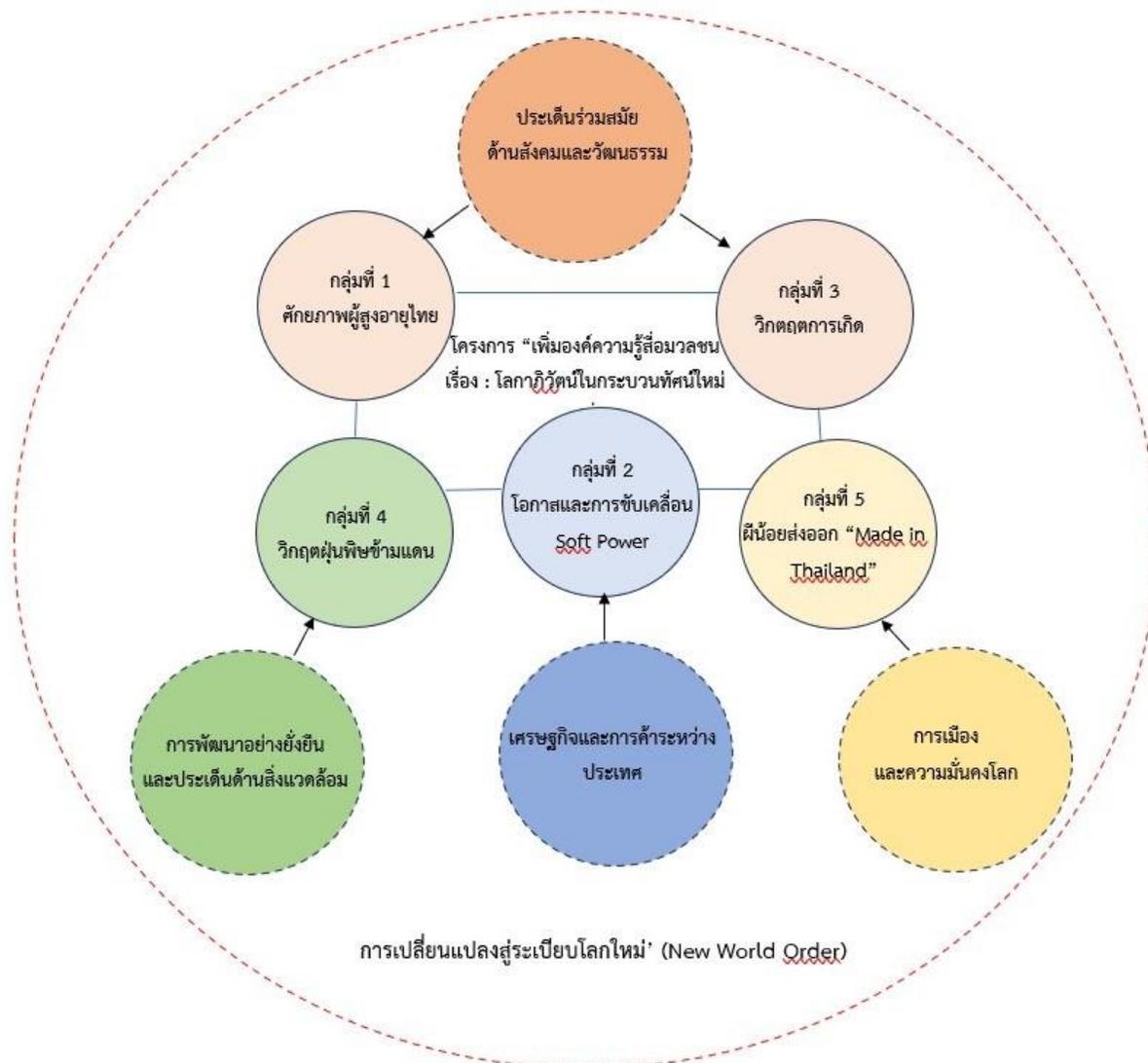
1. สื่อมวลชนควรจะต้องยอมรับและปฏิบัติให้ลุล่วงในภาระหน้าที่ที่เป็นพันธกิจต่อสังคม
2. สื่อมวลชนจะต้องบรรลุถึงมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน
3. สื่อมวลชนควรจะต้องควบคุมตนเองภายใต้กรอบแห่งกฎหมายและสถาบันที่ดำรงอยู่
4. สื่อมวลชนควรจะต้องหลีกเลี่ยงสิ่งใดก็ตามที่อาจนำไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง หรือ

ความไม่สงบ หรือแสดงความก้าวร้าวต่อเชื้อชาติหรือศาสนาของชนกลุ่มน้อยในสังคม

5. สื่อมวลชนโดยทั่วไปควรจะเปิดกว้างและสะท้อนความหลากหลายของสังคม
6. สังคมและสาธารณะมีสิทธิที่จะคาดหวังการปฏิบัติในระดับมาตรฐานที่สูงของสื่อมวลชนและการเข้าแทรกแซงอาจจะต้องถือว่าไม่เป็นเรื่องผิด หากเพื่อความดีงามของสาธารณะ
7. นักวารสารศาสตร์และนักวิชาชีพสื่อมวลชนจะต้องเป็นที่วางใจหรือเชื่อถือได้ของสังคม

ณัชชา พัฒนานุกิจ (2560) ได้สรุปแนวทางการแก้ปัญหาทางด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับระดับองค์กรต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อมวลชน ควรสร้างความตระหนักในเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อแก่ผู้ที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง เช่น การฝึกอบรมวิชาชีพสื่อมวลชนแก่ผู้ปฏิบัติงาน การประชุมสัมมนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน (เทียนทิพย์ เดียวกี, 2559) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการศึกษา เกี่ยวกับการเพิ่มความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่างๆของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชนนั้นจะพบว่า การที่สื่อมวลชนไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองผ่านโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดวันในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” เป็นส่วนสำคัญในการที่เพิ่มศักยภาพของสื่อมวลชนในมิติต่าง ๆ ที่กำลังถูกถามถึงอย่างมากในปัจจุบัน รวมไปถึงการจัดระเบียบในด้านของจริยธรรมสื่อมวลชนด้วย

จากผลการพิจารณาหัวข้อรายงานกลุ่ม พบว่า รายงานกลุ่มทั้ง 5 เรื่อง ของผู้เข้าอบรมทั้ง 5 กลุ่มนั้น เป็นการพัฒนาหัวข้อจากตัวผู้เข้าอบรมเอง โดยทั้ง 5 หัวข้อ ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ศักยภาพผู้สูงอายุไทยที่ไม่มีวัน... เกษียณ แก่ใจทย์แรงงานไทย หยุดติกรอวัยทำงาน สร้างทางเลือกหลังเกษียณ กลุ่มที่ 2 โอกาสและการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงไทย กลุ่มที่ 3 “วิกฤตการเกิด” เรื่องกำเนิด...ใครกำหนด? กลุ่มที่ 4 วิกฤตฝุ่นพิษ “ข้ามแดน” ปัญหาไร้ทางออก? และกลุ่มที่ 5 ฝิ่นน้อยส่งออก “Made in Thailand” ผลผลิตจากสังคมไทยไร้โอกาส ซึ่งเมื่อเชื่อมโยงกับหัวข้อการอบรม พบว่า มีความสัมพันธ์กันภายใต้ทิศทางการเปลี่ยนแปลงสู่ระเบียบโลกใหม่’ (New World Order) สะท้อนให้เห็นว่าสื่อมวลชนไทยมีความสามารถในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่างๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน พิจารณาจากภาพที่ 4

ภาพที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง 5 ประเด็นหัวข้อรายงานกลุ่มของผู้เข้าอบรม ที่เชื่อมโยงกับ 4 มิติ คือ การเมือง ความมั่นคงโลก เศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ การพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และประเด็นร่วมสมัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบโครงการ "เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่" โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ซึ่งมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงประเด็นดังกล่าว ภายใต้บริบททิศทางการเปลี่ยนแปลงสู่ระเบียบโลกใหม่ (New World Order)

เมื่อพิจารณาตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน ของจรัลฤกษ์ เพิ่มพูน (2561) ระบุว่าสื่อมวลชนต้องปฏิบัติหน้าที่ในกรอบปฏิบัติของจริยธรรมและจรรยาบรรณ ความรับผิดชอบของนักข่าว ในการปฏิบัติงานข่าวทุกแขนงย่อมมีโอกาสเกิดความผิดพลาดได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ในงานนี้นักข่าวพึงต้องมีความรับผิดชอบต่อ

กับสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร ดังนั้น นักสื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ในกรอบปฏิบัติของจริยธรรมและจรรยาบรรณ ซึ่งไม่ใช่กฎหมาย ไม่มีบทลงโทษ และเป็นเพียงหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนหรือสื่อมวลชนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับจริยธรรม หรือใช้เป็นแนวทางในการกำหนดว่าการกระทำใดผิด ถูก หรือ เลว ดี เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกัน ความรับผิดชอบของนักข่าว ในการปฏิบัติงานข่าวทุกแขนงย่อมมีโอกาสเกิดความผิดพลาดได้ทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ในกรณีนี้ นักข่าวจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้ไปกับสิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร ต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประการ คือ ความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม จรรยาบรรณ (Ethics) ซึ่งเป็นความรับผิดชอบต่อต้องใช้จิตสำนึก พิจารณาและใคร่ครวญถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่เป็นข่าว และ ความรับผิดชอบต่อทางกฎหมาย (Law) ในฐานะที่นักข่าวเป็นด่านแรกในการทำงานข่าว ควรจะต้องศึกษากฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน นักข่าวจึงต้องระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ การรายงานข่าวที่ต้องเคารพหลักการพูดความจริง ทั้งนี้ จาก “กระบวนการทัศน์ใหม่” ที่ผู้อบรมได้รับความรู้จากการ “จัดระเบียบโลกใหม่” ภายใต้ความเป็น “โลกาภิวัตน์”

ผลลัพธ์จากโลกทัศน์ในการนำเสนอประเด็นข่าวทั้ง 5 หัวข้อ

จากกรอบแนวคิดในการศึกษา จะพบว่า 5 แนวคิดหลักที่นำมาใช้ศึกษา อันประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสู่ระเบียบโลกใหม่ แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชนกับการกำหนดวาระข่าวสารในบทบาทผู้เฝ้าประตู และแนวคิดเกี่ยวกับการหลอมรวมสื่อ โลกทัศน์ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการตกผลึกทางความคิดของผู้อบรม สามารถพิจารณาได้ตามประเด็นข่าวในรายงานกลุ่มที่ผู้อบรมเลือกนำเสนอ ดังนี้

“ศักยภาพผู้สูงอายุไทยที่ไม่มีวัน...เกษียณ” สอดคล้องกับการที่ประเทศไทยอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านโครงสร้างอายุของประชากร ที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง (ต้องการการดูแลจากรัฐและครอบครัว) ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายสำคัญ ที่ประเทศไทยจำเป็นต้องตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการมีอายุขัยที่ยืนยาวกับสุขภาพที่ดีขึ้น ซึ่งถือเป็นโอกาสที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวหน้า การตระหนักถึงเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคมแบบนี้ สะท้อนเห็นว่าสื่อมวลชนผู้เข้าอบรมมีความเข้าใจในมิติอื่นที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และมีความพยายามที่จะนำเสนอและสะท้อนให้เห็นในประเด็นดังกล่าวเพื่อเป็นกระบอกเสียงให้แก่สังคม ซึ่งตรงกับรูปแบบการจัดวาระจากสื่อ (Media Agenda) ของ Cohen (1963) โดยรายงานเรื่องนี้ได้ถูกคัดเลือกเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2567

“โอกาสและการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงไทย” รายงานเรื่องนี้ได้ถูกนำไปเผยแพร่ในเว็บไซต์เซียงรายนิวส์ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567 โดยพิจารณาแล้วมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล แต่ทั้งนี้ ประเด็นที่น่าสนใจ คือการขับเคลื่อนจากภาครัฐต้องมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้สนับสนุนการขับเคลื่อนของภาคเอกชน ผ่านนโยบายและมาตรการต่าง ๆ มีความพยายามของสื่อมวลชนผู้เข้าอบรมในการที่จะเป็นกระบอกเสียงในการเร่งผลักดัน สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าว เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับรู้ โดยสอดคล้องกับการจัดวาระของรัฐบาล (Policy Agenda) ของ Cohen (1963) เป็นการจัดลำดับเหตุการณ์ที่ขึ้นอยู่กับการวางนโยบายทางการเมืองที่กำหนดไว้ โดยยึดนโยบายหรือความต้องการของรัฐบาลเป็นหลัก ในครั้งนี้ประเด็นดังกล่าวถูกตักผลึกความคิดจากสื่อมวลชนที่เข้าอบรม

“วิกฤตการเกิด” เรื่องกำเนิด...ใครกำหนด? รายงานเรื่องนี้ได้ถูกนำไปเผยแพร่ในข่าวสังคมของสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2567 ถึงแม้เรื่องนี้จะถูกมองว่าเป็นเรื่องไกลตัว ด้วยบริบทของเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่คนรุ่นใหม่ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นภาระค่าใช้จ่าย ปัญหาสังคม ความต้องการใช้ชีวิตอิสระ การจذبกับความก้าวหน้าในอาชีพการงาน รวมไปถึงความหลากหลายทางเพศ ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการมีลูกลดลง ถือเป็นการจัดวาระของสาธารณชน (Public Agenda) ตามแนวคิดของ Cohen (1963)

วิกฤตฝุ่นพิษ “ข้ามแดน” ปัญหาไร้ทางออก? จุดเริ่มต้นของรายงานเรื่องนี้ให้ความสำคัญกับ ปัญหาฝุ่นพิษ PM2.5 ที่กำลังกลายเป็นวาระสำคัญ โดยรัฐบาลไทยได้ประกาศให้การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ ทุกปีไทยจัดประชุมถอดบทเรียนการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่าหมอกควันและฝุ่นละออง และจัดทำแผนเฉพาะกิจเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง ตามแนวคิดของ Cohen (1963) รายงานเรื่องนี้ถือเป็นการจัดวาระทั้ง 3 ระดับ ที่มาจากทั้งวาระของสื่อ (Media Agenda) วาระของสาธารณชน (Public Agenda) และวาระของรัฐบาล (Policy Agenda) โดยรายงานเรื่องนี้ได้ถูกคัดเลือกเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2567

ผีน้อยส่งออก “Made in Thailand” ผลผลิตจากสังคมไทยไร้โอกาส โดยรายงานเรื่องนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศรายงานกลุ่มจากการนำเสนอของสื่อมวลชนผู้เข้าอบรมทั้งหมดและถูกคัดเลือกเผยแพร่ในเว็บไซต์ของสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2567 เป็นเนื้อหาสำคัญซึ่งอาจจะเป็นมุมมองที่หลายคนอาจจะไม่ค่อยมองเห็นแต่จากการอบรมในครั้งนี้สื่อมวลชนได้เห็นประเด็นนี้เป็นปัญหาสำคัญและอาจจะเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาในระดับประเทศได้ ตัดตั้งวิธีคิด จึงเกิดขึ้นและเป็นวาระของสื่อ (Media Agenda) ตามแนวคิดของ Cohen (1963) จะไปส่งผลกระทบต่อวาระของรัฐบาล (Policy Agenda)

ทั้งนี้ กระบวนการกำหนดวาระข่าวสารในสังคม ตามกระบวนการทัศน์ดั้งเดิมที่เชื่อว่าสื่อมวลชนเป็นตัวกำหนดได้เสมอไป (พีระ จิระโสภณ, 2551) แต่ว่าจากกระบวนการทัศน์ใหม่ของสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นหลังการอบรมสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1. แหล่งที่มาของวาระข่าวสาร ซึ่งกระบวนการกำหนดวาระข่าวสารในกระบวนการทัศน์เดิมนั้นเกี่ยวข้องกับด้วยวาระที่มาจาก 3 แหล่ง คือ วาระเชิงนโยบายจากนักการเมืองหรือกลุ่มที่มีบทบาทในสังคม วาระจากสื่อมวลชนในกระบวนการของการรักษาประตูที่คัดเลือกข่าวสารเหตุการณ์หรือประเด็นที่มีมูลค่าข่าว (News Values) และเป็นที่สนใจของกลุ่มผู้อ่าน และวาระจากสาธารณชนผู้สนใจและรับรู้ว่าเป็นเรื่องใดสำคัญ แต่สำหรับในกระบวนการทัศน์ใหม่นั้นจะพบว่าแหล่งที่มาของวาระข่าวสารสามารถเป็นไปได้จากทุกแหล่งขึ้นอยู่กับการพิจารณาของสื่อมวลชนที่มีความคิดที่หลากหลายรอบด้านผ่านการตรวจสอบอย่างชัดเจน

2. ประเด็นใครเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสาร ถึงแม้ว่าในความเป็นจริง ในทางปฏิบัติแล้ว สื่อมวลชนจะเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารด้วยตัวเอง ในระบบทุนนิยมยังคงมีความพยายามที่จะตีกรอบการกำหนดวาระข่าวสารของสื่ออยู่ แต่จากกระบวนการทัศน์ใหม่ของสื่อมวลชนที่เข้าร่วมอบรมจะพบว่าสื่อมวลชนมีความตระหนักรู้ในตัวตน และมีกรอบวิธีคิดที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมของระบบ ถือเป็นการติดตั้งวิธีคิดใหม่ให้กับสื่อมวลชน จากการอบรมครั้งนี้

3. ระดับของวาระข่าวสาร จากข้อมูลการศึกษาพบว่าสื่อมวลชนที่เข้าร่วมอบรม มีกระบวนการคิดระดับของวาระข่าวสารที่พิจารณาประเด็นจากท้องถิ่นในประเทศแต่ขยายมุมมองและวิธีคิดที่กว้างไกลขึ้นในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ซึ่งจะช่วยให้เห็นมิติอื่นอื่นที่ไม่ได้มีแต่เพียงในประเทศไทยเท่านั้น

4. บทบาทผู้รับสาร แนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร ซึ่งเป็นกระบวนการทัศน์ดั้งเดิมมองว่า สื่อมวลชนมีบทบาทเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารให้เกิดขึ้นในความคิดของปัจเจกบุคคล ปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงตามภูมิทัศน์สื่อที่เปลี่ยนไป สื่อมวลชนมีบทบาทเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารรวมไปถึงทำหน้าที่อื่น

5. วาระข่าวสารกับความเป็นจริง ซึ่งอาจจะไม่ใช่เป็นการสะท้อนความเป็นจริงในสังคม แต่กระบวนการทัศน์ใหม่ สื่ออาจจะเป็นผู้ประกอบสร้างความจริงให้กับสังคม ในบางประเด็นที่สื่อมวลชนต้องการให้เป็นวาระ

สอดคล้องกับทัศนะของ ปัทมาวดี โพชนุกูล (2567) กล่าวถึงประเด็นการพิจารณารายงานกลุ่มว่าทั้ง 5 หัวข้อที่เลือกมาเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและมีความหมายกับประเทศ ดีใจที่ทุกคนได้มีโอกาสสืบค้นข้อมูลสื่อมวลชนกับนักวิจัยมีส่วนคล้ายๆ กัน คือ สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และการสื่อสารว่าสิ่งที่ได้จากข้อมูลคืออะไร แต่สิ่งที่ต่างกันมากๆ คือนักวิชาการอาจเข้าถึงยากกำลังพูดหรือเขียนอะไร แต่สื่อมวลชนมีทั้งศาสตร์และศิลป์น่าจะเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่จะทำให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ตนเชื่อพลังของการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม ที่เมื่อก่อนเปลี่ยนโลก สร้างแรงบันดาลใจได้ ยุคสมัยผ่านไปวรรณกรรมอาจอยู่เฉพาะคนบางกลุ่ม แต่สื่อมวลชน คนทั่วไปเข้าถึงได้ง่ายกว่า แล้วสื่อมวลชนจะสื่อสารเรื่องอะไร กรณีแบบนี้สื่อมวลชนอาจ

ยากกว่านักวิชาการ งานวิจัยนักวิชาการจบ 1 เรื่อง แต่การทำความเข้าใจกับสาธารณะ ต้องบูรณาการหลายเรื่อง ถึงแก้ปัญหาได้ จะเห็นภาพเชิงระบบเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะและทางออกที่ดีกว่า สื่อมวลชนมีบทบาทช่วยได้มากในเรื่องนี้ ถ้าจะสร้างสังคมที่ดีกว่า คือการสร้างปัญญา การหาข้อเสนอหรือทางออก นักวิชาการกับสื่อจึงควรทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ในการนำข้อมูลที่น่าสนใจและข้อมูลเชิงลึกต่าง ๆ เสนอให้สาธารณะรับทราบ

นอกจากอุตสาหกรรมสื่อแล้ว มีหลายอุตสาหกรรมและหลายหน่วยงานที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยีในโลกปัจจุบันเข้าถึงง่าย อีกทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ระดับหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นความท้าทายของบริบทโลก ดังนั้น “คนทำสื่อ” จำเป็นต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง แต่ยังคง หรือเพิ่มมาตรฐานของความรู้ ความถูกต้อง ความรอบด้านของเนื้อหาที่สื่อสาร ตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน และทฤษฎีที่ว่าเมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเกิดการเปลี่ยนแปลง จะส่งผลเปลี่ยนแปลงของสังคมตามมา

3. การสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นั้น พิจารณาได้จากการที่ผู้เข้าอบรมทั้ง 31 คนได้รู้จักกันภายในระยะเวลาการอบรม 12 สัปดาห์ การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการบรรยาย อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ (2567) กล่าวว่า การนำคน 20-30 คนมาอยู่ด้วยกัน คงมีโอกาสไม่มากนัก ประกอบกับต้องขยายขอบเขตให้คนที่ไม่ได้เป็นสื่อเข้ามาอยู่ในวงด้วยจนเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นคุณค่าที่จับต้องไม่ได้ แต่สำคัญยิ่ง นับเป็น Real Power ของผู้เข้าอบรมเป็นอย่างมาก ดังนั้น เมื่อมีรุ่นแรก ก็น่าจะเป็นความคิดให้ช่วยกันมองอนาคตของสื่อที่จะทำอย่างไรให้เข้มแข็ง และขยายโอกาสไปให้กลุ่มอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย หัวข้อในอนาคตอาจเป็นเรื่องอื่น ๆ เพราะตอนนี้เราอยู่ในโลกที่มีความหลากหลายอย่างมาก ศาสตร์เดียวเอาไม่อยู่ เราต้องเรียนรู้กันตลอดชีวิต เพราะปัจจุบันมีหลายเรื่องเกิดขึ้น ทั้ง Geopolitics ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ทุกประเทศต้องหาจุดยืน สร้างขีดความสามารถในการแข่งขันกัน สิ่งแวดล้อมก็เป็นเงื่อนไขที่สำคัญยิ่ง แต่การตกลงในกรอบความร่วมมือต่างๆ ของโลกกลับยังไม่เห็นผลอะไร แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือ อุณหภูมิโลกสูงขึ้นเยอะ หรือเรื่องของเทคโนโลยีไม่เรียนรู้ก็ไม่ได้ ซึ่งน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งสำหรับลูกหลานในอนาคต จึงเป็นเรื่องของพวกเราต้องช่วยกันบอกสังคมให้ตระหนักรู้กับสิ่งที่เกิดขึ้น เพราะเหล่านี้คือเรื่องของอนาคตจริง ๆ

สกว. เป็นหน่วยงานบริหารจัดการกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (กองทุน ววน.) มีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน ขับเคลื่อนระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ของประเทศในทุกด้าน เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยเป็นองค์กรที่มุ่งยกระดับศักยภาพและขับเคลื่อนระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม หรือ ววน. ของประเทศ เพื่อส่งมอบคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน รวมถึงผลักดันให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว การสนับสนุนสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติจัดหลักสูตรอบรม ในครั้งนี้ จึงถือว่าสอดคล้องกับพันธกิจของ สกว. ในการที่จะช่วยยกระดับศักยภาพของสังคมทุกภาคส่วนในการ ใช้ความรู้และนวัตกรรมร่วมขับเคลื่อนประเทศ โดยที่สื่อมวลชนไทย ในฐานะที่มีหน้าที่สำคัญในการเป็นสื่อกลาง ให้ข้อมูลความรู้แก่สังคม สามารถเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยและนวัตกรรม โดยเฉพาะองค์ความรู้เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงของโลกและระเบียบโลก สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติสามารถเป็นสื่อกลางให้กับสื่อมวลชนไทยและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของสื่อมวลชนและบุคลากรในหน่วยงาน ในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมต่าง ๆ ของระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมของสื่อมวลชน อีกทั้งเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ระหว่างสื่อมวลชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ปัทมาวดี โพชนุกูล. (2567) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้น หรือเมื่อ ผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ว่า ผู้เข้าอบรมทุกท่านจะได้นำความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าไปใช้ในการรายงานข่าวที่ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน และหวังว่าจะมีการเผยแพร่ผลงานดังกล่าวต่อสาธารณชนหรือภาค นโยบาย เพื่อร่วมกันสร้างพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงของประเทศในประเด็นที่ท้าทายภายใต้ระเบียบโลกใหม่ และ หวังว่าสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติจะจัดการอบรมหลักสูตรที่เป็นประโยชน์เช่นนี้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง เราอาจจะมา ช่วยกันวิเคราะห์สถานการณ์ วิเคราะห์ข้อมูลและเลือกหัวข้อสำหรับการจัดอบรมในโอกาสต่อไป

ทั้งนี้ หากกล่าวถึงการเป็นผู้คัดเลือกประเด็นข่าวสารในการนำเสนอ จะพบรายละเอียดที่น่าสนใจใน ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory) ซึ่งนำเสนอเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับ สาร กล่าวคือหากสื่อมวลชนให้ความสำคัญกับประเด็นหรือหัวข้อข่าวเรื่อง ไต ๆ ก็จะมีส่วนทำให้ประชาชนได้รับ ทราบและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาตามที่นำเสนอ โดยหน้าที่ของสื่อมวลชนในการกำหนดหัวข้อข่าว หรือการกำหนดวาระสารนั้น หมายถึง ความสามารถของสื่อมวลชนในการเป็นผู้กำหนดประเด็นหรือหัวข้อหรือ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมให้ประชาชนผู้รับข่าวสารโดยทั่วไปได้ทราบและเห็นความสำคัญจากการเสนอหรือไม่เสนอ ข่าวเรื่องใดเรื่องหนึ่งของสื่อมวลชน มีส่วนทำให้สาธารณชนเห็นคล้อยตามกันว่า เรื่องนั้นเป็นหัวข้อหรือประเด็นที่มี ความสำคัญหรือไม่มีความสำคัญจะนำมาคิดพิจารณาหรืออภิปรายพูดคุยกัน (กฤติยา รุจิโชค, 2553, น. 34)

ยุคแห่งการหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ที่สื่อมวลชนยังคงมีเสรีภาพภายใต้ความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร แม้โลกของการสื่อสารเปลี่ยนแปลงแพลตฟอร์มไป ไม่ได้ยู่แค่สื่อดั้งเดิม แต่ก้าวเข้าสู่โลกออนไลน์แล้ว (Campbell, 1999) ส่วนองค์กรสื่อทั้งแบบดั้งเดิมและแบบใหม่ก็จะมี การนำเสนอที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ไม่เน้นแค่ข่าวสาร แต่ยังให้ความสำคัญกับข้อมูล และเนื้อหาสาระทั่วไป ซึ่งอยู่บนพื้นฐานข้อเท็จจริงที่มีความน่าสนใจ ประเด็นสำคัญในยุคข่าวสารที่หลากหลายที่มา เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยนี้ผู้รับข่าวสารที่สนใจข้อมูลข่าวสารในปัจจุบันที่สามารถใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนได้หลากหลายจากการเข้าถึงหรือแม้แต่การที่สามารถเป็นผู้ผลิตสื่อได้ด้วยตนเอง ภายใต้กรอบจรรยาบรรณสื่อที่ถูกต้องและตระหนักรู้เท่าทันก็สามารถที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทางการสื่อสารมวลชนของประเทศไทยได้ต่อไป

สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังงานวิจัยเสรีจลิน

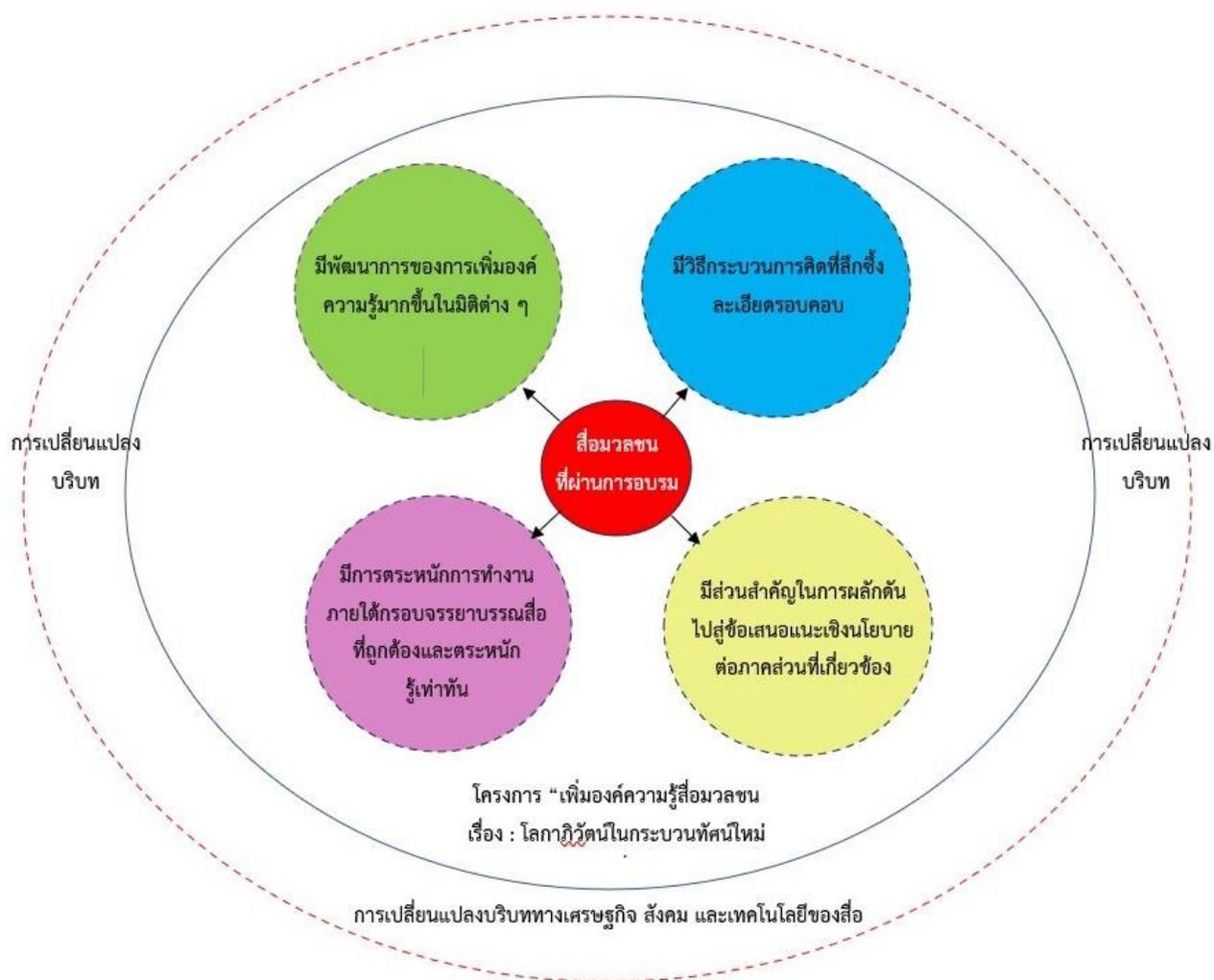
จากผลการศึกษาโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายหลังงานวิจัยเสรีจลิน ได้ดังนี้

ก่อนวิจัย (ข้อมูลที่ปรากฏจริง)	หลังวิจัย (ข้อมูลคาดการณ์)	หลังวิจัย (เกิดขึ้นจริง)
สื่อมวลชนไทยยังขาดความตระหนักรู้ของความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้น ทั้งความผันแปรของภูมิรัฐศาสตร์ การแข่งขันทางการค้า วิกฤตพลังงาน อาหาร ภาวะโลกร้อน ซึ่งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมาก รวมถึงการที่ต้องอาศัยแหล่งข่าวจากสำนักข่าวต่างประเทศเท่านั้น ทำให้การรายงานข่าวยังขาดความถูกต้องครบถ้วน รอบด้าน ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคข่าวสารได้รับ	ทำให้สื่อมวลชนไทยและผู้แทนหน่วยงาน ได้รับข้อมูลข่าวสารและแหล่งข่าวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการอบรมนี้ได้มีโอกาสรับฟัง ซักถาม แลกเปลี่ยนความรู้ จากวิทยากร และผู้เข้ารับการอบรมอื่น ซึ่งไม่ใช่แค่ในแวดวงสื่อมวลชน แต่มาจากหลายองค์กร หลายหน่วยงาน การศึกษาดูงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมถึงการจัดทำรายงานกลุ่มเพื่อร่วมกัน	สื่อมวลชนและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าอบรม ได้มีพัฒนาการของการเพิ่มองค์ความรู้มากขึ้นในมิติต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด โดยมีวิถีกระบวนการคิดที่ลึกซึ้งละเอียดรอบคอบ ไม่ถูกควบคุมโดยระบบ ทำและสะท้อนความสำเร็จที่ประเด็นต่าง ๆ ภายใต้กรอบจริยธรรมสื่อมวลชน สมควรจะถูกผลักดันไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ความสำคัญของสื่อมวลชนผู้เป็น

ข้อมูล หรือข่าวไม่ครบถ้วน รอบด้าน ทั้งที่ความเปลี่ยนแปลงนี้มีผลสำคัญ ยิ่งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของทุกคน	ออกแบบการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้ น่าสนใจและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร ได้รับประโยชน์ตามมามากยิ่งขึ้น ทั้งความครบถ้วน ถูกต้อง รอบด้าน	กระบอกเสียงสำคัญที่สะท้อนปัญหาต่างๆ ของสังคมในมิติต่าง ๆ ที่จะเป็ความหวังที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทยต่อไป
---	---	--

แนวทางในการนำผลการศึกษาไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประเด็นสำคัญจากผลลัพธ์ของโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ขงสื่อ” ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นภายหลังจากงานวิจัยเสร็จสิ้น หรือเมื่อผลงานวิจัยถูกนำไปใช้ ทำให้สื่อมวลชนไทยได้รับข้อมูล ข่าวสาร และแหล่งข่าวเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการจัดทำรายงานกลุ่มเพื่อร่วมกันออกแบบการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบโลกที่เปลี่ยนแปลงไปให้น่าสนใจและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร ได้รับประโยชน์ตามมามากยิ่งขึ้น ทั้งความครบถ้วน ถูกต้อง รอบด้าน นั้นสรุปได้ว่า สื่อมวลชนและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าอบรมทั้ง 31 คน มีพัฒนาการของการเพิ่มองค์ความรู้มากขึ้นในมิติต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด สิ่งสำคัญที่สะท้อนออกมาคือผลงานรายงานกลุ่มที่ร่วมกันออกแบบการสื่อสารเกี่ยวกับระเบียบโลกในประเด็นสำคัญที่ตนเองสนใจ มีวิถีกระบวนการคิดที่ลึกซึ้ง ละเอียดรอบคอบ ไม่ถูกควบคุมโดยระบบ ทำให้ผลงานที่นำเสนอทั้งหมด 5 ชิ้นสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร และสะท้อนความสำเร็จที่ประเด็นต่าง ๆ สมควรจะถูกผลักดันไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ภายใต้การเปลี่ยนแปลงบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีของสื่อ พิจารณาได้จากภาพที่ 3 ซึ่งถือเป็นเพียงก้าวเล็ก ๆ ในการจุดประกาย สำหรับการพัฒนาสื่อมวลชนในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) สองหน่วยงานหลักที่เป็นผู้เล็งเห็นถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นนี้ ได้พิจารณาถึงความสำคัญขงสื่อมวลชนผู้เป็นกระบอกเสียงสำคัญที่สะท้อนปัญหาต่าง ๆ ของสังคมในมิติต่าง ๆ ที่จะเป็ความหวังที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากการอบรม "โครงการเพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ" เป็นการจัดครั้งแรก ดังนั้นรูปแบบจึงเน้นการจัดอบรม สัมมนา มากกว่า 80% ของกิจกรรมทั้งหมด แต่จากข้อเสนอแนะของผู้เข้าอบรม และกรรมการหลักสูตร พบว่า หากมีการอบรมครั้งต่อไป อยากให้ปรับวิธีการบรรยายให้เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมระหว่างวิทยากรและผู้เข้าอบรม เน้นการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และต่อยอดประเด็นจากหัวข้อหลัก จะทำให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบมีส่วนร่วมได้มากขึ้น
2. การเก็บข้อมูลสำหรับการอบรมครั้งนี้ มีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งเน้นการวิจัยเชิง

คุณภาพเป็นหลัก ดังนั้น หากมีการจัดอบรมและเก็บข้อมูลการวิจัยในลักษณะนี้อีก ควรมีการใช้การวิจัยแบบผสมผสานวิธี เพื่อให้สามารถวัดประสิทธิภาพของผู้เข้าอบรมที่เพิ่มขึ้นเป็นตัวเลขให้ได้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. ในส่วนของการออกแบบหลักสูตร ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับประเด็นหัวข้อในการอบรม เนื่องจาก บางประเด็นบางหัวข้อของการบรรยายซ้ำซ้อนกัน ทำให้เนื้อหาใกล้เคียงกันมากเกินไป ดังนั้น หลักสูตรฯ จึงควรแบ่งประเด็นสำคัญส่วนต่าง ๆ ให้มีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังควรเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับข้อปฏิบัติของสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความรู้ที่สื่อควรทำอะไรในยุคภูมิรัฐศาสตร์โลกสมัยใหม่ จะช่วยส่งเสริมศักยภาพการทำงานของสื่อภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไปได้ดี

4. ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับรูปแบบการในการจัดศึกษาดูงาน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคนั้น มีเวลาน้อยเกินไปเนื่องจากงบประมาณที่จำกัด ทำให้กระบวนการ เรียนรู้ ศึกษาดูงานทำได้อย่างไม่เต็มที่ ดังนั้น ในโอกาสหน้าหากมีการอบรมครั้งต่อไป ควรปรับปรุงงบประมาณเพิ่มเติมให้การศึกษาดูงานส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และได้ประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การจัดรูปแบบการสัมมนาและการแบ่งเวลาให้ผู้อบรม ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหัวข้อรายงานกลุ่ม เพื่อระดมความเห็นกลุ่ม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนสะท้อนและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยที่หลักสูตรควรแบ่งเวลาสั้น ๆ ในการทำงานกลุ่ม หรือมีเวลาแลกเปลี่ยนการทำงานระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกลุ่ม รวมถึงการพิจารณาอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีความพร้อมและให้เวลาในการให้คำแนะนำอย่างเป็นทางการ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของรายงานกลุ่มต่อไป

6. เนื่องจากการจัดกิจกรรมครั้งนี้ พัฒนาขึ้นในรูปแบบของกิจกรรมที่ เน้นการให้ความรู้ผ่านการอบรม มากกว่ามุ่งเน้นการวิจัย ดังนั้น นั้นในโอกาสต่อไปจึงควรกำหนดขอบเขตของโครงการ ตลอดจนรูปแบบวิธีวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ชัดเจน เพื่อให้ผลการศึกษาและผลที่ได้การอบรม มีความสอดคล้องกันตามการวัดผลและได้ประสิทธิผลสูงสุดตามตามความนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อสารศึกษาไทย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2556). สื่อสารมวลชน:ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และนิคม ชัยขุนพล. (2555). คู่มือสื่อใหม่ศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤติยา รุจิโชค. (2553). กระบวนการทำข่าวของนักข่าวสำนักข่าวต่างประเทศในประเทศไทย ต่อกรณีวิกฤติการณ์การเมืองไทย พ.ศ.2552-2553. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์/กรุงเทพฯ
- ขจรยุทธ ต่อทรัพย์สิน. (2554). อิทธิพลของสื่อสารมวลชนที่มีผลกระทบต่อกระบวนการงานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติวิทยาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จักร์กฤษ เพิ่มพูล. (2557). “จริยธรรมสื่อในยุคคอนเวอร์เจนซ์”. ใน สุदारัตน์ ดิษยวรรธนะ จันทราววัฒนากุล และจักร์กฤษ เพิ่มพูล. (บรรณาธิการ). (2557). หลักและแนวคิดวารสารศาสตร์คอนเวอร์เจนซ์. กรุงเทพฯ : สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- จักร์กฤษ เพิ่มพูล. (2561). จริยธรรมสื่อ จรรยาบรรณสื่อสารมวลชน. จาก https://www.thaiail.com/ethics/ethics_reporter.htm สืบค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2567
- ณัชชา พัฒนะนุกิจ. (2560). สื่อมวลชนกับจริยธรรมและจรรยาบรรณในยุคโซเชียลมีเดีย (Social Media) ใน สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ <https://www.presscouncil.or.th/ethics/4280> สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2567.
- ณัฐพล สมุทเสนีโต. (2567). สัมภาษณ์เชิงลึก. 4 กุมภาพันธ์ 2567.
- ณัฐยา เมืองแมน. (2567). สัมภาษณ์เชิงลึก. 4 กุมภาพันธ์ 2567.
- เทียนทิพย์ เดียวกี. (2559). จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อในการนำข่าว ยุคดิจิทัล. วารสารการสื่อสารและการจัดการนิต้า. 2(2), 125–143.
- เนาวรัตน์ เสือสอาด. (2567). สัมภาษณ์เชิงลึก. 4 กุมภาพันธ์ 2567.
- บรรยงค์ สุวรรณผ่อง. (2550). “จิตสำนึกสาธารณะ”. การใช้เสรีภาพกับความรับผิดชอบของสื่อมวลชนไทย

ท่ามกลางวิกฤตประเทศ. หนังสือครบรอบ 10 ปีสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. : 21-25.

ประกายกาวิล ศรีจินดา. (2565). ก้าวใหม่ของการเรียนรู้จริยธรรมสื่อมวลชนกับการพัฒนาศักยภาพผู้สอนด้วยการเปลี่ยนแปลงจากภายใน. วารสารสภาการสื่อสารมวลชนแห่งชาติเนื่องในวาระครบรอบ 25 ปี : จริยธรรมและคุณค่าวารสารศาสตร์ยุคใหม่. 12(2). 20-25.

ปิติ ศรีแสงงาม. (2565). ไทยในระเบียบโลกใหม่ = Amidst the new world order. กรุงเทพฯ : มติชน.

ปัทมาวดี โพชนุกูล. (2567). เอกสารสรุปปิดโครงการอบรม. ในการปัจฉิมนิเทศโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ”. วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567. โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร.

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

พวงชมพู ไชยอาลา แสงรุ่งเรืองโรจน์. (2554). อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานของสื่อมวลชนท้องถิ่น. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 3, 111-118.

พิรงรอง รามสูต รณชนันท์. (2550). รายงานวิจัยโครงการสถานภาพสิทธิการสื่อสารในประเทศไทย : การสื่อสารในมณฑลสาธารณะ. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์. (2566). ในการปฐมนิเทศโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ”. วันที่ 19 พฤศจิกายน 2566. โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร.

พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์. (2567). ในการปัจฉิมนิเทศโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ”. วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567. โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร.

พีระ จิระโสภณ. (2551). ปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 10. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรพล เพชรสุทธิ. (2567). สัมภาษณ์เชิงลึก. 4 กุมภาพันธ์ 2567.

วีระพันธ์ โทม์ปัญญา. (2567). สัมภาษณ์เชิงลึก. 4 กุมภาพันธ์ 2567.

หนึ่งฤทัย ขอผลกลาง และคณะฯ (2545). บทบาทของสื่อมวลชนไทยต่อการสร้างและถ่ายทอดวัฒนธรรมในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

ศิดาพัคตร์ ศักดิ์บุญญารัตน์. (2567). สัมภาษณ์เชิงลึก. 4 กุมภาพันธ์ 2567.

ศุภนิตย์ วงศ์ทางสวัสดิ์. (2552,มกราคม-มีนาคม). นักข่าวพลเมืองผู้พลิกโฉมหน้าโลกของงานข่าว. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 29(1): 252-263.

สมสุข หินวิมาน. (2557). เอกสารประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษาชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สกุลศรี ศรีสารคาม. (2555). สื่อสังคม (Social Media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สุรสิทธิ์ วิทย์รัฐ.(2559). “สื่อมีอาชีพกับสื่อสมัครเล่น : มุมมองนักวิชาการ”. สื่อมีอาชีพในสงครามยุคออนไลน์. หนังสือครบรอบ 19 ปีสภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. กรุงเทพฯ : สภากาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. : 9-10.

อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี และพงศ์ภัทร อนุมติราชกิจ. (2554). ผลกระทบของสื่อต่อวิกฤติชาติ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 31(4) , 69-84.

เอกพล เขียรถาวร และฐิติชัย อัญญาวัชร. (2557). “ภูมิทัศน์สื่อคอนเวอร์เจนซ์”. ใน สุदारัตน์ ดิษยวรรณะ จันทรวัฒน์กุล และจักรกฤษ เพิ่มพูล. (บรรณาธิการ). (2557). หลักและแนวคืดวารสารศาสตร์คอนเวอร์เจนซ์ (Principles of Convergence Journalism). กรุงเทพฯ : สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. (2550). สื่อสารมวลชนเบื้องต้น : สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Brooks, Brian S. and Pinson James L. (2009). The Art of Editing in the Age of Convergence. U.S.A. : Pearson Education, Inc.

Campbell, A. J.. (1999). Self-Regulation and the Media Federal Communications Law. 51(3), Article 11. Available at: <http://www.repository.law.indiana.edu/fclj/vol51/iss3/11>.

Cohen, B.C. (1963) The Press and Foreign Policy. Princeton University Press, Princeton,
Lievrouw, Leah A. and Livingstone, Sonia. (Editor). (2006). The Handbook of New Media. (Updated Student Edition). London : Sage Publications.

Littlejohn, S. W. (1999). Theories of Human Communication. CA :Wadsworth Publishing Company.

McBride, Kelly. and Rosenstiel, Tom. (Editors). (2014). The New Ethics of Journalism : Principles for the 21st Century. Los Angeles. U.S.A. : Sage Publications. Inc. and CQ Press.

Mccombs, M.E. and Shaw, D.L. (1972) The Agenda-Setting Function of Mass Media. Public Relations Review, 3, 176-187.

Straubhaar, Joseph. and Larose, Robert. (2004). Media Now : Understanding Media, Culture, and Technology. (4th Edition). U.S.A. : Wadsworth.

Ward, Stephen J. A. “Digital Media Ethics”. สืบค้นได้จาก https://ethics.journalism.wisc.edu/resources/digital_media_ethics. (เมื่อ 23 สิงหาคม 2566).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

เอกสารอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

Certificate of Approval

Certificate Number: COA. 2-007/2024

This research proposal was already considered by Suan Sunandha Rajabhat University Ethics Committee. Ethics Committee agreed to implementation of the proposal of this research without review by Suan Sunandha Rajabhat University Ethics Committee.

Protocol Title: Project of Globalization in the New Paradigm of Media

Study Code: 67-067-2-2

Institution: Suan Sunandha Rajabhat University

Principal Investigation: Prakaikavin Srijinda

Document Reviewed

1. Protocol	version 2/20/2024
2. Patient Information and informed consent form	version 2/20/2024
3. Data Collection Form	version 2/20/2024
4. Research Budget	version 2/20/2024
5. Researcher's CV	version 2/20/2024
6. Other (if any)	

Sign.....

(Assoc.Prof.Yothin Sawangdee)

Chairman of Ethics Committee Panel 2

Certificate Number: COA. 2-007/2024

Approval Date: 2/20/2024

Expiry Date: 2/20/2025

ภาคผนวก ข.

เอกสารแสดงความยินยอมการร่วมอบรมของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย

	คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Suan Sunandha Rajabhat University Ethics Committee	AP01-2
	แบบชี้แจงอาสาสมัครและแบบยินยอมอาสาสมัคร	10.9.2020

เนื่องด้วย ข้าพเจ้า (ระบุชื่อ-นามสกุล) ผศ.ดร.ประกายกาวีล ศรีจินดา กำลังดำเนินการวิจัย เรื่อง (ระบุชื่อ) โครงการเพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชน เรื่อง “โลกาภิวัตน์ในกระบวนการทัศน์ใหม่ของสื่อ” เพื่อพัฒนาความสามารถของสื่อมวลชนไทยในการรายงานและวิเคราะห์ข่าว ความเคลื่อนไหวในมุมมองต่างๆ ของระเบียบโลกได้อย่างถูกต้อง รอบด้าน และเป็นไปตามหลักจริยธรรมสื่อมวลชน อันเป็นประโยชน์ทำให้สื่อมวลชนไทยได้รับข้อมูล ข่าวสาร และแหล่งข่าวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร ได้รับประโยชน์ตามสมควรมากยิ่งขึ้น ทั้งความครบถ้วน ถูกต้อง รอบด้าน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านหรือผู้เกี่ยวข้องในการปกครองของท่านให้ความยินยอม พร้อมทั้งให้ความร่วมมือ เป็นอาสาสมัครฯ ที่อาจต้องมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือเข้าร่วมกิจกรรม ดำเนินงาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เพราะข้อมูลและการมีส่วนร่วมในการวิจัยจากท่านหรือผู้เกี่ยวข้องในการปกครองของท่าน มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บและรักษาข้อมูลทั้งหมดไว้เป็นความลับ โดยผลการวิจัยจะนำเสนอในลักษณะของภาพรวมที่ไม่มีการระบุชื่อ ตลอดจนข้อมูลส่วนตัว กล่าวคือ การให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการให้ข้อมูล ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรมดำเนินงาน จะไม่นำไปสู่ผลกระทบใด ๆ ต่อท่านหรือผู้เกี่ยวข้องในการปกครองของท่าน ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ การปฏิบัติงาน การรักษาพยาบาลอันพึงได้รับตามสิทธิ์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคตในกรณีที่ท่านเป็นผู้ป่วย อนึ่ง ถ้าท่านเป็นนักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา การให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ จะไม่มีผลต่อการเรียนและการศึกษา

ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความยินยอมและให้ความร่วมมือจากท่าน ในกรณีที่ท่านมีข้อสงสัยเกี่ยวกับงานวิจัยนี้ โปรดติดต่อได้ที่ข้าพเจ้าตามที่อยู่ ณ 16/138 ม.คณาสิริ ศาลายา ต.ศาลากลาง อ.สำเร็จพัฒนา อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130 หมายเลขโทรศัพท์ 0909155500. นอกจากนี้ หากท่านมีปัญหาสงสัยเกี่ยวกับสิทธิของท่านขณะเข้าร่วมการวิจัย และต้องการทราบข้อมูลที่ละเอียดเพิ่มเติม ท่านสามารถติดต่อได้ที่ “คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา สำนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารศศิพงษ์ประไพ เลขที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถนนอุทองนอก แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 หมายเลขโทรศัพท์ 02-1601341 หรือหมายเลขโทรศัพท์มือถือ 080-572-2715 หรือ email ird_ssrui@ssru.ac.th”

ลงชื่อ

(ผศ.ดร.ประกายกาวีล ศรีจินดา)

ผู้วิจัย

SSRUEC: Respect for person, Beneficence and Justice

รูปถ่าย
ขนาด 2 นิ้ว

ใบสมัครเข้ารับการอบรม

โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ”

Project of Globalization in the new paradigm of media

1. ประวัติส่วนตัว

ชื่อ (นาย / นาง / นางสาว / ยศ.....)นามสกุล.....

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) ตามหนังสือเดินทาง

หมายเลขบัตรประชาชน.....

หมายเลขหนังสือเดินทาง.....

ชื่อเล่น.....เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

วัน / เดือน / ปีเกิด.....ศาสนา.....อายุ.....ปี

สถานภาพ โสด สมรส ไม่สมรส หย่า

ที่อยู่ปัจจุบัน.....อาคาร/หมู่บ้าน.....ซอย.....

ถนน.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

(บ้าน).....มือถือ.....

E-Mail address (กรุณาระบุ).....

Facebook (กรุณาระบุ).....

Line ID (กรุณาระบุ).....Twitter (กรุณาระบุ).....

ขนาดเสื้อโปโล S (38) M (40) L (42)
 XL (44) 2XL (46) 3XL (48)

หมายเลขทะเบียนรถ..... (กรณีที่ท่านประสงค์จะนำรถยนต์มาจอดในวันที่เรียน)

2. สถานที่ทำงาน

ชื่อหน่วยงาน(ภาษาไทย).....

ชื่อหน่วยงาน(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งปัจจุบัน.....

ตำแหน่ง (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ เลขที่..... อาคาร..... ซอย.....

ถนน..... แขวง/ตำบล..... เขต/ อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ (ที่ทำงาน)..... โทรสาร.....

3. ข้อมูลทั่วไป

โรคประจำตัว..... หมู่อุบัติ..... อาหารที่ไม่รับประทาน.....

งานอดิเรก / กีฬาที่ชอบ..... ความสามารถพิเศษ.....

4. ประวัติการศึกษา

ระดับ	คุณวุฒิ	สถาบันการศึกษา	วิชาเอก
มัธยมศึกษา/ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
ปริญญาตรี

ปริญญาโท
ปริญญาเอก
อื่นๆ

5. ประวัติการอบรม (การอบรม/ดูงาน โปรตระบุชื่อหลักสูตรและหน่วยงานที่จัด)

1.หน่วยงานที่จัด.....
2.หน่วยงานที่จัด.....
3.หน่วยงานที่จัด.....

6. ในระหว่างวันอาทิตย์ที่ 19 พฤศจิกายน 2566 – วันอาทิตย์ที่ 18 กุมภาพันธ์ 2567 ท่านอยู่ระหว่างการอบรม ในหลักสูตรอื่น มีหรือไม่ หากมีโปรดระบุรายละเอียดหลักสูตร และหน่วยงานที่จัดอบรม

.....
.....
.....

(ทางสภาการสื่อมวลชนฯ ขอสงวนสิทธิ์ ไม่พิจารณาผู้ที่เข้ารับการอบรมในหลักสูตรอื่นใดหลักสูตรหนึ่ง ในช่วงเวลาเดียวกัน หากทราบในภายหลังจะถูกตัดสิทธิ์การอบรมทันที)

9. การศึกษาดูงาน

การอบรมโครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาวีทัศน์ในกระบวนการทัศน์ใหม่ของสื่อ” กำหนดการศึกษาดูงาน 2 ครั้ง ประกอบด้วย

1. การศึกษาดูงานในกรุงเทพฯ วันอังคารที่ 9 มกราคม 2567
 - 1.1. การศึกษาดูงานช่วงเช้า ณ กระทรวงการต่างประเทศ
 - 1.2. การศึกษาดูงานช่วงบ่าย ณ องค์การสหประชาชาติ
2. การศึกษาดูงานส่วนภูมิภาค ครั้งที่ 1 (2 วัน 1 คืน) วันศุกร์ที่ 26 – วันเสาร์ที่ 27 มกราคม

2567

10. การเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้สมัครเข้าร่วมการอบรมในโครงการนี้ ต้องสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการปฐมนิเทศ ในวันอาทิตย์ที่ 19 พฤศจิกายน 2566 เวลา 09.00 - 16.00 น. ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ ได้ (หากไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมนี้ได้ สภาการสื่อมวลชนฯ ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาไม่รับเข้าร่วมอบรมในโครงการนี้)

11. เงื่อนไขการอบรม

11.1. การจัดทำรายงานกลุ่มเป็นเงื่อนไขสำคัญเพื่อประเมินผ่านการอบรม หากผู้เข้าอบรมไม่ร่วมจัดทำรายงานตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด จะถูกตัดสิทธิ์การอบรมและส่งผลต่อการพิจารณาจัดส่งผู้เข้าอบรมในสังกัดหน่วยงานหรือองค์กรนั้น ๆ ในหลักสูตรถัดไป

11.2. คุณสมบัติผู้เข้าอบรมหากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด เมื่อตรวจพบในภายหลังจะถูกตัดสิทธิ์การอบรมทันที

11.3. ผู้เข้าอบรมจะต้องมีเวลาในการเข้าร่วมอบรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ของเวลาเรียนทั้งหมด

ข้าพเจ้าได้รับทราบเงื่อนไขของโครงการแล้ว ทั้งนี้ ข้าพเจ้ายินยอมที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนด รวมทั้งเงื่อนไขของหลักสูตรทุกประการ และข้าพเจ้ามีความประสงค์ที่จะเข้ารับการอบรม โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาวัดนี้ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ” ในครั้งนี้ด้วย

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

(.....)

...../...../.....

เอกสารที่ต้องแนบมาพร้อมใบสมัคร

1. รูปถ่ายขนาด 2 นิ้ว จำนวน 2 รูป ติดในใบสมัคร 1 รูป และแนบพร้อมใบสมัครเข้ารับการอบรมอีก 1 รูป
2. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรข้าราชการ พร้อมรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน 1 ฉบับ
3. หนังสือรับรองของหัวหน้าหน่วยงาน 1 ฉบับ (หากส่งใบสมัครทางอีเมล ต้องสแกนเอกสารส่งด้วย)

กรุณาส่งกลับ

ไปรษณีย์ : สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (สำนักงานชั่วคราว)

เลขที่ 219 ห้องบุษบงกช ซี โรงแรมรอยัลริเวอร์ ซอยจรัญสนิทวงศ์ 66/1

ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวง-เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร 10700

อีเมล : npct.thai@gmail.com โดยใช้ชื่อหัวข้อว่า **สมัครอบรม โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้**

สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาวัดันในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ”

ประสานงานติดต่อ : นางสาวไฉฉฐษา อมรัตน์สีห์ โทร. 08 8255 3434, 09 4429 0444

นางสาวอรณิชา อยู่ศิริ โทร. 08 6422 8855, 09 6235 5945

หนังสือรับรองของหัวหน้าหน่วยงานของผู้สมัคร

ข้าพเจ้า.....ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน.....

ผู้บังคับบัญชาของ.....ผู้สมัครเข้ารับการ

อบรม ใน โครงการ “เพิ่มองค์ความรู้สื่อมวลชนเรื่อง : โลกาภิวัตน์ในกระบวนทัศน์ใหม่ของสื่อ”

เข้าใจในเงื่อนไขการอบรมตามหลักสูตร และขอรับรองต่อ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติว่า

หน่วยงานต้นสังกัดได้ยินยอมและสนับสนุนให้ผู้สมัครตามรายชื่อข้างต้น เข้ารับการอบรมและเข้า

ร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรตลอดระยะเวลาของการอบรมในครั้งนี้

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

หมายเหตุ : ผู้รับรองจะต้องเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติ ให้เข้ารับการอบรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร

ภาคผนวก ค.

รายการหัวข้ออบรม และวิทยากร

หมวดที่ 1 การเมืองและความมั่นคงโลก ประกอบด้วย

1.1 ภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลก

ความหมาย ความสำคัญของภูมิรัฐศาสตร์การเมืองโลก ความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลง รวมถึงความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์การเมืองในระดับโลก เศรษฐกิจ การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในปัจจุบัน การแบ่งขั้วที่มีผลต่อความสัมพันธ์ในเชิงเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศในระดับโลก

วิทยากร : รศ.ดร.จิตติภัทร พูนขำ รองคณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1.2 การเมืองและความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจ

การเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับพลวัตของภูมิรัฐศาสตร์ ในประเด็นที่เกี่ยวกับการเมืองและความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจของโลก ที่อยู่ในกระแสสังคมปัจจุบัน

วิทยากร : ผศ.ดร.จิราพร ร่วมพงษ์พัฒนะ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ดร.อาร์ม ตั้งนิรันดร คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 สงครามรัสเซีย-ยูเครน กับผลกระทบต่ออำนาจทางการเมืองโลก

การเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับผลกระทบต่ออำนาจการเมืองโลกที่มีผลจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน ความสัมพันธ์ระหว่างสหภาพยุโรป (EU) ในด้านต่าง ๆ มนุษยธรรม รวมไปถึงประเทศ Tier 2 ที่ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และการค้าความร่วมมือทางการเงิน และความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ

วิทยากร : รศ.ดร.ณัฐนันท์ คุณมาศ ผู้อำนวยการศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร.อดุลย์ กำไลทอง ที่ปรึกษา นักวิชาการอิสระ และอาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ด้านรัสเซียศึกษา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ด้านรัสเซียศึกษา เขียนตำราให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ด้านการต่างประเทศของไทย-รัสเซีย

1.4 การเมืองและความมั่นคงในประเทศโลกซีกใต้และภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

ความสำคัญ และพัฒนาการด้านการเมืองและความมั่นคง ลักษณะทางสังคมที่มีผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศโลกซีกใต้ ภาพรวมของสถานการณ์ด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก ความร่วมมือด้านความมั่นคง เศรษฐกิจและการเมืองของโลก ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก

ของประเทศต่าง ๆ อาทิ ญี่ปุ่น อินเดีย ออสเตรเลีย รวมถึงความท้าทายของแนวคิดอินโดแปซิฟิก มุมมองท่าทีของ ไทยในการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้อง

วิทยากร : ร.ต.เสกสรร อานันทศิริเกียรติ ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ สมาคมไทยคดีศึกษาแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (KATS)

1.5 แนวโน้มสื่อโลก และความท้าทายภายใต้ความเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ทางไซเบอร์

การเสวนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวโน้มสื่อโลกและความท้าทายที่เกิดขึ้น ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ โดยเน้นมิติของภูมิรัฐศาสตร์ทางไซเบอร์ (Cyber Geopolitics) ที่ถือเป็น แนวรบใหม่ระหว่างประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โลกยุคหลังสถานการณ์การแพร่ระบาด Covid-19 อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ชุดข้อมูลมหภาค (Big Data) เป็นต้น

วิทยากร : นายกวี จงกิจถาวร คอลัมนิสต์อิสระ, กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ, นางสาวปรางค์ทิพย์ ดาวเรือง สื่อมวลชนและนักวิจัยอิสระ สมาชิกเครือข่ายผู้สื่อข่าวสืบสวนสอบสวนนานาชาติ (International Consortium of Investigative Journalists: ICIJ)

หมวดที่ 2 เศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ ประกอบด้วย

2.1 ภูมิเศรษฐศาสตร์โลกยุคปัจจุบัน

ความหมาย ความสำคัญของภูมิเศรษฐศาสตร์ ภาพรวมเกี่ยวกับเศรษฐกิจโลก สถานการณ์ร่วมสมัยที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก เศรษฐกิจ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิจในการสนับสนุนส่งเสริมและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศรวมทั้งสร้างผลกระทบต่อการดำเนินการด้านเศรษฐกิจของชาติต่าง ๆ ในระดับโลก

วิทยากร : ดร. กิริฎา เภาพิจิตร ผู้อำนวยการวิจัยนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการพัฒนา และผู้อำนวยการโครงการวิเคราะห์เศรษฐกิจเชิงลึก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI)

2.2 ซอฟต์แวร์เวอร์กับพลังอำนาจทางวัฒนธรรม

ความหมาย ความสำคัญของซอฟต์แวร์เวอร์กับปรากฏการณ์ทางสังคมของโลก ปฏิบัติการทางวัฒนธรรม และแนวทางในการผลักดันซอฟต์แวร์เวอร์ที่มีผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับโลก

วิทยากร : ศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.3 เทคโนโลยี และนวัตกรรม เปลี่ยนโลก?

วิวัฒนาการ และความสำคัญของสงครามการค้าในโลกดิจิทัล ที่มีผลกับความท้าทายในมิติต่าง ๆ อาทิ ด้านการค้า ความมั่นคง ความปลอดภัยทางไซเบอร์ และความมั่นคงของประเทศในยุคดิจิทัล

วิทยากร : ดร.พิเชฐ ดุรงคเวโรจน์ ประธานกรรมการหลักสูตร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ

2.4 ไทยกับระบบเศรษฐกิจพหุภาคีในระบบโลก

ความสำคัญของ ระบบการค้าระหว่างประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบพหุภาคี เช่น องค์การการค้าโลก WTO ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิก เขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นต้น โดยเน้น ยุทธศาสตร์การเจรจาการค้าของไทยกับระบบเศรษฐกิจพหุภาคีในระบบโลก

วิทยากร : ดร.กอบศักดิ์ ภูตระกูล ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ

หมวดที่ 3 วิกฤตพลังงาน อาหารและภาวะโลกร้อน ประกอบด้วย

3.1 วิกฤตพลังงานโลก

การเสวนา เกี่ยวกับวิกฤตพลังงานโลก ในมิติต่าง ๆ ทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ รวมถึงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริโภคที่ยั่งยืน

วิทยากร : นายวิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ ผู้อำนวยการเครือข่ายพลังงานเพื่อนิวเคลียร์ในลุ่มน้ำโขง (MEE Net) และเลขาธิการมูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ , นางชื่นชม สว่างราตรี กริเชน นักวิจัยอิสระด้านพลังงาน

3.2 โอกาสและแนวโน้มการขาดแคลนอาหารในโลกอนาคต

สถานการณ์วิกฤตอาหารโลก (Global Food Crisis) ที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลพวงจากสงครามรัสเซีย-ยูเครน รวมถึงตัวแปรอื่น ๆ ที่นำมาสู่ความไม่มั่นคงด้านอาหาร (Food Insecurity)

วิทยากร : ดร.ธมน เล็กปรีชากุล ผู้ประสานงานการพัฒนาด้านการบริหารการข้อมูลสหประชาชาติประจำประเทศไทย

3.3 การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศกับภาวะโลกร้อน

การเสวนา เกี่ยวกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภาวะโลกร้อน ที่ส่งผลต่อมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชีวิต รวมถึงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการรับมือต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

วิทยากร : นางสาวนารีรัตน์ ณะเกษม ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาศักยภาพและเผยแพร่องค์ความรู้ สถาบันวิทยาการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก
นายธรา บัวคำศรี ผู้อำนวยการ กรีนพีซ ประเทศไทย

3.4 SDGs กับการตบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทบาทของไทยกับการตอบสนองต่อความสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในโลก Sustainable Development Goals–SDGs “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ที่สอดคล้องกันใน 3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ในบริบทไทยและสากล

วิทยากร : ดร.เดชรัต สุขกำเนิด ผู้อำนวยการ Think Forward Center

หมวดที่ 4 ประเด็นร่วมสมัยตามสถานการณ์

4.1 ความหลากหลายทางเพศในยุค Multipolar World

ผู้เข้าอบรมเลือกประเด็นทางสังคมที่สนใจ ที่มีความร่วมสมัยและทันต่อสถานการณ์ในขณะนั้น

วิทยากร : คุณนัยนา สุภาพิ่ง ที่ปรึกษามูลนิธิเพื่อสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ

คุณภาคภูมิ พันธรงค์ (ปาหนัน พันธรงค์) ผู้ร่วมก่อตั้งองค์กร Young Pride Club กลุ่มเยาวชนเพื่อความเท่าเทียมทางเพศ

ภาคผนวก ง.

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "ก่อน" การเข้าอบรม

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "หลัง" การเข้าอบรม					

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และขอขอบคุณสำหรับข้อมูลที่ท่านกรุณาให้ความร่วมมือ

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ

ภาคผนวก จ.

แบบประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "ก่อน" การเข้าอบรม

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	5	4	3	2	1
2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา "หลัง" การเข้าอบรม					

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติจะได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการอบรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และขอขอบคุณสำหรับข้อมูลที่ท่านกรุณาให้ความร่วมมือ

สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ

ภาคผนวก ฉ.

รายงานกลุ่มที่ได้จากการพัฒนาสื่อมวลชน

รายงานกลุ่มที่ 1

หัวข้อ ศักยภาพผู้สูงอายุไทยที่ไม่มีวัน...เกษียณ แก่ใจทย์แรงงานไทย

หยุดติกรอวัยทำงาน สร้างทางเลือกหลังเกษียณ

ศักยภาพผู้สูงอายุไทยที่ไม่มีวัน...เกษียณ แก่ใจทย์แรงงานไทย

หยุดตีกรอบวัยทำงาน สร้างทางเลือกหลังเกษียณ

ปัจจุบันปัญหาสังคมผู้สูงอายุ กลายเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกมาพูดคุยอย่างกว้างขวาง แม้แต่ไทยก็กำลังก้าวสู่สังคมสูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และกำลังกลายมาเป็นอีกหนึ่งปัญหาใหญ่ด้วยเช่นกัน

จากข้อมูลของสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือสภาพัฒน์ มีการประเมินว่าอีก 10 ปีข้างหน้า ในปี 2576 ไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-Aged Society) ซึ่งคนวัยทำงานจะลดลงกว่า 3 ล้านคน และถูกแทนที่ด้วยประชากรสูงวัย 1 ใน 4 ประชากรทั้งประเทศ นั้นแสดงให้เห็นถึงสภาวะขาดแคลนแรงงานที่จะเกิดขึ้น ยังไม่นับรวมความเสี่ยงด้านรายได้ของภาครัฐ ที่จัดเก็บภาษีคนวัยทำงานได้น้อยลง แต่ต้องแบกรายจ่ายสวัสดิการดูแลผู้สูงวัยเพิ่มขึ้น จนอาจดับฝันการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของไทยที่จะก้าวไปบนเวทีโลก

สังคมสูงอายุ คืออะไร

ย้อนทำความเข้าใจ “สังคมสูงอายุ” ว่าคืออะไร หากดูจากข้อมูลของ United Nations World Population Ageing ได้ระบุไว้ว่า สังคมผู้สูงอายุ คือ ประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง ที่ไม่สามารถใช้แรงงานตนเองเพื่อสร้างรายได้เลี้ยงตัว ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ทำให้ในสังคมไทยตีกรอบอายุการทำงานจากเกณฑ์อายุนี้ โดย พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญเกษียณเมื่อมีอายุครบ 60 ปี ขณะที่บริษัทเอกชนบางแห่งกำหนดอายุเกษียณเพียง 55 ปีเท่านั้น ทำให้แรงงานที่ควรได้รับรายได้ต้องหยุดการทำงานไปก่อนถึง 5 ปี จนเกิดการขีดเส้นศักยภาพการทำงานที่อ้างอิงตามอายุ มากกว่าตามศักยภาพที่แท้จริง

ลุงอนันต์ วัย 59 ปี คือ หนึ่งในผู้สูงอายุไทยที่ประสบปัญหาการหารายได้เลี้ยงชีพในวัยเกษียณ แม้เคยมีหน้าที่การงานมั่นคงจากการขับรถส่งสินค้า แต่เมื่ออย่างเข้าสู่วัย 50 ปีต้นๆ ไม่สามารถขับรถระยะไกลได้ จึงต้องหันมาประกอบอาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย แต่เมื่ออายุเกิน 55 ปี ก็ถูกปฏิเสธการจ้างงานมาโดยตลอด กลายเป็นคนเร่ร่อนไร้บ้าน จนได้รับโอกาสจากมูลนิธิกระจกเงา เข้ามาทำงานผ่านโครงการจ้างงานซ้ำ ทำให้มีรายได้ประมาณเดือนละ 1 หมื่นบาท และหวังจะเก็บออมเงินเพื่อเป็นทุนในการค้าขาย หลีกเลี่ยงเส้นทางที่จะกลับไปสู่สถานะคนเร่ร่อนเช่นเดิมอีก

แม้อัตราเงินเดือนดังกล่าวจะใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยที่สภาพัฒน์ประเมินว่าผู้สูงอายุหนึ่งคนจะมีการใช้จ่ายประมาณ 11,967 บาท/เดือน หรือราว 143,605 บาท/ปี แต่ในความเป็นจริงผู้สูงอายุกลับต้องจ่ายรายได้เกือบ

ทั้งหมดกว่าร้อยละ 64.8 กับการดูแลปัญหาสุขภาพ ที่ทุกๆปีจะมีการปรับค่ารักษาพยาบาลเพิ่มร้อยละ 5-8 จึงทำให้เหลือค่าใช้จ่ายแทบไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตในด้านอื่นๆ

ปัจจุบันไทยก้าวข้ามเส้นสังคมสูงวัยอย่างเต็มตัวมาตั้งแต่ปี 2566 ด้วยมีผู้สูงอายุประมาณ 13.5 ล้านคน มีสัดส่วนร้อยละ 20.17 จากจำนวนประชากรทั้งหมด 66 ล้านคน และมีมากถึง 2 ใน 3 ที่ไม่มีเงินออม ส่วนที่มีเงินออมมากกว่า 1 ล้านบาทนั้นมีเพียงร้อยละ 5 ของจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด และผู้สูงอายุที่ได้รับสิทธิ 11.20 ล้านคน เข้าถึงสวัสดิการจากรัฐ (เบี้ยผู้สูงอายุ) ใช้เงินงบประมาณราว 71,000 ล้านบาท

และในปีงบประมาณ 2567 ได้ตั้งงบประมาณในส่วนนี้ไว้ที่ 90,000 ล้านบาทและคาดว่าจะต้องใช้งบประมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีแต่หากผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนให้ได้รับโอกาสทำงานโดยไม่มีข้อจำกัดในการกำหนดอายุการทำงาน ก็จะเป็นอีกช่องทางในการลดปัญหาการแบกรายจ่ายสวัสดิการดูแลผู้สูงอายุของภาครัฐได้

คุณลุงรังสรรค์ กังสดาลย์ วัย 62 ปี อดีตเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งองค์กรกำหนดเกณฑ์เกษียณอายุที่ 55 ปี ทั้งที่ศักยภาพทางกายยังสามารถทำงานได้ เหตุเพราะองค์กรมีแผนปรับโครงสร้างเกณฑ์เกษียณอายุ

คุณลุงรังสรรค์ได้ทราบข่าว “อิกีย” ธุรกิจค้าปลีกรายใหญ่จากสวีเดนรับสมัครผู้สูงวัยที่มีศักยภาพกายและใจพร้อมในการทำงาน จึงไม่ลังเลที่จะสมัครงานอีกครั้งในตำแหน่งพนักงานครัว ด้วยนโยบายในการจ้างงานของ “อิกีย” เปิดกว้างสำหรับทุกคนแบบไม่จำกัดอายุ (ยกเว้นแรงงานเด็ก) และไม่จำกัดวุฒิการศึกษา ทำให้คุณลุงรังสรรค์ทำงานที่ “อิกีย” จนเกษียณอายุ 60 ปี จนกระทั่งต่อสัญญาจ้างงานต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันเป็นเวลา 2 ปี ในตำแหน่งพนักงานคลังสินค้า

เปิดแผนไทยเสริมศักยภาพแรงงานผู้สูงอายุ “ติดสังคม ติดบ้าน ก่อนติดเตียง”

นายวรารุช ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลสวัสดิการของผู้สูงอายุ กล่าวถึงแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในด้านอาชีพว่า ที่ผ่านมากกระทรวงทำงานในเชิงรักษาสีทธิ และปกป้องสิทธิของคนกลุ่มนี้ หัวใจสำคัญในการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจและก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ ต้องเร่งสร้างศักยภาพผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐของไทยมีความพยายามนำผู้สูงอายุมาสร้างงานในชุมชน โดยเริ่มต้นด้วยการติดสังคม ติดบ้าน ก่อนติดเตียง คือต้องไม่ให้เกิดเตียงเร็วจนเกินไป ดังนั้นการเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุนั้นสามารถสร้างรายได้ให้กับตนเองได้

โดยในปี 2567 จะเริ่มนำร่องใน 17 จังหวัดก่อน เนื่องจากงบประมาณที่ได้มาไม่สามารถใช้ทั่วประเทศได้ พร้อมทั้งฝึกฝนผู้ที่จะมาบริหารผู้สูงอายุในแต่ละตำบล เพื่อให้เกิดการจ้างงานหลังการอบรม และในปีต่อไปจะมีแผนงานโครงการเพิ่มมากขึ้น

เทียบแนวทางจ้างแรงงานสูงอายุในต่างประเทศ

เมื่อปัญหาผู้สูงอายุเป็นปัญหาระดับสากล แน่แน่นอนว่าหลายประเทศจึงเริ่มดำเนินการแก้ปัญหาที่กันไปบ้างแล้ว โดย Mercer CFA Institute Global Pension Index ได้จัดอันดับประเทศที่มีระบบบำนาญที่ดีที่สุดในโลกพบว่า สวีเดน ติดอันดับ 1 ใน 10 โดยประชาชนสามารถเลือกรับเงินบำนาญผู้สูงอายุ ได้ตั้งแต่อายุ 63 ปี และมีสิทธิตามกฎหมายในการทำงานได้จนถึงอายุ 69 ปี โดยการเกษียณอายุของสวีเดนปัจจุบันเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 65 ปี (Elderly care in Sweden) ยิ่งไปกว่านั้น สวีเดนยังเป็นประเทศที่มีผู้สูงอายุมากกว่า 75 ปี ที่ยังคงทำงานอยู่มากที่สุดในยุโรปอีกด้วย

ขณะที่ เยอรมัน อีกหนึ่งประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับต้นๆ ของโลก กำหนดอายุเกษียณไว้ที่ 65 ปี ซึ่งพยายามจะยืดอายุเกษียณออกไปเป็น 67 ปีให้ได้ภายในปี 2574 และมีบางภาคส่วนแสดงความต้องการให้เกษียณอายุที่ 70 ปี นอกจากนี้เยอรมัน ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุผ่านการออกนโยบาย เช่น การจ่ายเงินบำนาญมากถึง 107,992.56 บาทต่อเดือน

ลองกลับมาดูการจ้างงานผู้สูงวัยในแถบประเทศเอเชีย อย่างสิงคโปร์ก็บ้าง ก็พบว่าเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุ โดยได้ตั้ง “Ministerial on Aging ระบบสวัสดิการผู้สูงอายุ” ส่งเสริมการจ้างงาน สร้างความมั่นคงทางการเงิน โดยผู้สูงอายุ 65-69 ปี รายย่อยละ 47.5 สามารถหางานทำได้และมีอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี 2565 เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 3 จากปี 2562 ขณะเดียวกันผู้สูงอายุ 55-64 ปี มีอัตราการจ้างงานที่ร้อยละ 70.6 ในปี 2565 เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 67.6 ในปี 2562 โดยอุตสาหกรรม 5 อันดับแรกที่พนักงานประจำมีอายุ 65 ปีขึ้นไปในปี 2566 ได้แก่ การขายส่งและการขายปลีก บริการด้านธุรกิจ การขนส่ง ที่พักและบริการอาหาร และการผลิต

สุดท้ายคือประเทศญี่ปุ่น ที่เข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด หรือ Super Aged Society ไปแล้ว ได้ปรับเปลี่ยนนโยบายใหม่จากแนวความคิดแบบการดูแลรายบุคคล (Individual) มาเป็นแบบการดูแลด้วยสังคม (Community) คือให้ชุมชนช่วยกันดูแลผู้สูงอายุ โดยตั้งแต่ปี 2543 รัฐได้เริ่มโครงการประกันสุขภาพระยะยาว หรือ Long-Term Care Insurance (LTCI) เพื่อเสนอทางเลือกการดูแลที่แตกต่างกันให้กับผู้สูงอายุ เช่น การใช้ชีวิตในสถานดูแลแบบช่วยเหลือ การดูแลที่บ้าน และการให้ความช่วยเหลือในการซื้อของ ฯลฯ ด้านการทำงาน

รัฐบาลพยายามเปลี่ยนแนวคิดให้ไปสู่ “การทำงานตลอดชีพ” (lifelong work) เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน รวมถึงเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุมีเงินมากพอสำหรับดูแลตนเองและสามารถดูแลค่ารักษาพยาบาล โดยรัฐได้มีการกำหนดให้จ้างงานจนถึงอายุ 65 ปี ซึ่งในปี 2566 มีบริษัทญี่ปุ่นถึง 40% ให้พนักงานประจำทำงานจนถึงอายุ 70 ปี นับว่าเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่าภายใน 10 ปี

เปิด 6 แนวทางการแก้จนผู้สูงอายุ หากทำงานได้ต้องได้งาน

จากนโยบายการดูแลผู้สูงอายุในหลายประเทศจะเห็นว่าต่างให้ความสำคัญกับศักยภาพของแรงงานมากกว่าตัวเลขอายุที่เพิ่มขึ้น หากผู้สูงอายุยังมีแรง มีกำลังความคิด ความสามารถ ที่ตอบโจทย์การทำงานก็สามารถกลับเข้าสู่ระบบแรงงานได้เช่นเดิม ซึ่งเรื่องนี้ คุณวรต เลิศรัตน์ นักวิจัยนโยบายสาธารณะ 101 PUB ได้เสนอทางออกเชิงนโยบาย ที่รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินคู่ขนานอย่างน้อย 6 เรื่อง ประกอบด้วย

1. สร้างสวัสดิการพัฒนาทักษะแรงงานตลอดชีวิต
2. ให้แรงงานสูงอายุยังมีทักษะเพียงพอทำงานต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ห้ามกำหนดอายุสูงสุดที่สมัครงานได้
4. ให้แรงงานสูงอายุมีโอกาสได้รับพิจารณาเข้าทำงาน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ
5. ให้นายจ้างภาครัฐปรับสภาพการจ้างได้ยืดหยุ่น กำหนดตำแหน่งหน้าที่ เวลาทำงาน และค่าตอบแทนของลูกจ้างให้เหมาะสมกับขีดความสามารถของลูกจ้าง
6. ยกระดับเงินประกันการว่างงานให้เพียงพอทั่วถึง เพื่อเป็นหลักประกันรายได้ในระหว่างที่แรงงานสูงอายุไม่มีงานทำ

โดยคุณวรต ยังให้ความเห็นว่า แม้อายุเกษียณจะถูกแช่แข็งไว้ระดับเดิม แต่คนไทยมีอายุยืนขึ้น โดยอายุขัยคาดเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 43 ปีในปี 2493 เป็น 79 ปีในปี 2564 องค์การสหประชาชาติยังคงคาดการณ์ว่าอายุขัยนี้มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 85 ปีภายในปี 2593 นั่นหมายความว่าคนไทยกำลังมีชีวิตหลังเกษียณยาวนานขึ้น

ดังนั้น ปัญหาสังคมผู้สูงอายุเป็นเรื่องที่ไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หากอัตราการเกิดใหม่ถดถอยลงอย่างมีนัยสำคัญเช่นปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อเล็งเห็นถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตการเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างเกราะกำบังทางเศรษฐกิจ และสังคมที่มั่นคงและแข็งแกร่งตั้งแต่วันนี้คือหน้าที่สำคัญที่ภาครัฐจะต้องเป็นผู้นำที่พร้อมก่อนจะสาย เพราะแรงงานผู้สูงอายุที่มีศักยภาพได้รับโอกาสในการกลับเข้าสู่ระบบแรงงานของไทยจะกลายเป็นพื้นที่เพียงสำคัญที่กลับมาหมุนในระบบเศรษฐกิจและสังคมให้เดินต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ.

รายงานกลุ่มที่ 2

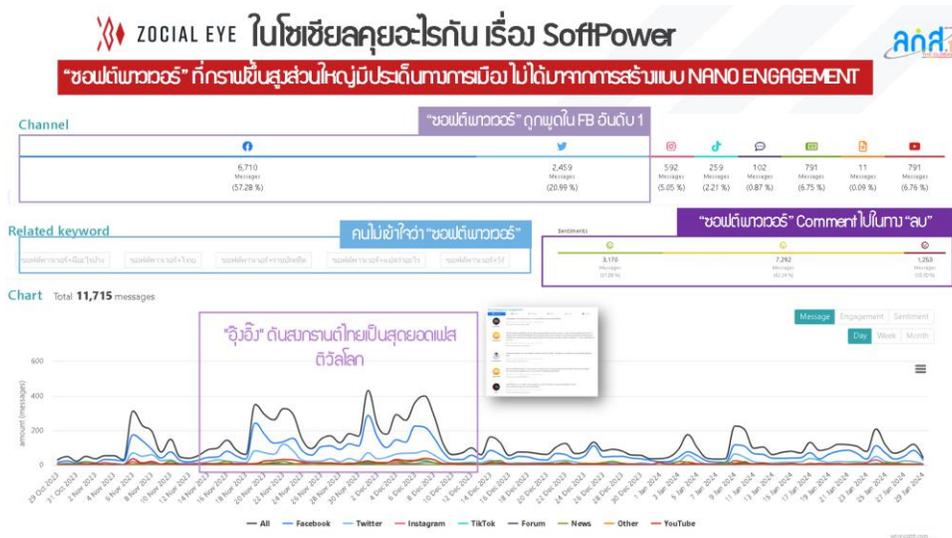
หัวข้อ โอกาสและการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงไทย

โอกาสและการขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์ ผ่านอุตสาหกรรมบันเทิงไทย

1. ประเด็นสำคัญ

ที่ผ่านมา ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ถูกกล่าวถึงในฐานะของหนึ่งในเครื่องมือขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย แต่กลไกสำคัญในกระบวนการขับเคลื่อนซอฟต์พาวเวอร์ ไม่ใช่แค่การกำหนดนโยบายที่เหมาะสมเท่านั้น แต่ต้องมีกลไกที่ผสมผสานกันระหว่าง “ความคิดสร้างสรรค์” และ “เทคโนโลยี” ด้วย

เริ่มต้นตั้งแต่การทำให้เกิด “ระบบนิเวศสร้างสรรค์” ที่เอื้อให้เกิดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และโครงสร้างสังคมที่ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้อย่างอิสระ ไม่ถูกปิดกั้น ที่ทำให้คนไทยกล้าคิด กล้าคิดแปลงจนบความเชื่อ จนเกิดเป็นโมเดลธุรกิจที่สะท้อนภาพลักษณ์ใหม่ของประเทศไทย ต่อยอดต้นทุนวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ ให้พัฒนาทั้งรายได้และคุณภาพชีวิตของผู้คน ที่ทำให้ซอฟต์พาวเวอร์ของไทยไปสู่ระดับโลกได้อย่างแท้จริง

2. ทำไมต้อง ‘Soft Power’ ?

ศาสตราจารย์โจเซฟ ไนย์ (Joseph S. Nye) อาจารย์มหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด ได้อธิบายคำว่า ‘Soft Power’ ไว้ว่า ‘การทูตสาธารณะ (Public Diplomacy)’ คือ เครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการใช้อำนาจการโน้มน้าวใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยเครื่องมือหลักของการทูตสาธารณะ ได้แก่ ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม วิทยุ และโทรทัศน์

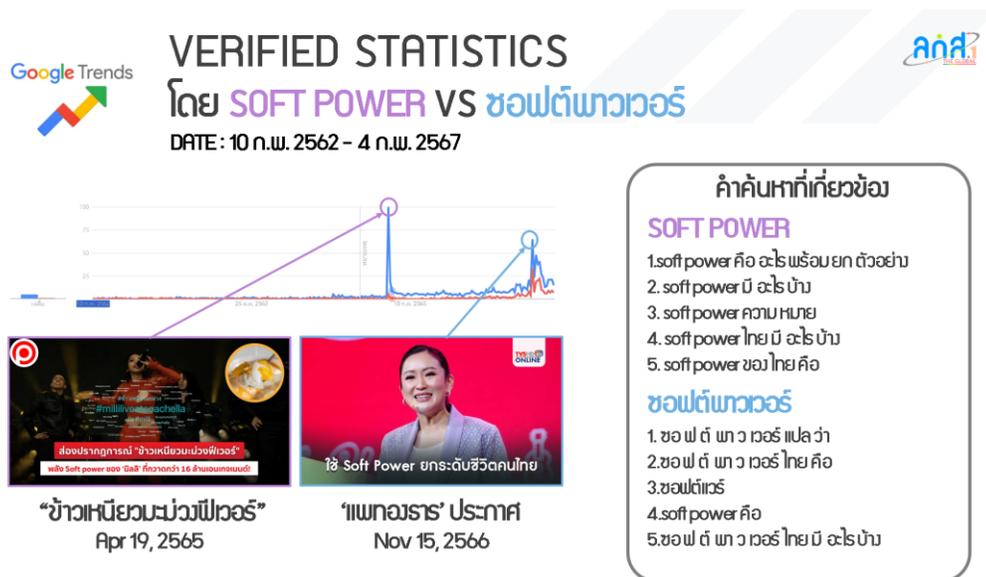
คำว่าซอฟต์แวร์เริ่มนำมาใช้ตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ในช่วงยุคสงครามเย็นและหลังสงครามเย็น โดยซอฟต์แวร์เป็นกลยุทธ์ทางการเมืองระหว่างประเทศของ 2 อภิมหาอำนาจ อย่างสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย ที่ต้องการเข้าครอบงำประเทศอื่น ๆ โดยการใช้กำลังทหารหรือเรียกว่าฮาร์ดพาวเวอร์ (Hard Power) ขณะเดียวกันก็มีการสร้างอิทธิพลเพื่อให้ประเทศอื่น ๆ ยอมทำในสิ่งที่ต้องการโดยยินยอมพร้อมใจ อย่างซอฟต์แวร์ (Soft Power) ควบคู่กันมานับตั้งแต่นั้น

กล่าวโดยสรุปคือ ซอฟต์แวร์หมายถึงเครื่องมือในการโน้มน้าวหรืออิทธิพลบางอย่างที่นำไปสู่การปฏิบัติตาม โดยไม่ได้เกิดจากการบังคับ แม้เวลาจะผ่านมาหลายทศวรรษ แต่ปัจจุบันหน้าที่ซอฟต์แวร์ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไป ยิ่งไปกว่านั้นซอฟต์แวร์ยังถูกนำมาใช้พัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับในประเทศไทยซอฟต์แวร์ เป็นอีกหนึ่งเรื่องที่ถูกหยิบยกขึ้นมาในระดับประเทศ เช่น ในช่วงที่ผ่านมา ซอฟต์แวร์ถูกกล่าวถึงในฐานะนโยบายสำคัญที่รัฐบาลจะผลักดัน ‘1 ครอบคลุม 1 ซอฟต์แวร์’ โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติ ประกอบด้วยกรรมการที่มาจากหลายกระทรวง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสาขาวิชาชีพ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจซอฟต์แวร์ อาทิ กีฬา อาหาร ภาพยนตร์ ภาคธุรกิจ การเงิน การต่างประเทศ ฯลฯ เพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางทางการเงิน การคลัง การลงทุน รวมทั้งมาตรการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์ของประเทศ

ซึ่งไม่ใช่ครั้งแรกที่รัฐบาลพยายามผลักดันซอฟต์แวร์ในระดับนโยบาย หากเทียบเคียงกับการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยในยุคของรัฐบาลที่ผ่านมา ก็มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทย ผ่านจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy Agency หรือ CEA) ในรูปแบบขององค์การมหาชน เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยใน 15 สาขา ควบคู่ไปกับการผลักดันวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ 5 F ได้แก่ Food (อาหาร) Film (ภาพยนตร์และวีดิทัศน์) Fashion (ผ้าไทยและการออกแบบแฟชั่น) Fighting (มวยไทย) และ Festival (การอนุรักษ์และขับเคลื่อนเทศกาล ประเพณีสู่ระดับโลก)

3. ซอฟต์แวร์ที่ขาดหายในประเทศไทย

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนชัดว่าซอฟต์แวร์ ไม่ใช่เรื่องใหม่ในประเทศไทย และแม้ประเทศไทยจะมีศักยภาพในด้านซอฟต์แวร์หลายด้านเป็นต้นทุนเดิม แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ให้ได้ผลลัพธ์อย่างที่ควรจะเป็น ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายมิติ

เริ่มตั้งแต่ 1) สังคมไทยยังขาดความเข้าใจในเรื่องซอฟต์แวร์ ทั้งในแง่ นิยาม แหล่งที่มา ประโยชน์ด้านการใช้สร้างอำนาจ ไปจนถึงตัวชี้วัดความสำเร็จ ทำให้น้ำหนักในการขับเคลื่อน ซอฟต์แวร์ในภาพใหญ่ขาดหายไป

2) การถูกนำไปผูกโยงกับการเมือง ที่ผ่านมาพรรคการเมืองหลายพรรคต่างได้ประกาศเป็นนโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยเป็นซอฟต์แวร์ ซึ่งมักถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นเพียงนโยบายหวังคะแนนนิยม ไม่ได้มีความตั้งใจจริง ทำให้นโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาถูกลดทอนความสำคัญลง

และ 3) ขาดการบูรณาการและวางแผนระยะยาว รวมถึงการขาดเป้าหมายที่ชัดเจน และขาดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ซึ่งอุปสรรคเหล่านี้เองที่ทำให้ซอฟต์แวร์ของไทยยังไม่สามารถขับเคลื่อนไปในทิศทางที่เหมาะสมมากพอ

4. ถอดบทเรียนซอฟต์แวร์ประเทศญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ทำอย่างไรให้สำเร็จ ?

4.1 การโปรโมตซอฟต์แวร์ของประเทศญี่ปุ่น

ข้อมูลจากเว็บไซต์ Global Asia ที่รายงานเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในภูมิภาคเอเชียตะวันออก ระบุว่าประเทศญี่ปุ่นได้ดำเนินนโยบายการโปรโมตซอฟต์แวร์ของตัวเองผ่านแคมเปญที่มีชื่อว่าคูลเจแปน (Cool Japan)

โดยที่ผ่านมาญี่ปุ่นจะใช้งบประมาณสาธารณะสนับสนุนในสิ่งที่เรียกกันว่า ‘วัฒนธรรมชั้นสูง’ ของตัวเองมาโดยตลอด ต่อมารัฐบาลญี่ปุ่นก็ต้องการทำแบบเดียวกันกับวัฒนธรรม Pop culture ของตัวเองให้เป็นที่รู้จัก นับตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา รัฐบาลญี่ปุ่นจึงได้มีการสนับสนุนกิจกรรมการแข่งขันคอนเสิร์ตจากทั่วโลกให้มาแข่งที่ญี่ปุ่น และยังได้มอบรางวัลนานาชาติประจำปีให้กับศิลปินวาดการ์ตูนมังงะที่ดีที่สุดจากทั่วโลก นับตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา

นายรุมิ ซากาโมโตะ ศาสตราจารย์ทางด้านเกี่ยวกับญี่ปุ่นที่มหาวิทยาลัยฮ็อกแลนด์ และยังเป็นและผู้เชี่ยวชาญด้านการตุ๋นและวัฒนธรรมป๊อปของญี่ปุ่นกล่าวว่า กรณีการโปรโมตคำว่า “คูลเจแปน” เริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยนายกรัฐมนตรีจุนอิจิโร โคอิซุมิ ที่บริหารประเทศตั้งแต่ปี 2544-2549 โดยความพยายามของชาวญี่ปุ่นนี้ไม่เพียงแต่

เป็นการแสดงออกถึงการต่อสู้เพื่อภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นทั่วโลกเท่านั้น แต่ยังเป็นความพยายามที่จะให้ประโยชน์ระยะสั้นที่เป็นรูปธรรม ผ่านการขายผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นด้วย

4.2 ถอดบทเรียนความสำเร็จการผลักดัน Soft Power ประเทศเกาหลีใต้

ซอฟต์แวร์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับจากประเทศเกาหลีใต้ จากที่เคยต้องกู้เงินกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) มาถึง 57 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ในช่วงปลายทศวรรษ 1990 ที่ภูมิภาคเอเชียประสบวิกฤติทางการเงินครั้งใหญ่ แต่ปัจจุบันเกาหลีใต้กลายเป็นประเทศให้มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 12 ของโลก มีมูลค่ากว่า 1.63 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ อีกทั้งยังได้รับคัดเลือกเข้าไปอยู่ในกลุ่ม The Next 11 หรือประเทศมหาอำนาจเกิดใหม่ทางเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 (Emerging Market) ร่วมกับบังกลาเทศ อียิปต์ อินโดนีเซีย อิหร่าน เม็กซิโก ไนจีเรีย ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ ตุรกี และเวียดนาม

เกาหลีใต้เปลี่ยนความกดดันจากวิกฤติทางการเงิน มาเป็นแรงผลักดันมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมบันเทิงอย่างจริงจัง จนเกิดเป็นกระแส Korean Wave หรือ ฮันรยู (Hallyu) ขึ้นมาจนได้รับความนิยมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

เบื้องหลังการส่งเสริมฮันรยู คือการศึกษากลุ่มเป้าหมายอย่างรอบคอบ โดยรัฐบาลเกาหลีใต้และหน่วยงานต่าง ๆ ได้ติดตามทั้งวัฒนธรรมและประเทศในแถบเอเชียอย่างใกล้ชิด เพื่อทำความเข้าใจว่าผลผลิตใดของฮันรยูที่จะมีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุดในแต่ละตลาด

ที่สำคัญรัฐบาลเกาหลีใต้ยังมีบทบาทอย่างมาก ในการจัดการหรือส่งเสริมกระแสฮันรยูนอกประเทศ ด้วยการจัดเทศกาลวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่แสดงสิ่งที่มีถึงความเป็นเกาหลี เช่น ในเดือนสิงหาคม ปี 2020 หน่วยงานด้านบริการวัฒนธรรมและข้อมูลของเกาหลีใต้ ได้จัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมเกาหลี 32 แห่ง ใน 28 ประเทศทั่วแอฟริกา เอเชีย แปซิฟิก ยุโรป และอเมริกา เพื่อส่งเสริมกระแส ฮันรยูในทางอ้อม และเป็นที่ยุ้จักมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีการก่อตั้ง “Korea Creative Content Agency (KOCCA)” หรือสำนักงานส่งเสริมคอนเทนต์เกาหลี เมื่อปี 2009 ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมและช่วยเหลือด้านเงินทุนให้แก่ภาคเอกชนในการสร้างคอนเทนต์และพัฒนากลยุทธ์และถ่ายทอดเนื้อหาสาระความเป็นเกาหลีในคอนเทนต์ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น ภาพยนตร์ แอนิเมชัน เกม ศิลปะ แฟชั่น และดนตรี ทำให้ KOCCA กลายเป็นฟันเฟืองที่มีบทบาทสำคัญในการนำวัฒนธรรมและคอนเทนต์ทั้งหมดของเกาหลีไปสู่สายตาทั่วโลก

รวมถึงมีหน้าที่ออกกฎระเบียบที่คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาเทคโนโลยี สนับสนุนภาคเอกชนโดยเฉพาะรายเล็ก ๆ ในการจัดตั้งธุรกิจด้านเนื้อหาวัฒนธรรม รวมถึงการสนับสนุนการขยายตลาดวัฒนธรรมไปยังต่างประเทศเพื่อเป็นธุรกิจส่งออก ซึ่งปัจจุบันมีสำนักงานที่ต่างประเทศอยู่ทั้งสิ้น 8 สาขา ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ยุโรป สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย และจีน 2 สาขา

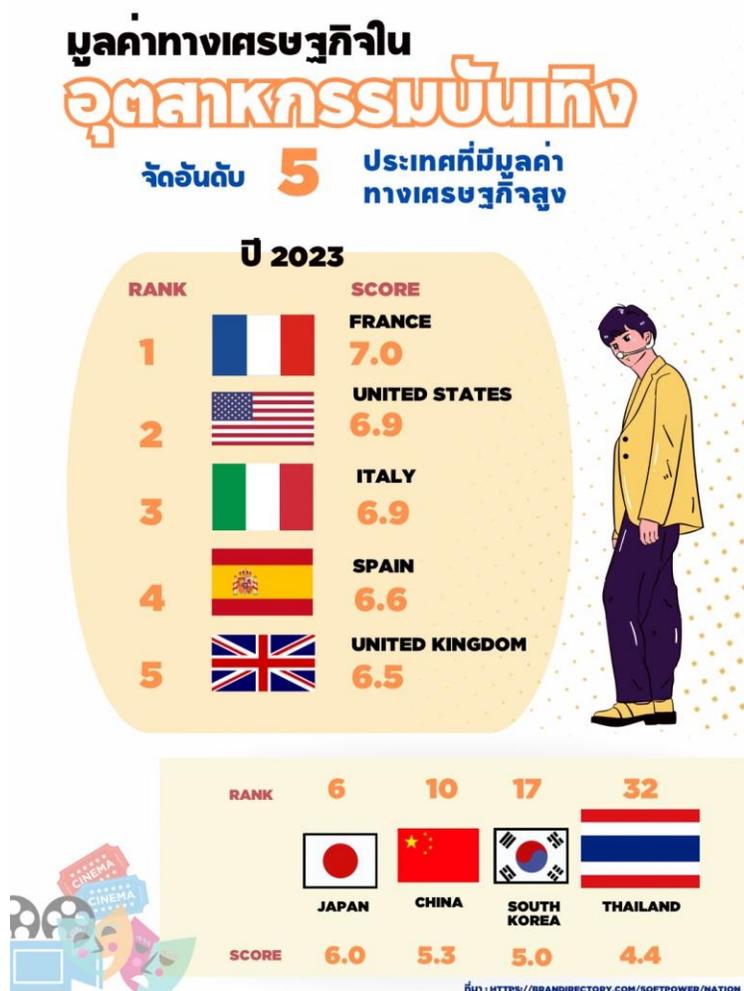
ปัจจุบัน KOCCA ได้ให้การส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเชิงวัฒนธรรม 12 ธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจโทรทัศน์, เพลง, เกม, การ์ตูน, ภาพเคลื่อนไหว, แคร็กเตอร์, แฟชั่น, การขยายไปยังต่างประเทศ, เทคโนโลยีวัฒนธรรม, การสร้างเนื้อหาสำหรับคนรุ่นหลัง, การพัฒนาทรัพยากรบุคคล และการสร้างศูนย์สนับสนุนและเรียนรู้ด้านธุรกิจอีกด้วย

5. มูลค่าทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมบันเทิงทั้งในและต่างประเทศ

สำหรับมูลค่าทางเศรษฐกิจ เฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมบันเทิง จากการจัดอันดับ Global Soft Power Index ประจำปี 2566 พบว่าอันดับที่ 1 เป็นของประเทศฝรั่งเศส รองลงมาจะเป็นสหรัฐอเมริกา ประเทศอิตาลี ประเทศสเปน ประเทศอังกฤษ และประเทศญี่ปุ่น ตามลำดับ โดยประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 32 และมีคะแนนอยู่ที่ 4.4

การจัดอันดับนี้มุ่งเน้นไปในด้านวัฒนธรรมและมรดก อันประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้อิทธิพลในด้านศิลปะและความบันเทิง 2) อาหารที่ทั่วโลกชื่นชอบ 3) สถานที่ที่ดีเยี่ยมในการเยี่ยมชม 4) มรดกอันยาวนาน 5) วิถีชีวิตที่น่าดึงดูดใจ และ 6) ผู้นำด้านกีฬา มีการจัดอันดับและการให้คะแนนโดยคะแนนจะเต็มที่ 10 คะแนน ผ่าน

การรวบรวมคำตอบจากผู้คนกว่า 110,000 คนในกว่า 100 ประเทศ โดยสำรวจการรับรู้ของแบรนด์ระดับประเทศจากทั่วโลก

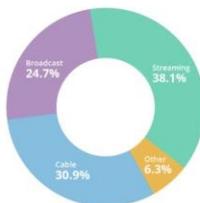

ทั้งนี้ จากการสำรวจของ Intellias Global Technology Partner ในด้านสื่อและอุตสาหกรรมบันเทิงในปี 2567 พบว่าสื่อบันเทิงในรูปแบบสตรีมมิ่งมีการเติบโตและมีความหลากหลายและจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น

เทรนด์สื่อและ ความบันเทิง ปี 2024

ในรูปแบบสตรีมมิ่ง

แนวโน้มการตลาดเพื่อความบันเทิง พบว่าวิวัฒนาการของบริการสตรีมมิ่งมีความโดดเด่นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งมีจำนวนและความหลากหลายเพิ่มขึ้นอย่างน่าทึ่ง โดยคาดว่าจะมีรายรับจากการสตรีมมิ่งต่อปีเกินกว่า 139 พันล้านเหรียญสหรัฐทั่วโลกภายในปี 2570

สรุปภาพรวมภูมิทัศน์สื่อไทย

คอนเทนต์ครีเอเตอร์ และอินฟลูเอนเซอร์มีบทบาทสำคัญต่อการมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ตลาดอินฟลูเอนเซอร์ยังคงรับความนิยมจากทั้งแบรนด์และเอเจนซีต่าง ๆ ส่งผลให้ “แฟนคลับ มาร์เก็ตติ้ง” (FANDOM MARKETING) หรือกลยุทธ์ในการสร้างแบรนด์ผ่านแฟนคลับถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย เพราะความเคลื่อนไหวของเหล่าดาราได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า “บทบาทและอำนาจการซื้อ” ในการสนับสนุนศิลปินหรืออินฟลูเอนเซอร์ในวงกว้างจากหลายแคมเปญ สำหรับแพลตฟอร์มสื่อต่าง ๆ นั้น โซเชียลมีเดียอย่าง Facebook, Youtube, TikTok สามารถครองใจผู้ใช้โซเชียลมีเดียในไทย แต่ยูทูปเป็นแพลตฟอร์มยอดนิยมในการสร้างรายได้ อย่างไรก็ตาม การได้กลุ่มลูกค้าผู้ทรงอิทธิพลและพลักดันให้กระแส LIVE-COMMERCE หรือการค้าขายของออนไลน์

ที่มา : <https://intelius.com/media-entertainment-industry-trends/>
<https://www.datajet.co/media-landscape/2024-th>

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาภาพรวมภูมิทัศน์สื่อไทยปี 2566 – 2567 พบว่าคอนเทนต์ครีเอเตอร์ และอินฟลูเอนเซอร์ที่ดำเนินเข้าสู่วงการสื่อมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ตลาดอินฟลูเอนเซอร์จึงยังได้คงรับความนิยมจากทั้งแบรนด์และเอเจนซีต่าง ๆ ส่งผลให้ “แฟนด้อม มาร์เก็ตติ้ง” (Fandom Marketing) หรือกลยุทธ์ในการสร้างแบรนด์ผ่านทางแฟนคลับถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย เพราะความเคลื่อนไหวของเหล่าดาราได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า “บทบาทและอำนาจการซื้อ” ในการสนับสนุนศิลปินหรืออินฟลูเอนเซอร์ในวงกว้างจากหลายแคมเปญ สำหรับแพลตฟอร์มสื่อต่าง ๆ โซเชียลมีเดียอย่าง Facebook, Youtube, TikTok สามารถครองใจผู้ใช้โซเชียลมีเดียในไทย แต่ Youtube เป็นแพลตฟอร์มยอดนิยมในการสร้างรายได้

อย่างไรก็ดี การที่ TikTok เข้าสู่การอีคอมเมิร์ซและผลักดันให้กระแส Live-Commerce หรือการไลฟ์ขายของออนไลน์ถูกใจผู้ใช้งาน TikTok ในไทยที่ชื่นชอบการช้อปปิ้งออนไลน์อยู่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ก็เป็นอีกหนึ่งความเคลื่อนไหวที่น่าติดตาม

6. กรณีศึกษา มูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจาก Korean Wave หรือ ฮันรยู (Hallyu)

ซอฟต์แวร์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ GDP ของเกาหลีใต้เติบโตอย่างต่อเนื่อง ปี 2541 ก่อนเริ่มนโยบาย Hallyu Industry Support Development Plan ของรัฐบาลประธานาธิบดีคิมแดจุง ภาพรวมของ GDP เกาหลีใต้คิดเป็นมูลค่า 3.83 แสนล้านเหรียญสหรัฐฯ และในปี 2563 เพิ่มขึ้นเป็น 1.63 ล้านล้านเหรียญสหรัฐฯ ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่าในเวลา 20 กว่าปี จาก 2 เรื่องหลัก ได้แก่

การท่องเที่ยว

อิทธิพลของ Korean Wave ที่เกิดขึ้นจากภาพยนตร์ วงดนตรี ละคร รวมถึงความนิยมของตัวนักแสดงและนักร้องที่ได้รับความนิยมทั่วโลกได้ทำให้สถานที่ถ่ายทำซีรีส์ชื่อดังกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและดึงดูดผู้ชมคอนเสิร์ตจากทั่วโลก อีกทั้งยังทำให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ ได้เห็นหลายแง่มุมของประเทศผ่านสื่อบันเทิง เช่น ความปลอดภัย ระบบขนส่งสาธารณะ ความทันสมัยของเทคโนโลยี เป็นต้น ยิ่งส่งเสริม การท่องเที่ยวในของเกาหลีใต้ หรือ K-Travel ให้มีชื่อเสียงในทางที่ดีขึ้น

ช่วงที่ Korean Wave กำลังเริ่มต้น ในปี 2541 จำนวนของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาเกาหลีใต้เพิ่มมากขึ้น 4 เท่าจาก 300,000 คน เป็น 11.8 ล้านคนในปี 2557 โดยในจำนวนของ นักท่องเที่ยวเป็นคนเอเชียประมาณ 83.5% ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าเกาหลีใต้มีอิทธิพลต่อทวีปเอเชียเป็นอย่างมาก

ต่อมาในปี 2562 เกาหลีใต้สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นมูลค่าถึง 21.5 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ จากนักท่องเที่ยวจำนวนทั้งหมด 17.5 ล้านคน ด้วยการเติบโตของ นักท่องเที่ยวต่างชาติของเกาหลีใต้ที่คาดการณ์ไว้ ณ

อัตรา 3.3% ต่อปี ซึ่งจะแตะ 1.8 พันล้านคน โดยภายในปี 2573 รัฐบาลเกาหลีใต้ได้วางแผนที่จะเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเป็น 35 พันล้านเหรียญต่อปีอีกด้วย

ภาษาและวัฒนธรรม

ด้วยพลังของซอฟต์แวร์ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ประเทศเกาหลีใต้สามารถพัฒนาภาพลักษณ์ ของประเทศให้ดีขึ้นในสายตาชาวโลก ด้วยประเทศที่คู่กันสมัย รวมทั้งภาษาและวัฒนธรรมที่ดูสวยงาม ปัจจุบันผู้คนทั่วโลกให้ความสนใจและเข้าใจใน วัฒนธรรมและภาษาเกาหลีมากขึ้น

จากรายงานของ Duolingo แอปพลิเคชันสอนภาษาที่มีผู้ใช้งานมากกว่า 500 ล้านคนทั่วโลก พบว่า ภาษาเกาหลี เป็นภาษาที่ได้รับความนิยมมากเป็นอันดับที่ 7 ของโลกสำหรับการศึกษาในแ แอปพลิเคชัน โดยรายงานระบุว่า ความนิยมที่เพิ่มขึ้นของเกาหลีมาจาก K-Wave ที่ทั่วโลกให้ความสนใจในวัฒนธรรมป๊อปของเกาหลีมากขึ้น โดยเฉพาะ K-POP

7. ซอฟต์แวร์ไทยอยู่ตรงไหนของโลก

ซอฟต์แวร์ไทยสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมจุดยืนของประเทศในเวทีโลกผ่านการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ จากการจัดอันดับ Global Soft Power Index 2023 โดยเว็บไซต์บริษัท Brand Finance ซึ่งเป็นบริษัทอังกฤษที่ให้คำปรึกษาอิสระระดับโลกด้านมูลค่าแบรนด์ พบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับ 41 ของโลก ซึ่งตกลงจากเดิมซึ่งได้ที่ 35 ในปีก่อน 6 อันดับ

โดยคะแนนในด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย พบว่าในด้านความคุ้นเคยอยู่ที่ 6.5 คะแนน ด้านชื่อเสียง 6.1 คะแนน ด้านอิทธิพล 3.9 คะแนน ทั้งนี้ในด้านอิทธิพลของซอฟต์แวร์ไทยพบว่ามีคะแนนปลีกย่อยในด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วย ด้านธุรกิจและการค้า 4.8 คะแนน ด้านกำกับดูแล 3.0 คะแนน ด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ อยู่ที่ 3.4 คะแนน ด้านวัฒนธรรมและมรดกอยู่ที่ 4.4 คะแนน ด้านสื่อและการสื่อสารอยู่ที่ 3.3 คะแนน ด้าน

การศึกษาและวิทยาศาสตร์อยู่ที่ 2.6 คะแนน ด้านผู้คนและค่านิยมอยู่ที่ 4.3 คะแนน ด้านอนาคตที่ยั่งยืนอยู่ที่ 4.2 คะแนน โดยคะแนนทั้งหมดอยู่ที่เต็ม 10 คะแนน ส่วนประเทศอื่น ๆ ที่มีอันดับทัดเทียมกับไทยพบว่าประเทศแอฟริกาใต้อยู่ในอันดับ 40 ได้ 42.5 คะแนน และประเทศอาร์เจนตินาอยู่ในอันดับ 42.2 คะแนน

ส่วน 10 อันดับแรกในดัชนีอันดับที่ 1 ได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา อันดับที่ 2 สหราชอาณาจักร อันดับ 3 ประเทศเยอรมนี อันดับ 4 ประเทศญี่ปุ่น อันดับ 5 ประเทศจีน อันดับ 6 ประเทศฝรั่งเศส อันดับ 7 ประเทศแคนาดา อันดับ 8 ประเทศสวีเดน อันดับ 9 ประเทศอิตาลี และอันดับ 10 สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์

อย่างไรก็ตามคะแนนในด้านเกี่ยวกับสื่อและการสื่อสารพบว่าประเทศไทยได้คะแนน 3.3คะแนน และอยู่ในอันดับที่ 65

โดยประเทศอื่นๆที่ได้คะแนนเกี่ยวกับสื่อเท่ากับประเทศไทยมีได้แก่ประเทศเม็กซิโก, ประเทศเดนมาร์ก, ประเทศโคลอมเบีย ประเทศเซเชลส์, ประเทศอาเซอร์ไบจาน, ประเทศอินโดนีเซีย, ประเทศเซอร์เบีย, ประเทศอียิปต์ และสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก

นายวีระศักดิ์ โควสุรัตน์ สมาชิกวุฒิสภา อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ให้สัมภาษณ์กับรายการเคลียร์ชัดชัดเจนไว้อย่างน่าสนใจ

“ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 41 แปลว่ามีอะไรที่ต้องทำอีกเยอะพอสมควร เพราะอันดับหนึ่ง คืออเมริกา แต่ Hollywood ครองพื้นที่ของความทรงจำไปเยอะที่สุดแล้ว เพราะทำมาอย่างยาวนานและต่อเนื่อง

สมมุติเรากำลังตำสัปดาห์แล้วเราประกาศว่านี่จะเป็นครกที่อร่อยที่สุดในโลก คนสนใจนะแต่จะเกิดความคาดหวังสูงมากนะว่าจะต้องอร่อยที่สุดในโลก จะเหนื่อยตอนลิ้มรส เพราะฉะนั้นในต่างประเทศเขาจึงไม่ค่อยประกาศว่าเขากำลังทำอะไรให้เป็นความประทับใจแทน และทำไปเรื่อย ๆ อันไหนเป็นความประทับใจเก็บไว้ อันไหนยังไม่ประทับใจมาปรับปรุงใหม่ เกาหลีทำมาจนถึงวันนี้ทำมา 25 ปีเป็นอย่างน้อย”

โดยนายวีระศักดิ์ เปรียบเทียบซอฟต์แวร์กับการทำสัมมนา ให้เห็นภาพว่าการที่ซอฟต์แวร์จะทรงพลังได้นั้น จากบทเรียนของประเทศที่สำเร็จมาก่อนหน้านี้ ไม่ใช่แค่การกำหนดหรือประกาศว่าจะทำอะไรเป็นจุดขายเท่านั้น แต่จะต้องทำสิ่งนั้นอย่างสม่ำเสมอ และแก้ค่อย ๆ ขจัดอุปสรรคที่เข้ามาเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมมากที่สุด แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นก็ยังคงต้องมุ่งมั่นไปถึงเป้าหมาย

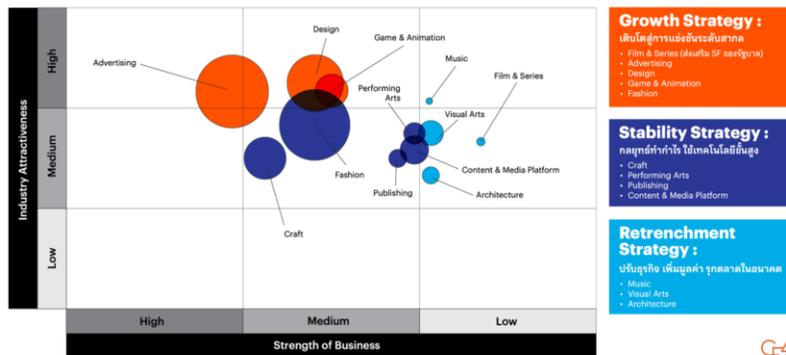
“อย่าเพิ่งรีบประกาศให้ทั่วโลกรับรู้ เสรีฟคนในประเทศก่อนเพื่อให้เกิดความสามัคคี เพื่อให้เกิดความเห็นชอบ ประองตองในเรื่องบางอย่างกันก่อน ทำให้ครัวนี้มีคามยืนหยุ่นสูง แต่อย่าตะโกนเยอะ”

ด้าน ดร.ชาคริต พิษยางกูร ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CEA) ได้อธิบายถึงประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัด Global Soft Power Index ที่ต้องมองแบบองค์รวม

“เมื่อพูดถึง Soft Power คนมักจะคิดว่าเป็นเรื่องวัฒนธรรม แต่ถ้าเราดูจากการจัดโครงสร้างดัชนีในการจัดอันดับ Global Soft Power Index จะมีการแบ่งน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ส่วน คือ Familiarity 10% หมายความว่า คุณต้องมีความคุ้นเคย Reputation 10% คือความมีชื่อเสียงเชิงบวก Influence 30% คือคุณต้องรู้สึกรว่า สินค้าและบริการสามารถชักจูงให้คุณเชื่อถือและชื่นชมได้ และให้น้ำหนัก 7 Soft Power Pillars อีก 40% ฉะนั้น ต้องมองเป็น holistic view คือมุมมองแบบองค์รวมในการขับเคลื่อน Soft Power

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ไทย

วิเคราะห์ด้วย GE-Mckinsey Matrix

โดยมีข้อสรุปว่า ด้าน Growth Strategy เราควรจะมีผลิตภัณฑ์ที่เป็นคอนเทนต์อินดี้ที่ส์ ไม่ว่าจะเป็น ซีรีส์ เกม แอนิเมชันต่าง ๆ ไปสู่การแข่งขันระดับสากล ด้าน Stability Strategy คือยุทธศาสตร์ที่ทำกำไรโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาช่วยในการผลักดันและในแง่ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และนวัตกรรมลดกระบวนการ เช่น งานกราฟต์ สิ่งพิมพ์ content media platform ส่วนด้าน Retachment Strategy เป็นการปรับธุรกิจเพื่อเพิ่มมูลค่า ลดต้นทุน ปรับโครงสร้างใหม่ เพื่อนำไปสู่การเข้าถึงตลาดแล้วก็สร้างความสามารถในการแข่งขันได้ในอนาคต เช่น ดนตรี หรือสถาปัตยกรรม”

แม้ดัชนีเหล่านี้จะไม่ใช่เครื่องตัดสินทั้งหมด แต่สามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าซอฟต์แวร์ของไทยยังมีโอกาสพัฒนาศักยภาพได้อีกมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรมและประเพณีที่หลากหลายและสืบทอดมายาวนาน อาหารที่เป็นเอกลักษณ์เป็นที่รู้จักและนิยมไปทั่วโลก รวมทั้งบรรยากาศผู้คนที่เปี่ยมมิตร มีอัธยาศัยดี และต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างอบอุ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยตลอดมา

8. ข้อเสนอแนะ

ภาพรวมในการผลักดันซอฟต์แวร์ของไทยให้เข้มแข็ง และได้รับการยอมรับในวงกว้าง จำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของซอฟต์แวร์ โดย เพื่อให้เข้าใจจุดอ่อนและจุดแข็งของซอฟต์แวร์ในประเทศ โดยอาศัยการขับเคลื่อนจากทั้งเอกชนและภาครัฐอย่างจริงจัง

การขับเคลื่อนจากภาคเอกชน ปัจจุบันในส่วนของเอกชนได้มีการขับเคลื่อนด้วยตนเองแล้ว ผ่านกลยุทธ์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น

ด้านสินค้าและบริการ ธุรกิจไทยหลายแห่งมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการที่สอดคล้องเอกลักษณ์ของไทยเข้าไปผสมผสานกับนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อยกระดับให้มีความโดดเด่น และเป็นที่ต้องการของตลาด

การสนับสนุนงานศิลปะและวัฒนธรรม ที่ผ่านมามีภาคเอกชนไทยมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนงานแสดงงานศิลปะและวัฒนธรรมต่าง ๆ ทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทย

การสื่อสารผ่านสื่อ ภาคเอกชนไทยใช้สื่อเป็นสื่อกลางที่มีพลังสำคัญในการขับเคลื่อน Soft Power ของประเทศไปสู่สายตาชาวโลก ผ่านรูปแบบเนื้อหาที่หลากหลาย ดึงดูดความสนใจและสร้างการรับรู้อย่างกว้างขวาง

การพัฒนาบุคลากร ภาคเอกชน โดยเฉพาะในภาคบริการ ช่วงที่ผ่านมาประสบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงานแต่เอกชนจำนวนมากที่มีโครงการพัฒนาทักษะเป็นของตนเอง ทำให้มีคุณภาพตรงความต้องการของตลาด และเพียงพอต่อความต้องการ

การขับเคลื่อนจากภาครัฐ ต้องมีบทบาทสำคัญในการเป็น ‘Facilitator’ หรือผู้สนับสนุนการขับเคลื่อนของภาคเอกชน ผ่านนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

- ปรับปรุงกฎหมาย เนื่องจากปัจจุบันยังมีกฎหมายบางข้อในประเทศไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา Soft Power เช่น กฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศไทยยังมีความซับซ้อน ทำให้ยากต่อการขออนุญาตใช้งานเนื้อหาที่มีลิขสิทธิ์ ส่งผลกระทบต่อการสร้างสรรคผลงาน Soft Power ใหม่ ๆ

กฎหมายเกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ที่มีความเข้มงวด ทำให้เนื้อหาบางประเภทถูกจำกัดการเผยแพร่ ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายของเนื้อหา

ขณะที่การระดมทุนยังมีข้อจำกัด ภาครัฐควรพิจารณาผ่อนคลายกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อลดอุปสรรคการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนและเอื้อให้การสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ขณะเดียวกัน ควรสนับสนุนการระดมทุนสำหรับโครงการ Soft Power ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น เงินอุดหนุน การยกเว้นภาษี หรือการจัดตั้งกองทุนสนับสนุน เป็นต้น

- พัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านการส่งเสริมการศึกษา พัฒนาหลักสูตร มีทุนสนับสนุนการพัฒนา แก่นักเรียน นักศึกษา แรงงาน และประชาชนทั่วไป จัดศูนย์ฝึกอบรม พัฒนาทักษะและส่งเสริมศักยภาพบุคลากร นอกจากนี้ รัฐยังสามารถสนับสนุนในการสร้างเครือข่ายระหว่างภาครัฐ และภาคเอกชนด้วย

ข้อเสนอแนะ ด้านอุตสาหกรรมบันเทิง

ที่ผ่านมาธุรกิจผลิตสื่อบันเทิงของไทย มีมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ 26 พันล้านบาท หรือเพียง 0.2% ของ GDP ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการแข่งขันที่สูงขึ้นจากสื่อต่างประเทศที่เข้ามาพร้อมแพลตฟอร์มออนไลน์ อาทิ Netflix, Disney+ และ LineTV ที่ทำให้ผู้ชมมีทางเลือกชมสื่อบันเทิงจากต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งเปลี่ยนรูปแบบของธุรกิจ การชมสื่อบันเทิงในไทยไปโดยสิ้นเชิง

อย่างไรก็ตาม ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา คอนเทนต์บางประเภทในอุตสาหกรรมบันเทิงไทย ก็ยังสามารถไปเจาะตลาด ต่างประเทศได้ เช่น ซีรีส์วาย ที่สร้างมูลค่าตลาดได้ไม่ต่ำกว่า 1 พันล้านบาทจากทั่วโลก

โดยในปี 2564 ที่ผ่านมา ประเทศไทยสามารถคว้าส่วนแบ่งมูลค่าตลาดนี้ไว้ได้ จากการผลิตซีรีส์วายสำหรับฉายใน แพลตฟอร์มต่าง ๆ มากถึง 27 เรื่อง และความนิยมสูงอย่างต่อเนื่อง จนกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นผู้ผลิตคอน เทนต์ซีรีส์วายลำดับต้น ๆ ของโลกไปแล้ว

นอกจากนี้ยังมีภาพยนตร์ไทย ละคร และซีรีส์อื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมในต่างประเทศอย่างเป็นที่ประจักษ์ เช่น

- ฉลาดเกมส์โกง ทำรายได้ตลอดการเข้าฉายได้ถึง 113 ล้านบาท ได้รับคัดเลือกให้เข้าฉายในเทศกาลภาพยนตร์ชั้นนำทั่วโลก อีกทั้งยังเป็นภาพยนตร์ไทยที่ทำรายได้สูงสุดตลอดกาลในต่างประเทศกว่า 26.88 ล้านเหรียญสหรัฐฯ

- ละครบุพเพสันนิวาส ละครที่สร้างปรากฏการณ์อเจ้ากันไปทั้งในประเทศและทั่วโลก สร้างความภาคภูมิใจจากรางวัลจากเวทีทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น รางวัล Special Award for Foreign Drama เป็นรางวัลพิเศษที่มอบให้ละครต่างประเทศ ในงาน The 13th International Drama Festival in Tokyo นอกจากนี้ยังเป็นละครที่ได้มีการซื้อลิขสิทธิ์ ไปออกอากาศถึง 26 ประเทศอีกด้วย

- ซีรีส์ เด็กใหม่ (Girl From Nowhere) ออกอากาศ ทางช่อง GMM25 ดูแลการผลิตโดย บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) สร้างสรรค์โดย บริษัท เดอะ เซาเออร์ บางกอก จำกัด ที่สามารถสร้างปรากฏการณ์บนโลกโซเชียล ติดเทรนด์ทวิตเตอร์ หรือ X อันดับ 1 ทุกตอนที่ออกอากาศ และรางวัลระดับโลก และในประเทศไทยมากมายจากการนำเสนอคอนเทนต์ที่แตกต่าง

ข้อมูลข้างต้นสะท้อนว่าสื่อบันเทิงไทยมีศักยภาพมากพอที่จะแข่งขันในเวทีโลก เพียงแต่ที่ผ่านมาการสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นการผลักดันจากฝั่งผู้ผลิตสื่อและแอดดิงด้วยตัวเอง

ด้าน ม.ร.ว.เฉลิมชาติ ยุคล ได้กล่าวถึงศักยภาพของวงการอุตสาหกรรมภาพยนตร์ ละคร บันเทิง ไทย ในยุคสมัยที่ Soft Power กำลังเข้ามามีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนประเทศไว้ว่า หากต้องการผลักดัน Soft Power วงการบันเทิงไทยให้ไปสู่สายตาชาวโลกและเชื่อมั่นว่า "ของไทยดีจริง" จะต้องมี 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) พัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีความสามารถ

ปัจจุบันคนทำงานในวงการภาพยนตร์ ทั้งครีเอทีฟ อาร์ตติสท์ ทำงานและพัฒนาฝีมือไปเป็นผู้กำกับ คนเขียนบท ไปจนถึง คอสตูม ด้านเสื้อผ้า ที่มีคุณภาพในการสร้างสรรค์คอนเทนต์จริง ๆ มีอยู่จำนวนจำกัดมาก เนื่องจากรายได้ของอาชีพนี้ไม่ได้สูงเพียงพอที่จะยึดเป็นอาชีพหลักอาชีพเดียวได้

ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรเหล่านี้มีโอกาสได้ไปพัฒนา ฝึกฝนฝีมือ พัฒนางานศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศเช่นกัน

2) การเปิดตลาดให้ใหญ่ขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ประเทศไทยมีทั้งช่องทางที่เป็นทั้งสื่อโทรทัศน์และออนไลน์ โดยช่องทางออนไลน์สามารถขยายขีดความสามารถขยายจำนวนคอนเทนต์ไทยให้มากขึ้น

ม.ร.ว.เฉลิมชาติรี มองว่าคำถามที่ต้องตอบให้ได้ก่อน คือจะโตได้อย่างไรท่ามกลางคู่แข่งและผู้เล่นในตลาดเอเยซขึ้น ทั้ง Disney+, HBO GO, HBO Max, VIU, Netflix, iQiyi (อ้ายฉีอี้) ฯลฯ

“กฎเกณฑ์จากภาครัฐที่จะจำกัดการผลิตคอนเทนต์ไม่ให้หลากหลาย เป็นสิ่งที่ต้องพยายามลดข้อจำกัดเหล่านี้ ซึ่งยังไม่เกิดขึ้นจริงและก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย”

3) เพิ่มบทบาทของรัฐ

รัฐบาลควรเข้ามาเป็นตัวกลางเพื่อสนับสนุนการขายคอนเทนต์ และสร้างพื้นฐานของทรัพยากรในประเทศไทยให้แข็งแกร่ง ผ่านการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์ เทศกาลดนตรี หรืองานประกวดระดับเอเชียในไทย เพื่อเรียกคนเข้ามาในประเทศ เพื่อสร้างกลุ่มตลาดงานเหล่านี้ เสริมสร้างศักยภาพให้ต่างชาติเห็นว่าเมืองไทยมีดี

ทั้งนี้ ม.ร.ว.เฉลิมชาติรี ในฐานะตัวแทนผู้ขับเคลื่อน Soft Power สาขาภาพยนตร์ต้องการให้รัฐสนับสนุนคือ การตั้งคณะกรรมการด้านความปลอดภัยและมาตรฐานการทำงานถ่ายทำ มี Thailand Movie Database (หอภาพยนตร์แห่งชาติ) มีการสนับสนุนทั้งด้านการลงทุน การแปล ค่าเดินทาง ประชาสัมพันธ์ และสนับสนุนในการลดหย่อนภาษีเพิ่มเติมด้วย

ด้าน ดร.ไพบุลย์ ปิตะเสน ประธานศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มองว่าการสร้างซอฟต์แวร์ของไทยให้มีอิทธิพล ควรมีองค์ประกอบ 3 อย่างที่ร่วมมือกัน

- ภาคธุรกิจเอกชน **B : Business** จำเป็นต้องมีความเชื่อมต่อกันระหว่างทรัพยากร เช่น ความเชื่อมต่อกันระหว่างอุตสาหกรรมดนตรี กับ อุตสาหกรรมละคร หรือ อุตสาหกรรมอาหาร วัฒนธรรม ผู้ที่จะเข้ามาบูรณาการตรงนี้ได้ คือ ภาครัฐที่สามารถเข้ามาผลักดันให้ทรัพยากรที่มีเติบโตไปได้เป็นแบบกองทัพสินค้า เช่น หน่วยงาน KOCCA (The Korea Creative Content Agency) ของเกาหลีใต้ที่มีหน้าที่เหมือนเป็นตัวกลางในการบูรณาการทรัพยากร ทำให้เอกชนเกาหลีใต้ที่ต้องการส่งเสริมคอนเทนต์เพื่อการส่งออก สามารถตรงไปที่ KOCCA ได้จบในที่เดียว

- ภาครัฐ **G : Government** มีความสำคัญมากในบทบาทของการจัดองค์กรภายในประเทศ เช่น หน่วยงานที่รับผิดชอบให้เป็นระบบ ต่อมาคือเปลี่ยนโครงสร้างจัดตั้งกลไก และให้กรรมการสามารถบูรณาการได้ทุกกระทรวง เนื่องจากไม่มีองค์กรหลักที่เป็นศูนย์กลางในการนำเสนอทรัพยากรด้านซอฟต์แวร์ รวมถึงไทยไม่มีนโยบายที่เป็นกฎหมาย หรือแผนพัฒนาวัฒนธรรมแห่งชาติ

- พลเมือง **C : Citizen** เกาหลีใต้เป็นอีกหนึ่งตัวเองในการใช้การทูตสาธารณะ โดยใช้พลเมืองเกาหลีที่มีโอกาสออกไปอยู่ในต่างประเทศเป็นทูตในการถ่ายทอดวัฒนธรรมได้ด้วยตัวของตัวเอง เพราะฉะนั้นการส่งออกบุคลากรไปต่างประเทศเป็นการทำการทูตโดยอัตโนมัติ

โดยเกาหลีใต้อยู่ภายใต้ Official development assistance (ODA) การให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนา กับ ประเทศที่ยังด้อยพัฒนา ภายใต้องค์กร KOICA ซึ่งเกาหลีใต้อาจจะใช้วิธีการส่งเป็นบุคลากร เช่น แพทย์ อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ในรูปแบบอาสาสมัคร ซึ่งคนกลุ่มนี้ถือเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ การทูตสาธารณะ

ขณะที่ วิเชียร ฤกษ์ไพศาล ในฐานะตัวแทนผู้ขับเคลื่อน **Soft Power** สาขาดนตรี เสนอแนะแนวทางให้รัฐ สนับสนุนคือ สนับสนุนงบประมาณ อำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์ สร้าง Networking ให้ Music Fest ไทย อยู่ในกระแสโลก มีการตั้ง Music Export Office เป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์และการตลาด (PR & Marketing) และมีการสร้างสิทธิประโยชน์หลัง Business Matching

จากข้อเสนอแนะจากหลายฝ่ายในช่วงต้นกำลังสะท้อนว่าประเทศไทยเริ่มมองเห็นความสำคัญของซอฟต์แวร์มาระยะเวลาหนึ่งแล้ว ยังไม่สามารถผลักดันให้ซอฟต์แวร์กลายเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้จริง ๆ เนื่องจากยังมีอุปสรรคหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น

1) ขาดความเข้าใจที่แท้จริง แม้ที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีทรัพยากรที่สามารถต่อยอด นำมาสร้างซอฟต์แวร์อยู่หลากหลายมาก แต่ปัญหาสำคัญคือไม่รู้จักรูปแบบที่จะแปลงออกมาให้ทรงพลังได้อย่างไร เพราะฉะนั้นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ ซึ่งสามารถใช้ประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ และมีติดอื่น ๆ จึงต้องมีกลไก 3 อย่าง คือ ภาคธุรกิจเอกชน ภาครัฐ และภาคพลเมือง (BCG) ในการขับเคลื่อนทำให้ซอฟต์แวร์ไทยให้เกิดประสิทธิภาพ และมีพลังในการขับเคลื่อนทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ไปพร้อม ๆ กัน

2) ขาดแผนการพัฒนาในระยะยาว จะเห็นได้จากตัวอย่างข้อเสนอที่ยกเป็นตัวอย่างในช่วงต้น ล้วนต้องการส่งเสียงไปถึงภาครัฐให้มีการสนับสนุนซอฟต์แวร์อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่แค่การออกนโยบายหรือให้งบประมาณเป็นช่วง ๆ แต่จะต้องการวางแผนพัฒนาทั้งระยะสั้น และระยะยาว แม้ว่าสถานการณ์ทางการเมืองจะเปลี่ยนไปแต่เป้าหมายของการพัฒนาซอฟต์แวร์ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายเดียวกัน

สะท้อนจากบทเรียนของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการสร้างซอฟต์แวร์ที่ล้วนมีนโยบายที่เข้มแข็ง ทำต่อเนื่อง ที่สำคัญคือแผนการผลักดันซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมกับแต่ละอุตสาหกรรม ที่ตกตะกอนมาจากเสียงของคนในอุตสาหกรรมจริง ๆ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหา สนับสนุนได้อย่างจุด และไม่สูญเปล่า

3) มีข้อจำกัดจากกฎเกณฑ์แบบเดิม ที่ผ่านมาเริ่มเห็นนโยบายที่ชัดเจน แต่ในรายละเอียดยังมีอุปสรรคหลายจุดที่ต้องปรับเปลี่ยนลดข้อจำกัดเดิมลง เช่น ขาดความหลากหลายของคอนเทนต์และเนื้อหาที่เป็นสากล เนื่องจากการควบคุมเนื้อหา, บุคลากรขาดแคลนและบุคลากรที่มีความสามารถไม่เพียงพอ เนื่องจากบุคลากรในอุตสาหกรรมสื่อบันเทิงยังไม่ได้รับการสนับสนุนทั้งด้านเวลาหรือรายได้ที่เหมาะสม ทำให้คนส่วนใหญ่เลือกไปอยู่ในอุตสาหกรรมอื่น เป็นต้น การปรับกฎเกณฑ์เดิมที่เคยอุปสรรค หรือจำกัดศักยภาพของอุตสาหกรรมบันเทิงไทย จึงเป็นอีกหนึ่งตัว

แปรสำคัญที่ซอฟต์แวร์เหล่านี้เกิดขึ้นได้จริง และสามารถยกระดับทักษะและความสามารถ ที่ทำให้สามารถเพิ่มจำนวนภาพยนตร์และซีรีส์ที่ได้มาตรฐานสากลอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันรัฐบาลประกาศนโยบายที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ ทั้งการจัดงบประมาณสำหรับสนับสนุนซอฟต์แวร์มากกว่า 5,100 ล้านบาท ในปี 2566 โดยมีงบประมาณเฉพาะสาขาภาพยนตร์ ละคร และซีรีส์ 545 ล้านบาท

รวมถึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์แห่งชาติที่เข้ามามีหน้าที่กำหนดนโยบายและทิศทางที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ซอฟต์แวร์ของประเทศ ซึ่งนับเป็นโอกาสที่ดีหากนโยบายเหล่านี้ผนวกเข้ากับข้อเสนอแนะจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสามารถประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อขับเคลื่อนซอฟต์แวร์ของไทยให้แข็งแกร่งมากพอที่จะตีตลาดต่างประเทศในฐานะของซอฟต์แวร์ไทย ที่ผลักดันการเติบโตของเศรษฐกิจไทยได้ในอนาคต.

อ้างอิงข้อมูลจาก: brandirectory.com/softpower/

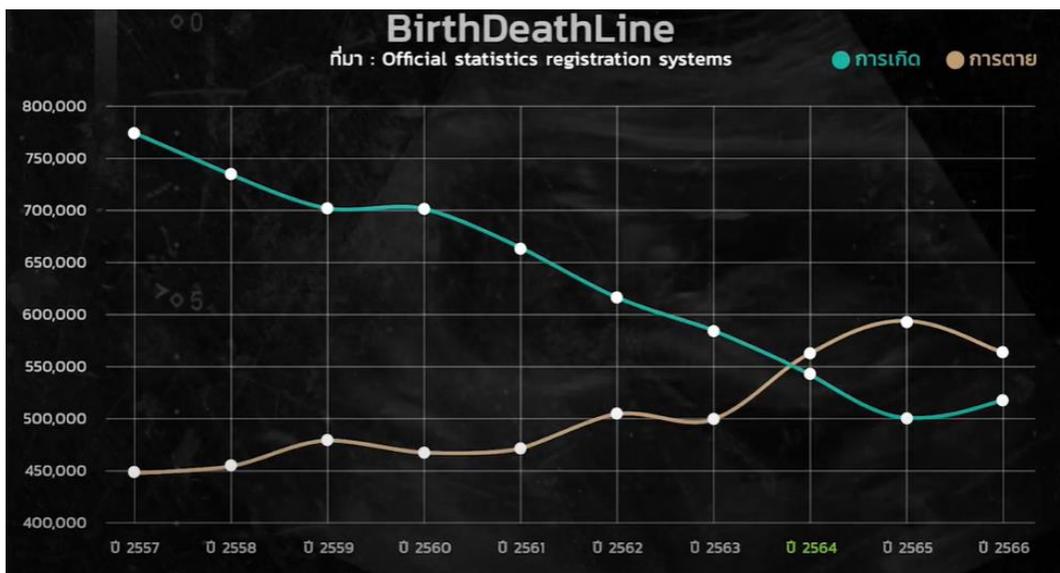
รายงานกลุ่มที่ 3

หัวข้อ “วิกฤตการณ์เกิด” เรื่องกำเนิด ... ใครกำหนด?

“วิกฤตการเกิด” เรื่องกำเนิด ... ใครกำหนด?

“อีก 60 ปีข้างหน้า จำนวนคนไทยจะหายไปครึ่งประเทศ!!!” คงไม่ใช่คำกล่าวเกินจริง หากไทยไม่สามารถเพิ่มอัตราการเจริญพันธุ์และไม่สามารถทำให้จำนวนผู้เสียชีวิตน้อยกว่าจำนวนเด็กเกิดใหม่ได้ ในปี 2626 เราจะเห็นจำนวนประชากรไทยลดลงจาก 66 ล้านคน เหลือเพียง 33 ล้านคนเท่านั้น

ในอดีตไทยเคยมีเด็กเกิดใหม่จำนวนไม่ต่ำกว่าปีละ 1 ล้านคน โดยเมื่อ 60 ปีก่อน อัตราการเจริญพันธุ์หรือผู้หญิงหนึ่งคนจะมีลูกเฉลี่ยประมาณ 6 คน แต่จำนวนดังกล่าวปรับลดลงมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งเหลือเพียง 1.16 คนเท่านั้น และปัญหาดังกล่าวได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นหลังพบว่า ในปี 2564 เป็นปีแรกที่จำนวนเด็กเกิดใหม่น้อยกว่าจำนวนผู้เสียชีวิต และทิศทางดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นต่อเนื่องในปี 2565 และ 2566 สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจุบันไทยกำลังเผชิญหน้ากับวิกฤตการเกิดน้อย ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การขยายตัวและโครงสร้างประชากรอย่างมาก

“ศ.ดร.เกื้อ วงศ์บุญสิน” นักประชากรศาสตร์ และที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการนวัตกรรมการแห่งชาติ ระบุว่า หากยังเป็นเช่นนี้ต่อไป ในปี 2626 จำนวนประชากรวัยเด็ก (อายุ < 15 ปี) จะลดลงจาก 10 ล้านคน เหลือเพียง 1 ล้านคน ขณะที่ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15-64 ปี) จะลดลงจาก 46 ล้านคน เหลือ 14 ล้านคน ส่วนผู้สูงอายุ (อายุ > 65 ปี) จะเพิ่มขึ้นจาก 8 ล้านคน เป็น 18 ล้านคน

- ทำไมคนไทยไม่ยอมมีลูก?

ด้วยบริบทของเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่คนรุ่นใหม่ต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นภาระค่าใช้จ่าย ปัญหาสังคม ความต้องการใช้ชีวิตอิสระ การจ้ดจ่อกับความก้าวหน้าในอาชีพการงาน รวมไปถึงความหลากหลายทางเพศที่มีมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับการมีลูกดลลง

"สุมิตรา วรสิริมงคล" พนักงานบริษัทเอกชน วัย 29 ปี ในฐานะแม่ของลูกสาววัย 1 ขวบ 11 เดือน เล่าว่าวางแผนมีลูกเพียงคนเดียว เพราะต้องทำงานหาเงิน กลัวว่าจะดูแลลูกได้ไม่เต็มที่ และมองว่าหากรัฐบาลต้องการเพิ่มอัตราการเกิดและอยากให้มีคนมีลูก ก็ต้องมีการสนับสนุนที่ดีกว่านี้ เพราะการที่เด็กเกิดมาหนึ่งคนมีค่าใช้จ่ายตามมามาก จึงอยากให้รัฐบาลส่งเสริมและดูแลเรื่องค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา

ในเวทีประชุม UNFPA Asia-Pacific Regional Office ระบุว่า ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนจบปริญญาตรีในสถาบันการศึกษาของรัฐ อยู่ที่ประมาณ 1.6 ล้านบาทต่อคน หรือคิดเป็น 6.3 เท่าของรายได้ต่อหัวต่อปีของประชากรในปี 2565 และจะเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว หากเข้าเรียนในสถานศึกษาของเอกชน

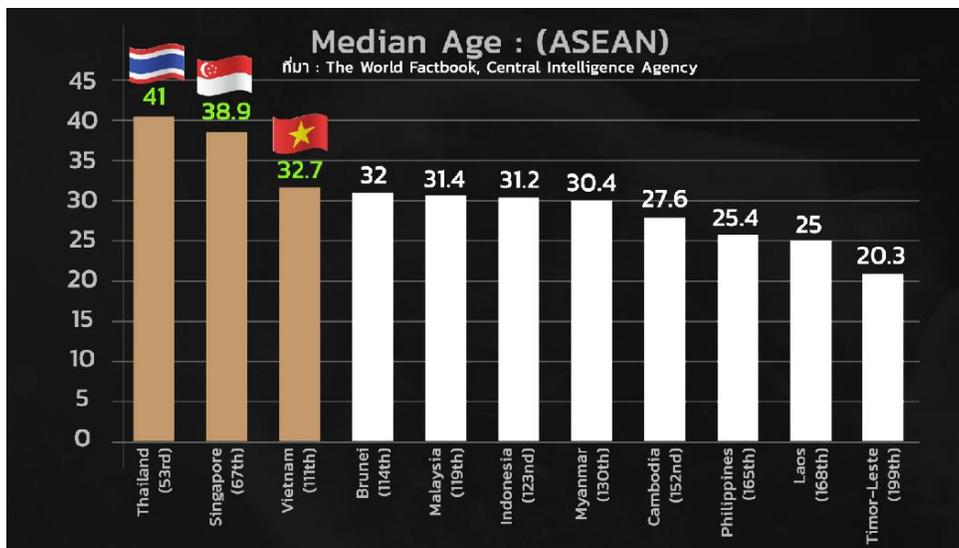
- “เด็กเกิดน้อย” ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร?

ศ.ดร.เกื้อ กล่าวว่า ปัจจุบันมีโรงเรียนทั่วประเทศกว่า 30,000 แห่ง ซึ่งนับเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาถึง 20,000 แห่ง แต่หากอนาคตมีเด็กเกิดน้อย โรงเรียนก็อาจถูกยุบ ส่วนมหาวิทยาลัยก็จะประสบปัญหาจำนวนนักศึกษาลดลง รวมถึงเกิดปัญหาด้านการลงทุนและการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ เพราะขาดแคลนแรงงาน

สอดคล้องกับ ดร.กิริฎา เกาพิจิตร ผู้อำนวยการวิจัยนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและการพัฒนา และผู้อำนวยการโครงการวิเคราะห์เศรษฐกิจเชิงลึก สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ที่ระบุว่า อัตราการเกิดที่ต่ำจะกระทบต่อการบริโภค โดยจะทำให้การจับจ่ายใช้สอยขยายตัวได้ไม่มากเท่าในอดีต และกระทบต่อภาคแรงงาน เนื่องจากจะมีจำนวนแรงงานน้อยลง ไม่มีคนมาทดแทน ดังนั้น หากไม่เร่งปรับทักษะแรงงาน หรือให้คนมีความรู้ความสามารถจากต่างประเทศเข้ามาทำงาน จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยโดยตรง

- ไทยแก่เกินไปที่จะมีลูกีเปล่า?

หากเทียบอายุของไทยกับประเทศอื่น ๆ ในโลก เราอาจไม่ได้เป็นประเทศที่มีอายุมากอย่างที่หลายคนเข้าใจ จากข้อมูลของ The World Fact Book ของ Central Intelligence Agency สหรัฐฯ พบว่า โมนาโก เป็นชาติที่ประชากรมีอายุ (Median Age) สูงสุดในโลกอยู่ที่ 56.2 ปี ขณะที่ไทยเปรียบเสมือนคนวัยกลางคนที่มียอายุ (Median Age) ประมาณ 41 ปี หรืออยู่ในอันดับที่ 53 ของโลก แต่หากเทียบเฉพาะในอาเซียนแล้ว ไทยจะมีอายุมากที่สุด รองลงมาคือสิงคโปร์และเวียดนาม ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้อมูลในหลายประเทศพบว่า อายุอาจไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่ออัตราการเกิดและจำนวนประชากรมากนัก เพราะบางประเทศมีอายุ (Median Age) มากกว่าไทย แต่ยังสามารถมีอัตราการเกิดที่สูงกว่าและมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ในทางกลับกันบางประเทศมีอายุ (Median Age) น้อยกว่า แต่ก็มีอัตราการเกิดที่ต่ำกว่าและมีจำนวนประชากรที่มีทิศทางลดลงต่อเนื่องเช่น ดังนั้น จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่เราจะศึกษาถึงแนวทางการเพิ่มอัตราการเกิดและจำนวนประชากรของทั้งสองกลุ่มประเทศ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและพบกับความล้มเหลว เพื่อถอดบทเรียนสำคัญและนำมาปรับใช้กับไทยต่อไปได้

4 กลุ่มประเทศ	JAPAN , TAIWAN , SOUTH KOREA	CANADA , SWEDEN	SINGAPORE , CHINA	AUSTRALIA
MEDIAN AGE	เยอะกว่า	เยอะกว่า	น้อยกว่า	น้อยกว่า
BIRTH RATE	ต่ำกว่า	สูงกว่า	ต่ำกว่า	สูงกว่า
POPULATION	ลดลง	เพิ่มขึ้น	ลดลง	เพิ่มขึ้น

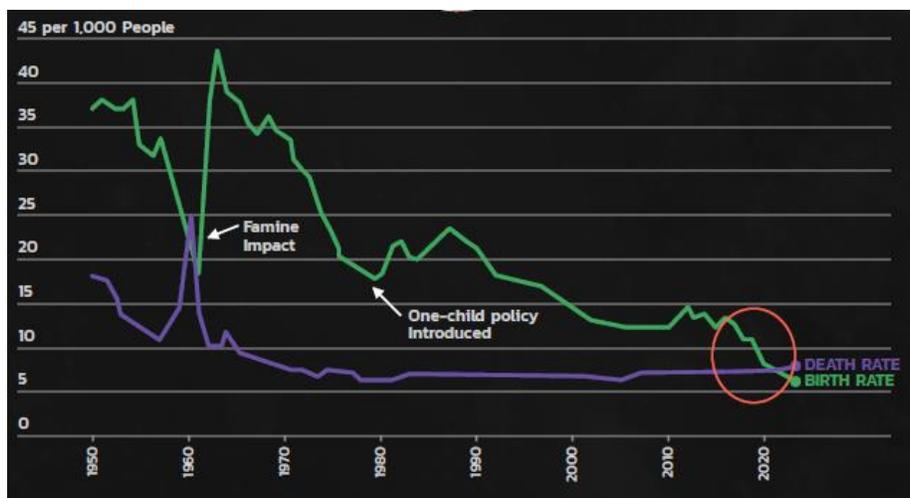
- **ส่องนโยบายต่างประเทศแก้ปัญหา “เด็กเกิดน้อย”**

หลายประเทศในโลกต่างเคยเผชิญปัญหาอัตราการเกิดต่ำ ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็มีแนวทางการแก้ปัญหาที่แตกต่างกันไป และเกือบทุกประเทศที่ลุกขึ้นมาแก้ปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้ประกาศเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องเร่งแก้ไขให้เร็วที่สุด

ยกตัวอย่าง “เกาหลีใต้” ซึ่งมีอัตราการเกิดต่ำที่สุดในโลกเมื่อปี 2563 อยู่ที่ 0.8 โดยสาเหตุที่ทำให้คนเกาหลีใต้อยากมีลูกมาจากที่พ่อกำสยราคาแพง การแข่งขันทางการศึกษา รวมทั้งความกดดันเรื่องเพศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติทำให้มีผู้ชายเข้ารับราชการทหารน้อยลง

แม้ที่ผ่านมา รัฐบาลได้ออกนโยบายหลายอย่างเพื่อกระตุ้นให้คนมีลูก เช่น ปรับนโยบายลาพักของผู้เลี้ยงดูเด็กให้นานขึ้นและรับเงินเดือนเต็มจำนวน ลดดอกเบี้ยจำนองอสังหาริมทรัพย์สำหรับคนมีลูก แต่ก็ยังไม่เห็นผลและเกาหลีใต้ยังคงมีอัตราการเกิดที่ร่วงต่ำของโลก ปัญหาอัตราการเกิดต่ำของเกาหลีใต้จึงกลายเป็นวาระแห่งชาติและเป็นประเด็นสำคัญที่นักการเมืองหลายพรรคใช้เป็นนโยบายหาเสียงเลือกตั้งเมื่อเดือน เมษายน 2567 ด้วย

ขณะที่ “จีน” ที่ดำเนินนโยบายลูกคนเดียวมาเป็นเวลานานและได้ผ่อนคลายนโยบายนี้ลงในช่วงปี 2557-2559 หลังเริ่มเห็นสัญญาณเด็กเกิดใหม่ที่ลดลงมาก จนกระทั่งปี 2562 อัตราการเกิดในจีนต่ำสุดในรอบ 70 ปีและลดลงต่อเนื่อง รัฐบาลจีนจึงปรับนโยบายให้ประชาชนมีลูกได้ถึง 3 คน แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีหลายปัจจัยที่ทำให้ชาวจีนบางส่วนไม่อยากมีลูก เช่น ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู ค่าเล่าเรียนมีราคาสูงสวนทางกับรายได้ รวมถึงกังวลเรื่องความปลอดภัยและความไม่เท่าเทียมทางเพศ

กระนั้นยังมีชาติที่สามารถเพิ่มอัตราการเกิดได้สำเร็จ คือ “สวีเดน” ที่ออกนโยบาย “สปีดฟรีเมียม” สำหรับผู้เลี้ยงดูบุตรที่เคยมีลูกแล้ว และมีลูกคนต่อไปภายใน 30 เดือนหลังมีลูกคนแรก สามารถรับค่าตอบแทนในวันหยุด

เท่ากันกับวันลาหยุดเลี้ยงดูลูกคนก่อน เพื่อให้พ่อแม่วางแผนมีลูกอายุใกล้เคียงกันและใช้เวลาดูแลเด็กได้อย่างต่อเนื่อง นโยบายนี้ทำให้อัตราการเจริญพันธุ์เพิ่มในปี 2533 เพิ่มขึ้นเป็น 2.14 จากเดิมอยู่ที่ 1.61

ทว่าต่อมามีการ อัตราการเกิดของสวีเดนได้ปรับลดลงในช่วงปี 2543 เนื่องจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ จึงได้ออกนโยบายเพิ่มเติม โดยกำหนดให้การลาหยุดงานมีความยืดหยุ่นมากขึ้น สามารถจัดสรรเวลาได้ว่าจะหยุดเต็มเวลา หรือครึ่งเวลา จนกว่าลูกจะมีอายุครบ 12 ปี รวมถึงอนุญาตให้ทำงานจากบ้านได้ นโยบายดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ค่าใช้จ่ายเลี้ยงดูเด็กลดลง ทำให้ปี 2544 มีเด็กเกิดใหม่มากถึง 3-5 คนต่อแม่ 1,000 คน จนอัตราการเกิดเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้ง และในปี 2565 มีอัตราการเจริญพันธุ์อยู่ที่ 1.84 นอกจากนี้ยังมีนโยบายเปิดรับผู้อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศ ทำให้ประชากรในสวีเดนเติบโตขึ้นด้วย

เช่นเดียวกับ “ออสเตรเลีย” ใช้นโยบายเปิดรับผู้อพยพย้ายถิ่นฐานตั้งแต่หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปี 2559 ทำให้ประชากรของประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 3 เท่า จาก 7.4 ล้านคนเป็น 24.2 ล้านคน และสัดส่วนของประชากรก็มีความหลากหลายเพราะปรับเปลี่ยนเกณฑ์รับผู้อพยพเป็นแบบไม่เลือกปฏิบัติ เน้นใช้เกณฑ์คัดเลือกทางเศรษฐกิจและให้ความช่วยเหลือด้านการเงินเพื่อส่งเสริมการย้ายถิ่นฐาน โดยในปี 2566 ออสเตรเลียมีประชากรประมาณ 26.4 ล้านคน มีอัตราส่วนของผู้อพยพย้ายถิ่นฐานอยู่ที่ 6.39 คนต่อประชากร 1,000 คน

ทั้งนี้ ตัวเลขการย้ายถิ่นฐานสุทธิ (Net Overseas Migration : NOM) จากเอกสารงบประมาณของรัฐบาลกลางออสเตรเลีย ชี้ให้เห็นว่า NOM ส่งผลต่อการเติบโตของประชากรอย่างมีนัย โดยช่วงปี 2561-2562 อยู่ที่ 239,700 คน, ปี 2562-2563 ลดลงเหลือ 154,100 คน, ปี 2563-2565 ซึ่งอยู่ในสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 เป็นตัวเลขติดลบ ก่อนปรับขึ้นมาที่ 95,900 คนในช่วงปี 2565-2566 และคาดการณ์ว่าจะอยู่ที่ 201,100 คน ในช่วงปี 2566-2567 ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ในช่วงปี 2562-2563, 2563-2564 และ 2564-2565 การขยายตัวของประชากรชะลอลงเหลือร้อยละ 1.2, 0.2 และ 0.4 ตามลำดับ ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตของประชากรที่ต่ำที่สุดในรอบร้อยปี

อย่างไรก็ตาม การเพิ่มจำนวนประชากรด้วยการเปิดรับผู้อพยพย้ายถิ่นฐาน เป็นนโยบายที่บางประเทศใช้ได้ผล **ดร.กิริฎา** มองว่า หากประเทศไทยจะดำเนินนโยบายนี้เพื่อหวังดึงคนเข้ามา ก็ควรส่งเสริมเรื่องเศรษฐกิจด้วย เพราะเมื่อมองภาคแรงงานที่ในอนาคตจะมีคนน้อยลง การเปิดรับคนที่มีความสามารถจากต่างประเทศเข้ามาทำงานจะช่วยได้มาก

- **วาระชาติ “ส่งเสริมมีบุตร” แก้ววิกฤตเด็กเกิดน้อย**

ในขณะที่นโยบายของกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ของไทย ได้กำหนดให้การมีบุตร เป็น 1 ใน 12 นโยบาย สำคัญเร่งด่วน คือการส่งเสริมการมีบุตร ความสมดุลการทำงานกับการดูแลครอบครัว แบ่งเบาค่าใช้จ่ายและภาระ เลี้ยงดูบุตร ช่วยเหลือคนที่มีบุตรยาก และแก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงบริการรักษาภาวะมีบุตรยาก ด้วยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ผลักดันให้เป็น “วาระแห่งชาติ” ตั้งเป้าทำให้สำเร็จภายใน 100 วัน รวมถึงมี คลินิกส่งเสริมการมีบุตร จังหวัดละ 1 แห่ง เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการรักษาภาวะมีบุตรยากได้เร็วขึ้นในอายุ ที่น้อยลง ซึ่งปัจจุบันมีคลินิกส่งเสริมการมีบุตรแล้ว 800 แห่ง

นพ.ชลน่าน ศรีแก้ว รมว.สาธารณสุข ระบุว่า เป้าหมายคืออัตราการเจริญพันธุ์เพิ่มขึ้นจาก 1.08 มาอยู่ที่ 2.1 ต่อแสนประชากร โดยรักษาอัตราการเจริญพันธุ์ช่วงปี 2566-2570 ให้ไม่ต่ำกว่า 1.0 และขั้นต่อไปจะพยายาม เพิ่มอัตราการเจริญพันธุ์โดยรวมราว 1.5 ในปี 2585 เพื่อรักษาจำนวนประชากรไม่ให้น้อยกว่า 33 ล้านคน

ขณะที่ **ศ.ดร.แก้ว** มองว่า การแก้ปัญหา “เด็กเกิดน้อย” ต้องเริ่มด้วยการทำความเข้าใจกับสภาพสังคม ปัจจุบันว่า ประชากรยุค Post Modern ที่อายุต่ำกว่า 40 ปี จะอยู่ด้วยค่านิยมและความเชื่อ จึงควรนำเสนอวิธีการ และขั้นตอนในลักษณะอธิบายโดยใช้ข้อมูลจากงานวิจัยสร้างแรงจูงใจให้คนกลุ่มนี้เห็นด้วย ดังนั้น นักวางแผนต้อง เข้าใจประชากรที่จะเป็นวัยแรงงานในอนาคต เน้นการสร้างเรื่องราวเพื่อให้คนกลุ่มนี้รับรู้ เข้าใจและอยากมีลูก

"การใช้นโยบายลักษณะนี้เป็นการโน้มน้าวให้คิด ไม่ได้บังคับให้แต่งงานหรือบังคับให้มีลูก เพียงแต่บอกว่า คนที่มีครอบครัวมีแนวโน้มสุขภาพดีและมีเงินออมมากกว่า ส่วนคนที่มีครอบครัวและมีลูกจะมีสุขภาพดี มีเงินออม มากกว่าคนที่ไม่มีครอบครัวแต่ไม่มีลูก เป็นสิ่งที่มีงานวิจัยยืนยัน" **ศ.ดร.แก้ว** กล่าว

ฉะนั้น การแก้ปัญหาเด็กเกิดน้อยในเวลานี้ หรือแม้แต่การแก้ปัญหาในระยะสั้นเพื่อหวังเพิ่มจำนวนประชากร ไทย อาจต้องทำให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป วางแผนนโยบายอย่างรอบคอบและให้การสนับสนุน อย่างเต็มที่ เพราะการเกิดอาจไม่ใช่เรื่องของคนสองคนอีกต่อไป แต่ยังมีอีกหลายปัจจัยชวนให้คิดก่อนตัดสินใจที่จะ มีลูก.

////////////////////////////////////

รายงานกลุ่มที่ 4

หัวข้อ วิกฤตฝุ่นพิษ “ข้ามแดน” ปัญหาไร้ทางออก?

วิกฤตฝุ่นพิษ “ข้ามแดน” ปัญหาไร้ทางออก?

ฝุ่นละอองขนาดเล็กขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน หรือ ‘ฝุ่นพิษ PM2.5’ ถือเป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อหลายมิติทั้งต่อสุขภาพและเศรษฐกิจในวงกว้าง องค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่า 99% ของประชากรโลกต้องเผชิญกับปัญหามลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐานที่กำหนด โดยเฉพาะประชากรในประเทศที่มีรายได้ต่ำถึงปานกลางมีโอกาสเผชิญปัญหานี้มากกว่าประเทศรายได้สูง

PM2.5 กระทบเศรษฐกิจ-ลดรายได้ประชาชน

รายงาน The Economic Consequences of Outdoor Air Pollution ขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ระบุถึงปัญหามลพิษทางอากาศรวมถึงฝุ่น PM2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างน้อย 3 ด้านคือ ผลผลิตทางการเกษตรต่อไร่ลดต่ำลง เนื่องจากมลพิษทางอากาศสูงขึ้น, ประสิทธิภาพแรงงานลดลง เนื่องจากคนวัยทำงานเจ็บป่วยมากขึ้น และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่ารักษาพยาบาล, ค่าเครื่องฟอกอากาศ และหน้ากากป้องกันฝุ่น PM2.5 เป็นต้น

ฝุ่น PM2.5 ที่เข้มข้น 1 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรยังส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร (GDP per Capita) ลดลงประมาณ 0.8% สอดคล้องกับในช่วงที่ประเทศจีนเผชิญปัญหานี้รุนแรงเมื่อหลายปีก่อน ส่งผลให้รายได้ต่อหัวประชากรจีนลดลงถึงประมาณ 2,500 หยวนต่อคนต่อปี

สธ.ชี้ PM2.5 เพิ่มผู้ป่วย 5,600 คนใน 3 ปี

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจาก PM2.5 ทั้งในแง่ของสุขภาพ และเศรษฐกิจ เช่นเดียวกัน นพ.อรรถพล แก้วสัมฤทธิ์ รองอธิบดีกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ให้สัมภาษณ์กับสำนักข่าว ‘Hfocus’ ของมูลนิธิวิถีชีวิตสาธารณสุขไทยว่าประเทศไทยมีผู้ป่วยด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี 2566 มีผู้ป่วย 16,123 คน เพิ่มขึ้นจากในปี 2563 ที่มีผู้ป่วยโรคที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศจำนวน 10,522 คน หรือเพิ่มขึ้นมากกว่า 5,600 คนใน 3 ปี ขณะที่จำนวนผู้ป่วยโรคมะเร็งปอดก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน แม้ว่าในทางการแพทย์โรคมะเร็งปอดไม่ได้เกิดจากฝุ่นพิษอย่างเดียว แต่อาจเกิดได้จากความผิดปกติของยีนหรือพฤติกรรม เช่น การสูบบุหรี่ หรือการสูดดมควันบุหรี่มือ 2 แต่การได้รับฝุ่น PM2.5 ก็เป็นตัวกระตุ้นที่เพิ่มความเสี่ยงให้เกิดมะเร็งปอดได้

“การสูดฝุ่น PM2.5 ส่งผลต่อร่างกาย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยระยะสั้นทำให้เกิดอาการระคายเคืองตา, ผื่นหึ่ง, คัดจมูก, มีน้ำมูก หายใจลำบากและเหนื่อยง่าย ส่วนระยะยาวมักนำไปสู่ความเสี่ยงของการเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด, โรคหลอดเลือดสมอง, โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคมะเร็งปอดได้เช่นกัน”

ในส่วนของผลกระทบทางเศรษฐกิจ PM2.5 ส่งผลทั้งกระทบต่อเศรษฐกิจไทยหลายด้าน ข้อมูลจากศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกันจากปัญหาฝุ่นละออง ทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ในระยะเวลาประมาณเพียง 1 เดือน คิดเป็นความเสียหายรวม 3,200–6,000 ล้านบาท แบ่งเป็นค่าเสียโอกาสด้าน

สุขภาพ ได้แก่ ค่ารักษาพยาบาล, ค่าหน้ากากอนามัย และค่าเครื่องฟอกอากาศ 2,000-3,000 ล้านบาท ขณะที่ค่าเสียโอกาสด้านการท่องเที่ยว 1,000-2,400 ล้านบาท เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติหลีกเลี่ยงการเดินทาง และค่าเสียโอกาสของภาคธุรกิจอื่น เช่น ร้านอาหาร, สวนอาหาร และตลาดนัด 200-600 ล้านบาท หากปัญหาฝุ่น PM2.5 ยืดเยื้อออกไปจะยิ่งสร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจในจังหวัดท่องเที่ยวจะได้รับผลกระทบจาก PM2.5 ชัดเจน เช่นใน จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยวลดลงอย่างมาก ศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินว่าวิกฤตฝุ่น PM2.5 ทำให้จ.เชียงใหม่เกิดความสูญเสียโอกาสในการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประมาณ 700 ล้านบาท เนื่องจากนักท่องเที่ยวลดลง

การเผาในที่โล่งต้นตอ PM2.5 มากถึง 54%

สาเหตุของฝุ่น PM2.5 มีที่มาจากหลายแหล่งกำเนิด จากข้อมูลของ ‘Greenpeace’ พบว่าแหล่งที่มาของฝุ่น PM2.5 มาจากการเผาในที่โล่ง 54%, ภาคอุตสาหกรรม 17%, ภาคขนส่ง 13%, ภาคการผลิตไฟฟ้า 8% และอื่นๆ 8% แต่ในเขตเมืองจะพบว่าฝุ่น PM2.5 จะเกิดจากภาคขนส่งมากถึง 72% โดยรถบรรทุกพบ 28%, รถกระบะ 21%, รถยนต์ 10%, รถประจำทาง 7%, รถมอเตอร์ไซด์ 5% และรถตู้ 1%

นาริรัตน์ ณะเกษม ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาศักยภาพและเผยแพร่องค์ความรู้ องค์การบริหารก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) กล่าวว่า “สาเหตุของฝุ่น PM2.5 มีแหล่งกำเนิดเดียวกับการเกิดก๊าซเรือนกระจก เช่น การเผาในที่โล่งทั่วประเทศ และการเผาจากประเทศเพื่อนบ้านที่ทำให้เกิดคาร์บอนไดออกไซด์ รวมทั้งการก่อสร้าง และการใช้เชื้อเพลิงจากยานพาหนะต่างๆ ที่ทำให้เกิดฝุ่น PM2.5 และทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพตามมา”

วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ ผู้อำนวยการเครือข่ายพลังงานและนิเวศวิทยาลุ่มน้ำโขง มูลนิธิฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติกล่าวว่า “กรณีของกรุงเทพฯ และปริมณฑล สาเหตุของฝุ่น PM2.5 มาจากภาคอุตสาหกรรม และพลังงาน โดยเฉพาะโรงไฟฟ้าพลังงานฟอสซิลในพื้นที่ดังกล่าวเพียงไม่กี่แห่งมีการปล่อยฝุ่นละอองเทียบเท่ากับรถเป็นแสนเป็นล้านคัน”

รัฐบาลเร่งแผนแก้ PM2.5 ต้นเป็นวาระแห่งชาติ

ผลกระทบจาก PM2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อในวงกว้างครอบคลุมหลายมิติ ทำให้ภาครัฐมีการกำหนดมาตรการในการแก้ปัญหา รวมทั้งประกาศให้การแก้ปัญหาฝุ่น PM2.5 เป็นวาระแห่งชาติ รัฐบาลปัจจุบันประกาศมาตรการแก้ปัญหาฝุ่น PM2.5 หลายด้าน ล่าสุดในการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2567 เศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี และรมว.คลังย้ำว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5 อย่างจริงจัง โดยมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อจัดการปัญหาฝุ่นละออง PM2.5, มีการยกร่าง พ.ร.บ.อากาศสะอาด ส่งไปยังรัฐสภา เพื่อพิจารณาเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และใช้จังหวัดเชียงใหม่เป็นโมเดล เนื่องจากเมื่อเดือนมกราคมที่ผ่านมา

ปริมาณฝุ่น PM2.5 ลดต่ำลงในรอบ 10 ปี แต่พื้นที่อื่นๆ ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลยังไม่ลดลง จึงขอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันทำงานอย่างบูรณาการ, ใช้กลไกด้านกฎหมายที่มีอยู่ในการกำหนดมาตรการให้มีความเข้มข้น และเป็นรูปธรรม เช่น สินค้าเกษตรที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ให้กระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงพาณิชย์ร่วมกันวางมาตรการลดหรือห้ามนำเข้าสินค้าเกษตรที่พิสูจน์ได้ว่ามีกระบวนการผลิตเกี่ยวข้องกับกาฬโรค, กำหนดให้มีการจับกุม และบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงสาธารณสุขบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมถึงให้ผู้ว่าราชการจังหวัดออกประกาศเขตห้ามเผา ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

สำหรับประเด็นที่เป็นการแก้ปัญหาฝุ่น PM2.5 ข้ามแดน นายกรัฐมนตรีกล่าวว่ามีนโยบายในการเจรจากับเพื่อนบ้าน เช่น การหารือกับนายกรัฐมนตรีของกัมพูชา ส่วนด้านชายแดนเมียนมา ขอให้กองทัพเป็นฝ่ายประสานให้ลดการเผาในพื้นที่เกษตร เพื่อแก้วิกฤตฝุ่น PM2.5 ทั้งนี้เป็นข้อสังเกตว่ารัฐบาลยังไม่ได้ผลักดันการตั้งกลไกระหว่างประเทศ หรือในระดับอาเซียน เพื่อแก้ปัญหานี้อย่างถาวร

จับตาประเด็น ‘มลพิษข้ามแดน’ ใน พ.ร.บ.อากาศสะอาด

ในส่วนของการผลักดันการออกกฎหมาย เพื่อแก้ปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เป็นแม่บทกฎหมายของประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างการจัดทำกฎหมาย พ.ร.บ.อากาศสะอาด พ.ศ... โดยสภาผู้แทนราษฎรได้รับร่าง พ.ร.บ.ทั้ง 7 ฉบับที่เสนอโดยรัฐบาล, พรรคการเมือง และภาคประชาชนทั้ง 7 ร่าง ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการแปรญัตติของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่าง พ.ร.บ.อากาศสะอาดซึ่งนอกจากการบังคับใช้กฎหมายเพื่อแก้ปัญหา PM2.5 ในประเทศไทยแล้ว ยังมีมิติที่พูดถึงประเด็นฝุ่นพิษ และมลพิษข้ามพรมแดน โดย 5 ใน 7 ฉบับที่เข้าสู่ขั้นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ มีการพูดถึงประเด็นมลพิษข้ามแดนได้แก่ ร่าง พ.ร.บ.จัดการ เพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. ที่ ครม.เป็นผู้เสนอ, ร่าง พ.ร.บ.กำกับดูแลการจัดการอากาศสะอาด เพื่อสุขภาพแบบบูรณาการ พ.ศ. (ฉบับประชาชน), ร่าง พ.ร.บ.จัดการ เพื่ออากาศสะอาด พ.ศ. เสนอโดยพรรคเพื่อไทย, ร่าง พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาอากาศ สะอาดเพื่อสุขภาพ พ.ศ. เสนอโดยพรรคประชาธิปัตย์ และร่าง พ.ร.บ.ฝุ่นพิษ และการก่อกมลพิษข้ามพรมแดน พ.ศ. เสนอโดยพรรคก้าวไกล

ทั้งนี้ในร่าง พ.ร.บ.ที่พรรคก้าวไกลเสนอวิธีการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศซึ่งมิได้จำกัดอยู่แค่เพียงภายในประเทศเท่านั้น แต่ได้มีการนิยามฝุ่นพิษ หรือมลพิษทางอากาศที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย และแพร่กระจายมาสู่ราชอาณาจักรไทย รวมถึงฝุ่นพิษหรือมลพิษทางอากาศที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศไทย และแพร่กระจายออกไปนอกประเทศไทยให้นิยามว่าเป็น ‘มลพิษข้ามพรมแดน’ ทั้งสิ้น ซึ่งต้องจับตาดูว่าในร่างสุดท้ายของ พ.ร.บ.อากาศสะอาดที่จะประกาศใช้จะครอบคลุมประเด็นของฝุ่นพิษ และมลพิษข้ามแดนมากน้อยเพียงใด

เปิดตัวอย่างแก้ปัญหามลพิษ PM2.5 ในต่างประเทศ

เนื่องจากปัญหามลพิษ PM2.5 เป็นปัญหาที่หลายประเทศได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง แต่มีบางประเทศที่สามารถแก้ปัญหานี้อย่างได้ผล ประเทศไทยสามารถที่จะเรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาเรื่องนี้ เพื่อมาปรับใช้ในการแก้ปัญหานี้ได้เช่นกัน

ในประเด็นนี้ วิทยุฯ เพิ่มพงศาเจริญกุลกล่าวว่า “จีน นั้นเคยเผชิญปัญหามลพิษ PM2.5 หนักหน่วงมาก แต่สิ่งที่จีนทำค่อนข้างก้าวหน้ามากคือ การจัดการกับภาคอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง โดยเฉพาะโรงไฟฟ้า จากเดิมที่มีโรงไฟฟ้าถ่านหินตั้งอยู่ในกรุงปักกิ่ง และมณฑลใหญ่ๆ ทางภาคจีนสั่งปิดทั้งหมด และสั่งระงับไม่ให้มีการตั้งโรงงานรีไซเคิลขยะในประเทศ ทำให้อุตสาหกรรมนี้ย้ายมาที่ไทยและกลายเป็นอีกหนึ่งสาเหตุในการก่อมลพิษทางอากาศ

จีนยังบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันมลพิษทางอากาศ เช่น กฎหมาย Law on Air Pollution Prevention and Control ซึ่งเป็นกรอบกฎหมายที่สำคัญที่ครอบคลุมเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศในจีน โดยบังคับใช้ตั้งแต่ปี 2559 กฎหมายนี้จะกำหนดข้อพึงปฏิบัติ และข้อห้ามเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ โดยจะต้องมีการติดตามและรายงานผลเกี่ยวกับมลพิษที่ถูกปล่อยออกมาสู่ชั้นบรรยากาศ รวมถึงกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ปล่อยมลพิษทางอากาศโดยไม่ได้รับอนุญาต และผู้ที่ปล่อยมลพิษทางอากาศเกินกว่าระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้

ส่วนตัวอย่างประเทศในอาเซียนที่น่าสนใจ เช่น กรณีของ **สิงคโปร์** ที่มีปัญหาเรื่องมลพิษข้ามแดน จากเกาะสุมาตราในอินโดนีเซีย รัฐบาลสิงคโปร์ลงโทษผู้ลงทุนสัญชาติสิงคโปร์ที่ไปก่อมลพิษเหล่านี้ และทำให้มลพิษนั้นมาถึงสิงคโปร์ คล้ายกับกรณีมลพิษข้ามแดนของไทย โดยสิงคโปร์ใช้กฎหมาย Transboundary Haze Pollution Act (THPA) ที่บังคับใช้อย่างเป็นทางการตั้งแต่ 25 กันยายน 2557 และให้อำนาจหน่วยงาน National Environment Agency (NEA) ในการยื่นฟ้องร้องเอาผิดนิติบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อมลพิษทั้งในและนอกสิงคโปร์ ซึ่งอาจต้องโทษปรับสูงสุดวันละ 1 แสนดอลลาร์สิงคโปร์ (ราว 2.6 ล้านบาท) หรือสูงสุดไม่เกิน 2 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ (ราว 53 ล้านบาท)

สหรัฐอเมริกา ก็มีการใช้กฎหมายในการแก้ปัญหามลพิษ PM2.5 โดยประกาศใช้กฎหมาย Clean Air Act (CAA) เมื่อประมาณ 60 ปีที่ผ่านมา โดยรัฐบาลกลางสหรัฐฯ จะประเมินค่ามลพิษที่ปล่อยออกมาจากแหล่งกำเนิด ทั้งที่มีแหล่งกำเนิดแน่นอน (Point Source) เช่น โรงงาน โรงไฟฟ้า เหมืองแร่ และที่มีแหล่งกำเนิดไม่แน่นอน (Non-Point Source) เช่น ฝุ่นควันและไอเสียจากรถยนต์ โดยกฎหมายฉบับนี้้อนุมัติให้สำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อมสหรัฐฯ (EPA) ทำหน้าที่กำกับดูแลค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศ (NAAQS) เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดและปกป้องชีวิตผู้คนจากฝุ่นควันและมลพิษ

โดยช่วงต้นปี 2564 หน่วยงาน EPA สหรัฐฯ ยื่นฟ้องร้องบริษัทในเครือ Toyota Motor ฐานละเมิดกฎหมาย CAA โดยไม่รายงานข้อมูลขั้นพื้นฐานว่า กระบวนการผลิตรถยนต์ในองค์กรนี้ก่อให้เกิดมลพิษหรือฝุ่นควันมากน้อยแค่ไหนอย่างไรมาเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี EPA จึงยื่นฟ้องปรับเงินจำนวน 180 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ราว 6.4 พันล้านบาท)

ขณะที่ใน สหภาพยุโรป (EU) ยังมีการรายงานผู้เสียชีวิตก่อนวัยอันควรเนื่องจากปัญหามลพิษทางอากาศอย่างต่อเนื่อง ทุกๆ ปียังมีเด็กเสียชีวิตก่อนวัยอันควรเนื่องจากปัจจัยด้านมลพิษทางอากาศสูงถึงกว่า 3 แสนคน และในปี 2564 ที่ผ่านมา 97% ของพลเมืองยุโรปที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเผชิญกับวิกฤตฝุ่นพิษ PM2.5 หนาแน่นสูงกว่าค่ามาตรฐานที่ WHO กำหนด

ดังนั้น EU จึงมีความพยายามในการแก้ปัญหาเรื่องนี้อย่างจริงจัง นอกจากมาตรการรณรงค์การใช้พลังงานสะอาดและรถยนต์ไฟฟ้า (EV) ให้มากขึ้นแล้ว EU ยังพยายามปรับค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น โดยตั้งเป้าลดการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะ PM2.5 ลง 75% ภายใน 10 ปี

การแก้ปัญหาวิกฤตฝุ่นพิษข้ามแดนระหว่างประเทศสมาชิก EU ได้มีการกำหนดให้แต่ละประเทศระบุแหล่งที่มาของสินค้าเพื่อตรวจสอบการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ โดย EU ยังประกาศใช้มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (CBAM) เมื่อต้นปี 2566 โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อประเมินว่าจะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากมาตรการนี้เท่าไร เป็นการบรรเทาวิกฤตมลพิษทางอากาศและฝุ่น PM2.5 ได้อีกแนวทางหนึ่ง

ผู้เชี่ยวชาญแนะทางออกแก้ปัญหา PM2.5

จากบทเรียนต่างประเทศ และข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาฝุ่น PM2.5 จากผู้มีความรู้และประสบการณ์ มีประเด็นน่าสนใจดังนี้

รารา บัวคำศรี ผู้อำนวยการกรีนพีซ ประเทศไทย กล่าวว่า “การบังคับใช้กฎหมายตาม พ.ร.บ.อากาศสะอาดที่จะออกมามีแนวโน้มในการดูแลของสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อจะได้มีอำนาจในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในภาวะวิกฤตได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น” นอกจากนั้นยังมีข้อเรียกร้องถึงภาครัฐในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศเพิ่มเติม ดังนี้

1. ในรัฐธรรมนูญที่กำลังจะมีการทบทวนหรือร่างใหม่ควรมีมาตราที่พูดถึงเรื่องคำประกาศที่สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่ประกาศว่า การเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่สะอาดดีต่อสุขภาพ และยั่งยืนเป็นสิทธิมนุษยชนสากล เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนในประเทศไทย

2. นโยบายสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยจะต้องเพิ่มเรื่องการยกระดับของสภาพภูมิอากาศในประเทศเข้าไปในแผนการลดก๊าซเรือนกระจกด้วย เพราะแม้ว่าเราจะบรรลุเป้าหมายลดก๊าซเรือนกระจกแล้ว แต่สภาพอากาศอาจจะยังแย่อยู่

และ 3. ในกฎหมาย พ.ร.บ.อากาศสะอาด ต้องรับรองสิทธิของชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย ควรมีการขีดเส้นว่าคนที่ต้องมีการรับผิดชอบต่อ (Accountability) ในเรื่องการเกิดมลพิษทางอากาศคือใครบ้าง และจะต้องมีระบบการตรวจสอบย้อนกลับได้ โดยเฉพาะในห่วงโซ่อุปทานในการผลิตของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ทำ

ให้เกิดฝุ่น เช่น การปลูกพืชเชิงเดี่ยว, เลี้ยงสัตว์ หรือระบบเกษตรพันธะสัญญา-ไม่ใช่พันธะสัญญาที่มักจะโยนความผิดให้กับเกษตรกรรายย่อย

วิฑูรย์ เพิ่มพงศาเจริญ ยังเสนอแนะว่า “ไทยไม่ควรสร้างโรงไฟฟ้าเพิ่มเติม โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลแล้ว ส่วนโรงไฟฟ้าที่ใกล้จะหมดอายุก็ควรที่จะปลดระวางลง และไทยควรจะมีกฎหมายลักษณะเดียวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า ‘Pollutant Release and Transfer Registers’ (PRTR) ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเปิดเผยชนิด รวมถึงปริมาณของสารเคมีหรือมลพิษที่มีการปล่อยจากแหล่งกำเนิดมลพิษสู่ตัวกลางสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชน เช่น โรงงานอุตสาหกรรมทั้งหมดจะต้องแจ้งข้อมูลว่าปล่อยสารอะไร ในปริมาณเท่าไร

แนะรัฐปรับนโยบาย-ใช้เทคโนโลยีแก้ปัญหา

เดชรัต สุขกำเนิด ผู้อำนวยการ Think Forward Center กล่าวถึงแนวทางแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5 ว่าการแก้ปัญหาการเผาในพื้นที่เกษตรเป็นต้นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งของฝุ่น PM2.5 รัฐบาลสามารถใช้มาตรการลดการเผาได้ ทั้งในส่วนของพืชไร่และนาข้าว โดยทำข้อมูลรายแปลง และใช้เทคโนโลยีดาวเทียมเข้ามาช่วยตรวจจับการเผาในพื้นที่ปลูก

สำหรับอีกมาตรการที่เป็นข้อเสนอแนะให้กับรัฐบาลคือ การสร้างแรงจูงใจผ่านการให้เงินอุดหนุนค่าเก็บเกี่ยวข้าวไร่ละ 1,000 บาท ครั้วเรือนละไม่เกิน 20 ไร่ ซึ่งรัฐบาลมีการจ่ายเงินอุดหนุน ปีวงเงินประมาณ 5 หมื่นล้านบาทต่อปี ควรเพิ่มเงื่อนไขและปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการจ่ายเงินให้กับชาวนา มาเป็นการจ่ายเงินก่อนที่จะมีการเก็บเกี่ยวข้าวและเพิ่มเงื่อนไขเรื่องการห้ามเผาในพื้นที่ปลูกข้าว และใช้เทคโนโลยีดาวเทียมตรวจสอบได้ว่าการเผาในแปลงนาที่เข้าร่วมโครงการรัฐหรือไม่

ปัจจุบันหลายภาคส่วนมีความพยายามในการเร่งแก้ไขปัญหาฝุ่น PM2.5 อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเราจะมีกฎหมาย, นโยบาย, แผนยุทธศาสตร์ และแนวปฏิบัติตามมาตรฐานสากลของ WHO แต่การแก้ไขปัญหารื้อนี้ให้สำเร็จยั่งยืน จำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งจากภาครัฐ, ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงความร่วมมือในระดับนานาชาติเพื่อแก้ปัญหาฝุ่น PM2.5 ที่เป็นมลพิษข้ามแดนให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างแท้จริง.

รายงานกลุ่มที่ 5

หัวข้อ ฝีน้อยส่งออก 'Made in Thailand' ผลผลิตจากสังคมไทยไร้โอกาส

ฝีน้อยส่งออก ‘Made in Thailand’ ผลผลิตจากสังคมไทยไร้โอกาส

‘#แบนเที่ยวเกาหลีใต้’ กลายเป็นดราม่าบนโลกโซเชียล จนถึงขั้นมีแฮชแท็กฮิตติดเทรนด์ ‘X’ ในช่วงปี 2566 จากเสียงสะท้อนของนักท่องเที่ยวไทยที่ไม่ผ่านขั้นตอนการตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) เกาหลีใต้ จนทำให้ไม่สามารถเดินทางเข้าประเทศได้ ซึ่งปมสาเหตุ ถูกมองว่าเป็นผลพวงมาจากแรงงานไทยที่เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย หรือ ‘ฝีน้อย’

ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใด แสวงหาโชค โอกาส หรือเพียงเพราะต้องการหนีจากความยากจนก็ตาม แต่ ‘ฝีน้อย’ หลายคนเลือกเดิมพันกับความเสี่ยงครั้งนี้ ภาพสะท้อนหนึ่งที่เกิดขึ้น คือหลังช่วงการแพร่ระบาดของโควิด 19 แรงงานไทยในเกาหลีใต้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากกรมการจัดการงาน กระทรวงแรงงาน ปัจจุบันมีแรงงานไทยในเกาหลีใต้อยู่ราว 1.5 แสนคน โดย 2 ใน 3 เป็นฝีน้อยไทยที่เข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย แต่ที่น่าตกใจไปกว่านั้นคือ “แรงงานไทยผิดกฎหมายยังมีจำนวนมากเป็นอันดับ 1 ในเกาหลีใต้” (อ้างอิงจากข้อมูลของสำนักข่าว KBS ของเกาหลีใต้ และ www.impeternews.com)

เสียงสะท้อนจาก “ฝีน้อย” ผมนั่งใจไปเป็นแรงงานผิดกฎหมาย

“จุดเริ่มต้นของผมแค่เพื่อนชวน และอยากมีรายได้มากกว่าเดิม แต่จริง ๆ แล้ว เกาหลีใต้ไม่ใช่เป้าหมายแรกเพราะตั้งใจจะไปเป็นแรงงาน (ผิดกฎหมาย) ที่อเมริกา ยื่นข้อมูลยื่นวีซ่าเรียบร้อยแล้วแต่เจอเอเยนต์ทิพย์”

เอ็ม (นามสมมติ) ชายหนุ่มวัย 30 ปี เรียนจบปริญญาตรี เล่าถึงจุดตั้งต้นของการตัดสินใจไปเป็นฝีน้อย แม้งานที่ไทยมีรายได้เดือนละกว่า 30,000 บาท แต่ก็อยากออกไปแสวงหาโอกาสใหม่ โดยเตรียมตัวและวางแผนอย่างดี ครอบครัวยุติธรรมและมีแม่เดินทางไปด้วยเพื่อติดตาม. “ถ้าจะมาทำงานเกาหลีใต้ต้องรู้จักคนที่เกาหลีใต้อย่างน้อยต้องรู้จักเอเยนต์และต้องจ่าย 200,000-300,000 บาท แต่ถ้าไปเองจะมีแค่ค่าตัว ค่าเดินทาง ค่ากิน พอผ่าน ตม. ต้องโทรบอกเพื่อนให้ช่วยหางาน ระหว่างที่รอเพื่อนแจ้งกลับเรื่องงาน ก็พาแม่เที่ยว”

เอ็มโชคดีที่มีเพื่อนคอยช่วย จนได้ทำงานในโรงงานอะไหล่รถยนต์ที่มีพนักงานหลากหลายชาติ 300-400 คน ส่วนคนไทยมีประมาณ 50 คน แต่ทั้งหมดเป็นฝีน้อย ด้วยรายได้ต่อวัน 1 แสนวอน แลกกับการทำงาน 12 ชั่วโมง ได้พักทุก 2 ชั่วโมง

“ความเป็นอยู่ของผมดีมาก ที่พักดี นายจ้างเช่าบ้านให้แล้วหักค่าเช่าจากเงินเดือน ซึ่งแจ้งได้ว่าจะอยู่คนเดียวเพื่อความเป็นอิสระ ส่วนสวัสดิการ เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลขึ้นกับนายจ้าง แต่ส่วนใหญ่ให้แรงงานรับผิดชอบค่ารักษาพยาบาลเอง”

แม้จะดูเหมือนชีวิตไปได้อย่างที่ฝัน ทำงานมีเงินเก็บส่งกลับให้ครอบครัว แต่การไปทำงานต่างประเทศ ความเหงาเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ แต่แม้ถ้าเลือกได้เขาก็กังจะเลือกเป็น “ฝีน้อย” อยู่ดี

“คนที่ผิดกฎหมายไม่มีใครอยากกลับไปอยู่ในระบบ เพราะไม่ได้งานตามที่อยากทำ เลือกรางานไม่ได้ เปลี่ยนงานไม่ได้ เมื่อก่อนแรงงานไทยทั้งที่ถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายสามารถติดต่อที่ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานไทยในเกาหลีใต้ ได้ แต่หลังจากยุบไปแล้วทำให้ลำบากขึ้น เพราะต้องจ้างตัวเอง แม้ตอนนี้มีสหภาพแรงงานไทยในเกาหลีใต้ แต่มีค่าแรกเข้าประมาณ 7,000-8,000 บาท การทำงานต่างประเทศเหมือนเราอยู่ตัวคนเดียว ถึงจะไม่ได้ลำบากแต่ก็ทำแต่งงาน... กลับจากทำงานก็มาอยู่ห้องคนเดียว ชีวิตเหมือนพระมาบวชปฏิบัติ ปลงในชีวิตเยอะมาก”

เป็นผีน้อย เพราะหนี้ 4 แสนบาท

“พี่ทำงานอยู่ที่เมืองไทยได้เงินเดือน 30,000 กว่าบาท แต่เป็นหนี้ 4 แสนบาทเพราะถูกโกง เพื่อนที่ทำงานอยู่เกาหลีใต้บอกว่าให้ลองมาที่นี่ เพราะวีซ่าอยู่ได้ 90 วัน ลองทำตุ๊ก 2 เดือน อย่างน้อยก็น่าจะช่วยให้เราลดภาระลงได้ เลยตัดสินใจมาคนเดียว ไม่ได้มากับทัวร์หรือใคร เอกสารทุกอย่างที่จัดการคนเดียวหมด ตอนนี้นำไป 2 ปี หนี้ 4 แสนที่ปิดได้หมดแล้ว”

หนิง (นามสมมติ) ผีน้อยวัย 45 ปี อดีตพนักงานออฟฟิศที่ไปเสี่ยงโชคเป็นผีน้อย แต่เหมือนโชคจะเข้าข้าง เพราะผ่านขั้นตอนของ ตม.มาได้แบบฉลุย ไม่ถูกตั้งคำถามใด ๆ หลังพักอยู่กับเพื่อนได้ 2-3 วัน ก็ไปทำงานสวนกับเพื่อน แม้จะเหนื่อยมากแต่ได้เงินดี ค่าแรงเป็นรายวัน 120,000 วอน (2,200-2,300 บาท) แต่สักพักก็ตัดสินใจเปลี่ยนงานใหม่ โดยเธอบอกว่าผีน้อยจะย้ายงานกันบ่อยมาก โดยเฉพาะคนทำงานสวน งานตรงนี้หมดก็ย้ายไปตรงนั้น เรื่องค่าแรงได้ไม่เท่ากันทุกที่ ส่วนวิธีการใช้ชีวิตแบบผีน้อยให้อยู่รอดปลอดภัย คือไม่ให้ตัวเองเป็นจุดเด่น ไม่เป็นที่สังเกต และไม่ไปสูงลิ่วกับคนไทย

ในสายตาของคนที่นี่มองว่าคนไทยเรื่องมาก ต่อรองเก่ง สวนทางกับภาษาที่แค่พอสื่อสารได้ หลังจากจับผีน้อยคนเก่า ๆ ส่งกลับไปเยอะแล้ว แรงงานก็ขาด แต่ไม่ปล่อยเข้ามา นายจ้างทั้งหลายจึงแย่งคนงาน กลายเป็นแข่งกันขึ้นค่าแรง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นงานผู้ชาย “ส่วนตัวคิดว่านักท่องเที่ยวไม่ผ่าน ตม. ไม่เกี่ยวกับผีน้อย เพราะรัฐบาลของเกาหลีใต้ไม่ได้บอกว่าจะไม่เอาผีน้อย แต่ใช้วิธีส่งเก่าไปเอาใหม่มา นับค่าแรงใหม่ให้หน่อยลง เป็นเทคนิคเขาแต่เราไม่รู้เอง กลับโทษแต่ผีน้อยว่าเป็นต้นเหตุ โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีนปัจจุบันของเกาหลีใต้ซึ่งเคยประกาศว่าจะจัดการเรื่องนี้ให้เด็ดขาด จึงค่อนข้างกำราบหนักมาก แต่จริง ๆ แล้วรัฐบาลก็ปิดตาไปข้างหนึ่ง เพราะอยากได้แรงงาน”

แรงงาน “ผีน้อย” มองว่าความจำเป็นที่ทำให้ตลาดแรงงานเกาหลีใต้ต้องการแรงงานต่างชาติ เพราะคนเกาหลีใต้ไม่ชอบทำงานหนัก แต่ก็ใช้ว่าเป็นผีน้อยแล้วจะไม่มีความเสี่ยง งานหนัก โดนโกง หุบตี เสียของที่ขโมยไม่ได้ ค่าแรงก็มีไม่น้อย บางครั้งนายจ้างไม่ยอมจ่าย ก็จะแจ้งตำรวจให้มาจับ นายจ้างจะไม่มีคามผิด แต่ถือว่าให้ความร่วมมือกับตำรวจ บางคนถูกนายจ้างพาพวกมารุมทำร้ายหุบตี แต่ต้องยอมเพราะไม่มีที่ไป บางคนหนีเพราะกลัวเอาตัวไม่รอด เช่นข่าวผีน้อยคนไทยตายในฟาร์มหมู นายจ้างกลัวความผิดจึงไม่แจ้งเจ้าหน้าที่

- ระบบ EPS หรือ Employment Permit System เป็นระบบการส่งแรงงานไปทำงานที่เกาหลีใต้ ที่รัฐบาลเกาหลีใต้คิดขึ้นมา ผ่านข้อตกลงระหว่างรัฐบาลของประเทศต้นทาง
- K-ETA หรือ Korea Electronic Travel Authorization ระบบอนุมัติการเดินทางออนไลน์ สำหรับชาวต่างชาติที่ต้องการเข้าประเทศเกาหลีใต้โดยไม่ต้องขอวีซ่า เพื่อวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว การเข้าร่วมกิจกรรม ประชุม เป็นต้น (ยกเว้นทางพาณิชย์)

ข้อมูลจากฝั้น้อยพบว่า การเดินทางผ่าน ตม.เกาหลีใต้ไม่ยากอย่างที่คิด และไม่มีหลักเกณฑ์ตายตัวว่า ต้องทำตัวแบบไหนถึงจะรอดหรือถูกจับส่งกลับไทย ทุกอย่างขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ ตม.ที่จะจับสังเกต ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อยกลายเป็นเหยื่อ ถูกจับส่งกลับไทยโดยไม่มีคำอธิบาย แต่ช่วงไหนขาดแคลนแรงงาน มาตรการต่าง ๆ เหมือนถูกปิดตาไปข้างหนึ่ง

ผลกระทบนี้ลามไปถึงบริษัททัวร์ ปัทมา รักษาเกียรติ ผู้จัดการทั่วไป Korea Thailand Communication Center (KTCC) บอกว่าการเดินทางไปเกาหลีใต้ต้องได้รับอนุมัติ K-ETA เพื่อขออนุญาตเดินทางเข้าประเทศก่อน โดยใบอนุญาตเที่ยวเกาหลีใต้ใน 3 ปีเข้าออกกี่ครั้งก็ได้ แต่ครั้งอยู่ได้ 90 วัน กลายเป็นช่องโหว่ที่ฝั้น้อยเข้าไปทำงานผิดกฎหมาย เพราะหากยังไม่ครบ 90 วัน แม้จะหนีทัวร์แต่นำตำรวจไปจับไม่ได้ ตม.ก็ทำอะไรไม่ได้ ถ้าเอเจนซี่มีประวัติคนหายจากทัวร์บ่อย จะถูกขึ้นแบล็คลิสต์ และกระทบกับรายได้ของทัวร์ เพราะค่าใช้จ่ายที่จ่ายเต็มไปแล้วไม่สามารถเรียกคืนได้

“ทั้งฝั้น้อยและ ตม. ต่างก็พัฒนาเทคนิคของตัวเอง ส่วนตัวคิดว่า K-ETA เป็นการแก้ปัญหาที่ผิดจุด เพราะมีคนที่ผ่านแล้วไปโดด แต่คนที่จะไปเที่ยวจริง ๆ ไม่ผ่าน จึงอยากให้ความละเอียดมากขึ้น เช่น มีประวัติการเดินทาง การทำงาน ส่วนใหญ่กรอกเป็นข้อมูลทั่วไปมากกว่า ล่าสุดสถานทูตได้เรียกประชุม นักท่องเที่ยวที่ผ่าน K-ETA มีจำนวนลดลง แต่คนที่โดดไปทำงานเทียบกับก่อนที่จะมี K-ETA ไม่ได้ลดลง จึงเสนอผ่านสถานทูตเกาหลีใต้ประจำประเทศไทยไปว่าเป็นการแก้ปัญหาผิดจุดหรือไม่ ควรให้คนที่ไปเที่ยวจริง ๆ ได้เที่ยว และคัดกรองฝั้น้อยให้ได้จริง ๆ”

แรงงานถูกกฎหมาย...ไม่ใช่ (เรื่อง) ง่าย

เป็ล (นามสมมติ) 1 ในแรงงานไทยที่ไปทำงานถูกกฎหมาย เล่าว่ากว่าที่จะได้ไปเกาหลีใต้ไม่ใช่เรื่องง่าย เตรียมความพร้อม เงิน และเตรียมตัวสอบภาษาประมาณ 7 เดือน ค่าใช้จ่ายรวม ๆ 5-6 หมื่นบาท หลังจากขึ้นทะเบียน EPS รอนายจ้างมาเลือกอีก 1 ปีกว่า “หากเปิดเหตุผลกว้าง ๆ จะมีนายจ้างมาเลือกเร็ว แต่คนที่ไปถูกกฎหมายไม่สามารถเลือกได้ว่าจ้างงานอะไร ไปถึงแล้วต้องทำงานเท่านั้น หากทำไม่ได้กระทรวงแรงงานของเกาหลีใต้จะอนุญาตให้ย้ายงานได้ 3 ครั้ง แต่การย้ายไม่่ง่าย ต้องมีเหตุผลที่ฟังขึ้น แรงงานถูกกฎหมาย บางคนก็โชค

ร้ายได้ทำงานไม่ตรงปก ค่าแรงน้อย ไม่มีค่าล่วงเวลา ไม่มีสวัสดิการ สุดท้ายกลายเป็นแรงผลักให้แรงงานถูกกฎหมาย
กลายเป็นฝืนน้อยแบบที่ไม่ได้เตรียมตัวเตรียมใจมาก่อน”

การย้ายงานแต่ละครั้งค่อนข้างลำบากสำหรับแรงงานที่ไปใหม่ ต้องติดต่อหน่วยงานเอกชนและรัฐบาลที่จะ
ให้บริการ ต้องแจ้งนายจ้างก่อน 1 เดือน แต่อาจเจอนายจ้างให้ออกกะทันหัน เป็นสิ่งที่ตั้งตัวไม่ทัน แม้จะมีกฎหมาย
คุ้มครอง แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรได้ สุดท้ายต้องมาตกลงกันว่าจะเซ็นให้ออกในลักษณะไหน หรือนายจ้างปิดกิจการ

โทษสำหรับแรงงานไทยผิดกฎหมายในเกาหลีใต้

ระยะเวลาที่ทำผิดกฎหมาย	ค่าปรับ (วอน)	ค่าปรับคิดเป็นเงินไทย (บาท)
น้อยกว่า 1 เดือน	1,000,000	26,618
1 เดือน แต่ไม่เกิน 3 เดือน	1,500,000	39,927
6 เดือน แต่ไม่เกิน 6 เดือน	2,000,000	53,236
6 เดือน แต่ไม่เกิน 1 ปี	4,000,000	106,472
1 ปี แต่ไม่เกิน 2 ปี	7,000,000	186,326
2 ปี แต่ไม่เกิน 3 ปี	10,000,000	266,180
3 ปีขึ้นไป	20,000,000	532,360

*หมายเหตุ : 1 KRW = 0.02662 THB ข้อมูล ณ วันที่ 22 มกราคม 2567 เวลา 13.00 น.

ที่มา: www.peplefirstrelo.com

ท่ามกลางสถานการณ์ฝืนน้อยไทยในเกาหลีใต้ที่จำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยความอิสระในการทำงาน
ค่าตอบแทนที่สูงกว่า สามารถย้ายงานได้ตามต้องการ ไม่ต้องผูกติดกับนายจ้างที่มีสิทธิขึ้นขี่ตายชีวิต **นายคณย์
ทาเจริญศักดิ์ ผู้จัดการโครงการมูลนิธิศึกษากาพชุมชน** สะท้อนถึงต้นตอของปัญหาที่มีมานานกว่านั้น คือ ที่ผ่านมา
เกาหลีใต้เน้นสร้างคนลักษณะเดียว คือคนที่เป็นผู้บริหารหรือคนระดับสูงของประเทศ เด็กเกาหลีใต้ไม่มีใครทำงาน
แรงงานพวกนี้ สุดท้ายต้องให้แรงงานต่างประเทศเข้าไปทำ ทั้งที่จริง เกาหลีใต้ขาดแรงงานไม่ได้แม้แต่วันเดียว
เพราะอุตสาหกรรมของประเทศใหญ่มาก สร้างเศรษฐกิจที่ใหญ่กว่า K-POP จึงจำเป็นต้องมีแรงงานมาเติมเต็ม

“ถ้าแรงงานไปแบบถูกกฎหมาย ต้องเข้าระบบ EPS หรือระบบการอนุญาตจ้างงานแรงงานต่างชาติ ซึ่งเป็น
ระบบที่รัฐบาลเกาหลีใต้คิดขึ้นมา และมีความกลัวกับแรงงาน พยายามควบคุมแรงงานให้อยู่หมัดในมือ แต่ไม่ได้ให้
สิทธิแรงงานให้เหมาะสม เมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาจะต้องอยู่ภายใต้รัฐหรือนายจ้างตลอด หลายคนต้องยอมหนีออกมา
เลือกที่จะไปเป็นฝืนน้อยแทน เพราะไม่สามารถต่อรองอะไรได้ สถานการณ์นี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะไทย แต่กัมพูชาและ
เวียดนามก็มีตัวเลขฝืนน้อยเพิ่มขึ้น”

นายคณย์ เสริมว่า สถานการณ์นี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะเมื่อประเทศไทย ยังไม่สามารถแก้ปัญหาปากท้อง
เมื่อสถานการณ์บ้านเขายังไม่ดี ไม่อยู่ในระดับมั่นคง แรงงานไทยก็ต้องเปลี่ยนประเทศไปเรื่อย ๆ ซึ่งเรื่องนี้มีปัญหา

มาตั้งแต่อเมริกา ยุโรป จนมาถึงเกาหลีใต้ การไปเกาหลีใต้เป็นหนึ่งในภาพทั้งหมดของการอพยพของคนไทย ‘คนไทยไปทุกที่ที่มีโอกาส’

สอดคล้องกับมุมมองผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาแรงงานผิดกฎหมายในเกาหลีใต้ ที่มองว่า ‘หากจะแก้ปัญหาฝีน้อย ต้องเริ่มต้นจากคลายปมปัญหาในประเทศ’ ตั้งแต่การพัฒนาทักษะแรงงาน เร่งสร้างตลาดแรงงานใหม่เพื่อให้แรงงานไทยมีพื้นที่ในตลาดโลกมากขึ้น

ว่าที่ ร.ต.เสกสรร อานันทศิริเกียรติ ผู้อำนวยการฝ่ายประชาสัมพันธ์ สมาคมไทยคดีศึกษาแห่งสาธารณรัฐเกาหลีใต้ มองว่า รัฐต้องมองโจทย์แรงงานในฐานะนโยบายเศรษฐกิจส่วนหนึ่งของไทย เพราะคุณูปการสำคัญของแรงงานข้ามชาติที่มีต่อประเทศต่าง ๆ คือ การส่งเงินโอนกลับเข้ามา ช่วยเพิ่ม GDP ให้ประเทศ การเพิ่มทักษะทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น ภาษาเพื่อจะได้สามารถต่อรองให้ได้เงินมากขึ้น หรือทักษะอื่นเพื่อให้ทำได้มากกว่า 1 อาชีพ ต้องอาศัยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในการยกระดับศักยภาพ ความสามารถ

เช่นเดียวกับที่ นายอำนาจ พลະพลีวัลย์ ผู้อำนวยการกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ เล่าว่า “ในสายตาของตลาดแรงงานโลกหลายประเทศมองแรงงานไทยมีฝีมือ โดยเฉพาะก่อสร้าง เกษตร และงานบริการ รวมถึงชื่นชมว่าแรงงานไทยขยัน อดทน แต่ข้อจำกัดของภาษาที่ใช้เป็นใบเบิกทางของการทำงานกลายเป็นอุปสรรค ทำให้ขาดพลังในการต่อรอง หลายประเทศมีกฎระเบียบว่าอย่างน้อยจะต้องผ่านเกณฑ์ภาษา สื่อสารได้รู้เรื่องระดับหนึ่ง แม้เราอยากส่งออกแรงงานแต่ทักษะทางภาษาอาจเป็นข้อจำกัดสำคัญที่สกัดไม่ให้แรงงานไทยไปได้ไกลกว่าที่เป็นอยู่”

นอกจากการเพิ่มทักษะที่เพิ่มมูลค่าให้แรงงาน บทบาทของกรมการจัดหางานก็มีส่วนสำคัญในการขยายโอกาสให้กับแรงงานไทยสู่ตลาดโลก นายสมชาย มรกตศรีวรรณ อธิบดีกรมการจัดหางาน ให้ข้อมูลว่า “กรมการจัดหางานเร่งสร้างตลาดแรงงานใหม่เพื่อให้แรงงานไทยมีพื้นที่ในตลาดแรงงานโลกมากขึ้น ตอนนี้กำลังจะลงนามข้อตกลงความร่วมมือเพิ่มเติมกับออสเตรเลีย เพื่อส่งแรงงานภาคเกษตรตามฤดูกาลไปทำงาน แก้ไขปัญหาแรงงานที่ถูกผลกระทบภัยสงครามจนต้องกลับมาจากอิสราเอลด้วยค่าจ้างที่ใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม กระบวนการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของไทยยังมีจุดที่ต้องปรับปรุง เพราะล่าช้ากว่าประเทศอื่น การจัดส่งแรงงานต้องรวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อความต้องการของตลาดต่างประเทศ”

ในอีกด้านหนึ่ง ปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ก็สะท้อนถึงโจทย์สำคัญของประเทศไทยที่ต้องเร่งดำเนินการวางแผนในระยะยาว ดร.กิริยา กุลกลการ รองคณะบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มองว่า “ภาครัฐควรผลักดันให้เรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ ทำอย่างไรให้แรงงานไทยไม่ย้ายออกนอกประเทศ มีความเชื่อมั่นว่าสามารถมีงานที่ดี ดูแลครอบครัวได้ แม้อยู่ในไทย เพื่อช่วยกันขับเคลื่อนประเทศที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งมีความเสี่ยงขาดแคลนแรงงานในอนาคต”

ทางแก้-ทางออก-ทางสว่าง

เสียงสะท้อนจากแรงงาน

“อยากให้นำหน่วยงานรัฐบาลลงไปดูพื้นที่จริง ๆ ปีนี้ศูนย์ช่วยเหลือแรงงานต่างชาติหลายที่ปิดตัวลง ทำให้แรงงานต่างชาติอยู่ยากลำบากมากขึ้น เพราะรัฐบาลเกาหลีใต้ไม่ให้เงินสนับสนุนแล้ว เจ้าหน้าที่มีน้อยดูแลไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะแรงงานภาคเกษตร ปีที่แล้วมีแรงงานถูกทำร้ายร่างกาย กว่าจะประสานงานได้ผ่านไป 2-3 ชั่วโมง อยากเสนอให้จัดตั้งกองทุนภัยพิบัติ กองทุนฉุกเฉินสำหรับแรงงานด้วย ที่สำคัญ ภาครัฐควรจะมีการประสานกับเกาหลีใต้ในการแก้ไขระบบ EPS ที่มีหลายประเด็นที่ทำให้แรงงานไทยเสียเปรียบ เช่น เรื่องการเปลี่ยนงาน ที่แรงงานไทยไม่สามารถทำได้เองหากนายจ้างไม่ยินยอม และแรงงานไทยที่เข้าระบบนี้ ไม่มีสิทธิเลือกงาน แต่ให้สิทธิเฉพาะนายจ้างเป็นคนเลือกแรงงานเพียงฝ่ายเดียว ” เปิ้ล 1 ในแรงงานถูกกฎหมาย

เกาหลีใต้ ไม่ใช่เป้าหมายเดียวของแรงงานไทยเท่านั้น

“รัฐบาลเกาหลีใต้สามารถเข้าถึงโทรศัพท์ของทุกคนที่เปิดซิมในเกาหลีใต้ได้ รู้ข้อมูลของพี่น้องทั้งจำนวน ตำแหน่งที่อยู่ แต่ไม่เลือกที่จะกำจัด เน้นการควบคุมมากกว่า ทั้งที่การควบคุมคือการละเมิดสิทธิ ถ้าเราเปลี่ยนกระบวนการจ้างงานให้ง่ายขึ้น สมมติเดินไปเจอนายจ้าง นายจ้างรับปั๊บ ถูกกฎหมายโดยธรรมชาติ เข้าระบบสวัสดิการได้เลย เชื่อว่าจะแก้ปัญหาได้ โลกนี้ไม่ควรมีแรงงานผิดกฎหมายโดยธรรมชาติ แรงงานทุกคนเมื่อได้โอกาสสิทธิในการทำงาน ควรเป็นแรงงานถูกกฎหมาย “ถ้าจะแก้ให้คนไทยได้ไปทำงานถูกกฎหมาย ก็ต้องแก้ตั้งแต่เรื่องการเมือง เศรษฐกิจ ปากท้อง สวัสดิการ เพราะเรื่องพวกนี้ต่อให้วันหนึ่งเกาหลีใต้ไม่มีงานให้ทำแล้ว ก็จะเกิดเกาหลีใต้สองขึ้นมา” นายदनย์ ทาเจริญศักดิ์ ผู้จัดการโครงการมูลนิธิศุภนิเวศน์

ถอนราก ถอนโคน สร้างรากฐานที่เข้มแข็งขึ้นใหม่ ทำคนเดียวไม่ได้

“กระทรวงแรงงานต้องเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกระทรวงต่างประเทศ เร่งทำงานเชิงรุก เจรจาต่อรองเพื่อรักษาสีทธิให้แรงงานไทยมากกว่านี้ เช่น การเพิ่มจำนวนโควต้า เพิ่มกลุ่มอาชีพใหม่ๆ โดยเฉพาะอาชีพสงวนของเกาหลีใต้ เพื่อให้แรงงานไทยสามารถเข้าไปทำงานได้ถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้น” ดร.กิริยา กุลกลการ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

เน้นจุดแข็ง สร้างความได้เปรียบทางทักษะ เพื่อโอกาสในตลาดแรงงานโลก

“กระทรวงการต่างประเทศพยายามส่งแรงงานมีทักษะหรือกึ่งทักษะไป เช่น แทนที่จะส่งแรงงานไปเลี้ยงหมู แต่เราเน้นส่งแรงงานไปดูแลฟาร์มระบบปิด จริง ๆ แล้วแทบทุกประเทศ โดยเฉพาะซาอุดีอาระเบีย เราเพิ่งเปิดความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ เขาต้องการแรงงานไทยจำนวนมาก เพียงแต่ว่าตอนนี้ขึ้นอยู่กับว่ารัฐเราไม่ต้องการส่งแรงงานที่ไม่มีทักษะไป อย่างเมื่อ 30-40 ปีก่อน เราก็พยายามจะส่งแรงงานที่มีทักษะกึ่งทักษะไป หรือในภาค

บริการของเรา” นายอำนาจ พลະพลีวัลย์ ผู้อำนวยการกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ
กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ

เสียงสะท้อนจากหลายฝ่าย ถึงทางแก้ ทางออก ทางสว่าง ยิ่งตอกย้ำว่า ปัญหา “ผีน้อย” ไม่สามารถแก้ไข
ได้เพียงแค่จากหน่วยงานใดแต่เพียงหน่วยงานเดียว แต่ต้องอาศัยการบูรณาการร่วมกันหลายหน่วยงาน ในการแก้
ทั้งจากที่ต้นทางและปลายทาง รวมทั้งต้องใช้ความร่วมมือทั้งจากไทยและเกาหลีใต้ เพราะหากไม่เช่นนั้นแล้ว เมื่อ
ความจนทำคนไร้ตัวตน ปราบฎการณ์ ‘ผีน้อย’ ก็คงยังคงมีอยู่ต่อไป.
